

Islam - viera a náboženstvo 2001

Islam - viera a náboženstvo

2001

Islam - viera a náboženstvo

Abdulwahab Al-Sbenaty

I
S
L
A
M
S
K
É

P
U
B
L
I
K
Á
C
I
E

Islam - viera a náboženstvo

Autor:

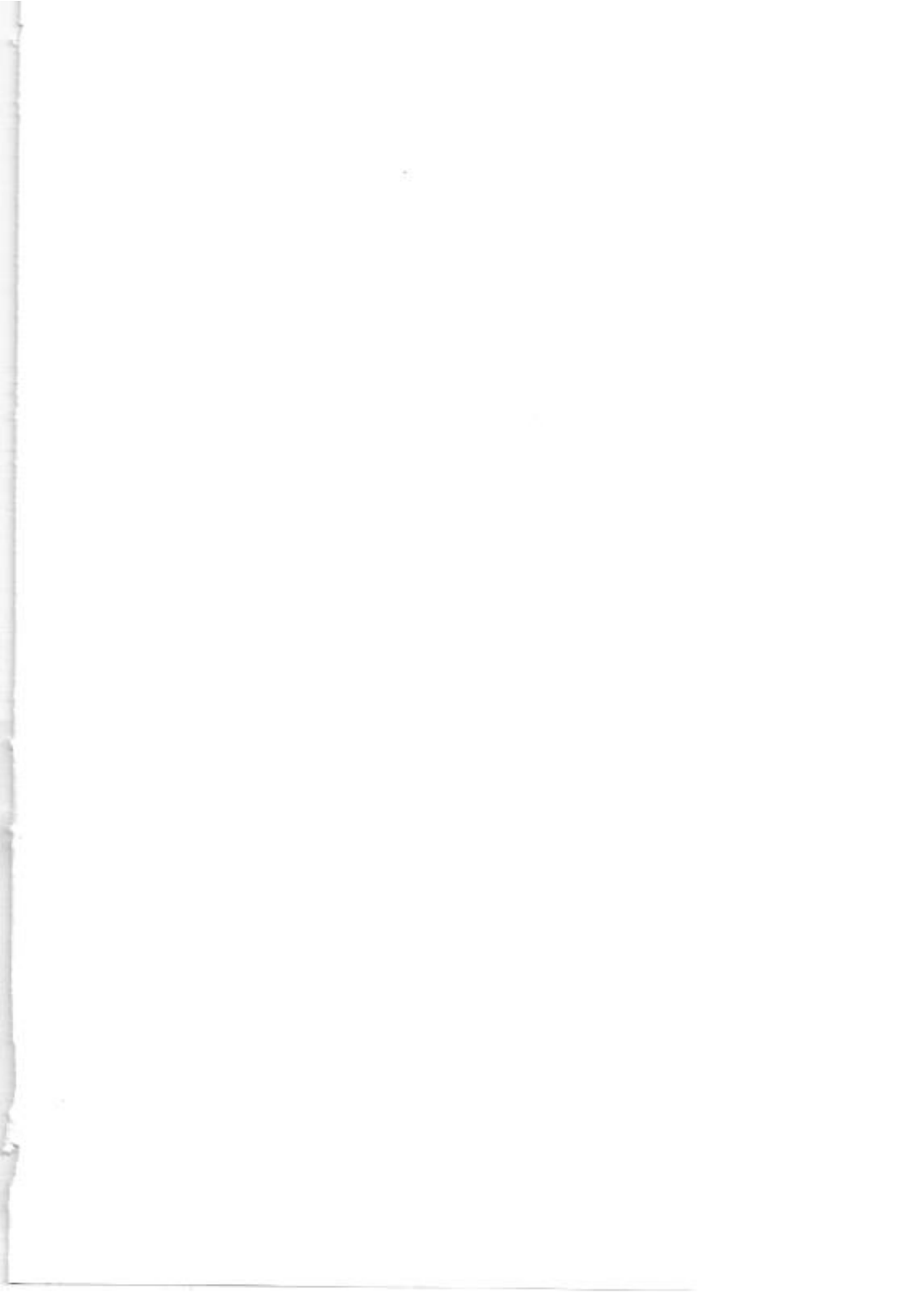
Abdulwahab Al-Sbenaty

Prvé vydanie
Bratislava 2001

© Abdulwahab Al-Sbenaty

Vydal: ALJA s.r.o., Bratislava

ISBN 80-968262-0-4

OBSAH

Obsah	3
Predslov	5
1. Existencia Boha	6
1.1 Slovo Boh v islamskom náboženstve	7
1.2 Viera v Boha	10
1.3 Boh existuje	13
1.4. Viera, náboženstvo a človek	15
2. Uctievanie	22
2.1 Uctievanie Boha	23
3. Islam, viera a základné náboženské úkony	32
4. Viera a jej základné články	35
4.1. Základné články viery	36
4.2. Viera v Boha	36
4.3. Viera v Božích anjelov	40
4.4. Viera v nebeské Knihy	41
4.5. Viera v Božích poslov	42
4.6. Viera v súdny deň	43
4.7. Viera v osud	45
5. Základné náboženské úkony v islame	49
5.1. Čo predstavujú základné náboženské úkony	50
5.2. Modlenie	52
5.3. Zakat	63
5.3.1. Čo je zakat	63
5.3.2. Z akého druhu majetkov sa zakat vyberá a kto ju vyberá a spravuje	66
5.3.3. Na aké účely sa majú prostriedky z dávky zakat použiť ----	71
5.3.3.1. Chudobní a biedni	71

5.3.3.2. Odmena správcom	75
5.3.3.3. Al-Muallafati qulūbuhom	76
5.3.3.4. Oslobodenie otrokov	77
5.3.3.5. Zadĺženým	79
5.3.3.6. Pre Božiu spokojnosť (na ceste Božej)	82
5.3.3.7. Cestujúci v tiesni	83
5.3.4. Význam systému dávky zakat	84
5.3.5. Zakat Al-Fitr	87
5.3.6. Zakat v dnešnej dobe	90
5.3.7. Iné peňažné povinnosti	92
5.4. Pôst	96
5.4.1. Čo znamená pôst v islame	96
5.4.2. Kedy sa muslim nemusí postiť	102
5.4.3. Ako sa pôst vykonáva	107
5.4.4. Záver	110
5.5. Púť do Mekky	112
5.5.1. Čo je púť	112
5.5.2. Podmienky vykonania púte	116
5.5.3. Ako sa púť vykonáva	117
5.5.4. Záver	123
6. Život a smrť, deň zmŕtvychvstania, súdny deň, raj a peklo podľa Koránu	125
6.1. Život a smrť	126
6.2. Deň zmŕtvychvstania a súdny deň	128
6.3. Raj a peklo	135
7. Vzťah muslimov a nemuslimov	137
7.1. Ako islam chápe nemuslimov	138
7.1.1. Židia a kresťania	138
7.1.2. Ľudia, ktorí veria len v Boha	140
7.1.3. Ľudia, ktorí k Bohu pridružujú niekoho alebo niečo alebo ktorí v Boha vôbec neveria	143
7.2. Vzťah muslimov a nemuslimov	143
8. Niektoré základné informácie súvisiace s islamom	147
Ilustrácie	152
Použitá literatúra	158

Predslov

S potešením predkladáme slovenskému čitateľovi ďalšiu z publikácií edície Islamské publikácie.

Cieľom predloženej publikácie je vytvoriť v čitateľovi ucelený pohľad na islamské náboženstvo, ako aj objasnenie základných pojmov islamu, najmä tých, ktoré nie sú doposiaľ rozpracované v bežne dostupnej literatúre.

Pri písaní knihy sme sa usilovali o maximálnu objektívnosť so zámerom predstaviť islam v skutočnej podobe, bez vlastných subjektívnych dojmov alebo úvah. Napriek tomu sme sa však na niektorých miestach nevyhli polemike s názormi, ktoré sa v súčasnosti vyskytujú v časti islamského spoločenstva a vyjadrili sme názor vlastný. Čitateľom teda ponúkame možnosť pochopiť podstatu islamského náboženstva interpretovanú nie z pohľadu nezainteresovaného pozorovateľa, ale z pohľadu človeka, ktorý islam nielen pozná, ale aj vyznáva jeho zásady a hodnoty.

Dúfame, že predkladaná publikácia osloví svojich adresátov a čitateľ ju prijme bez predsudkov.

Autor

Prvá kapitola

Existencia Boha

Prvá kapitola

1. Existencia Boha

1.1. Slovo Boh v islamskom náboženstve

Podstata a jadro islamu sa odvíja od základnej myšlienky, ktorá hovorí, že v našom svete, v našom vesmíre i v akomkoľvek inom existujúcom svete, ktorý poznáme alebo nepoznáme, existuje Niekto, kto tento svet a vesmír okolo nás stvoril, kto ho riadi a stará sa oň a o jeho chod.

Hlavným prameňom poznatkov muslimov o tom, ako človek vznikol, kým a ako bol stvorený, je Korán.

Korán pozostáva z niekoľkých tisícok veršov, ktoré boli zoslané prorokovi Muhammadovi počas viac než dvadsiatich rokov a ktoré boli v čase ich zoslania aj písomne zaznamenané.

Korán obsahuje úryvky a správy o tom, ako vznikla Zem, ako sa človek na túto Zem dostal. Obsahuje príbehy niektorých predošlých prorokov ako i zásady, ktoré by mali organizovať a regulovať ľudskú spoločnosť.

V Koráne sa objavuje i správa o tom, že existujú aj iné bytosti, ktoré Boh najvyšší stvoril, ktoré sú však pred našimi zmyslami a vnemami ukryté.

Najdôležitejším a najpodstatnejším poznaním, ktoré Korán ako nebeská Kniha (nebeská preto, lebo jej poznanie nemá pozemský pôvod) ľuďom prináša, však ostáva správa o tom, že existuje najvyššia Existencia, ktorá ľudí i celý okolitý svet, ktorý ľudia vnímajú, nechala vytvoriť, dala mu silu života, prostredníctvom ktorej sa stále zachováva a rozvíja. Táto najvyššia Existencia sa v Koráne nazýva Boh (v arabskom jazyku Allah, čo znamená Uctievaný).

Pochopenie podstaty islamu ako náboženstva a základ jeho poslania sa nerozlučne spája s uvedením si podstaty a významu slova Boh.

V Koráne je pojem Boh stotožnený s najvyššou Existenciou, ktorá existovala v minulosti, existuje v súčasnosti a bude existovať i v budúcnosti, ak berieme do úvahy, že ľudia pod minulosťou, súčasnosťou a budúcnosťou chápu určitý sled udalostí a času. Korán naším mysliam približuje Boha Najvyššieho prostredníctvom určitých vlastností, ktoré sú ľuďom známe a ktoré ich myseľ dokáže vnímať, obsiahnuť a pochopiť.

Azda najvýznamnejšie verše v Koráne, ktoré nám podobu Boha najvyššieho približujú, sú verše prvej kapitoly, verše 112. kapitoly i verše z druhej kapitoly.

Prvá kapitola hovorí: "1. V mene Boha, **v moci ktorého je milosť, milostivého**, 2. Vďaka Bohu, **Pánovi tvorstva**, 3. V moci, ktorého je milosť, milostivého, 4. **Vládcovi súdneho dňa**, 5. Teba uctieваме a **na Teba sa spoliehame**, 6. Uveď nás na cestu správnu, 7. Na cestu tých, ktorým si Svoje dobrodenie uštedril, na ktorých hnev zoslaný nie je, ani (na cestu) tých, ktorí zblúdili"

Stodvanásta kapitola znie: "Povedz: On, **Boh je jediný**, 2. **Boh je "Al-Samad (1)"**, 3. **Nesplodil a nebol splodený**, 4. **A niet toho, kto by sa Mu vyrovnal."**

(1): Slovo Al-Samad v arabskom jazyku znamená Pán, nad ktorým vyššieho niet, je to Pán, ku ktorému sa všetci o pomoc obracajú, pričom On sám sa bez všetkých zaobíde a nepotrebuje ničiu pomoc.

Verš z druhej kapitoly: "Boh ! **Niet Boha okrem Neho, večne živého, večne existujúceho a nad všetkým bdelého. Nezastihne ho driemota ani spánok. Jemu náleží, čo je na nebesiach i čo je na zemi. Ktože by sa u Neho mohol prihovoriť (za iného) inak, než s Jeho dovolením ? Pozná ich (stvorených) súčasnosť i budúcnosť, ale oni neobsiahnu z Jeho poznania nič, jedine to, čo On chce. Jeho "kursy" (1) pojíma nebesá i zem a nezaťazí Ho ich ochrana a opatrovanie. A On je ten najvyšší a obrovský."**

(1): Slovo kursy znamená v arabskom jazyku stoličku, ale i sedadlo trónu. Nakoľko vznikli určité výhrady proti prekladu tohto slova do iných jazykov ako trón (všimneme si takéto výhrady najmä pri prekladoch Koránu do anglického jazyka, kde sa v starších

prekladoch uvádza slovo trón v angličtine), v novších prekladoch sa ponecháva arabská podoba tohto slova a vysvetľuje sa jeho význam. V každom prípade tu nejde o skutočné sedadlo trónu, ako ho poznáme, ale o porovnanie, ktoré má ľuďom priblížiť chcený význam tohto slova. Veta totiž znamená, že Božia moc pojíma nebesá a zem a Boha nezaťažuje tieto nebesá a zem ochraňovať a opatrovať.

Z predchádzajúcich veršov si teda môžeme vytvoriť určitú predstavu o Bohu.

Boh je Pánom všetkého, čo stvoril, nad čím stojí a bdie. V jeho moci je udeliť komukoľvek milosť a odpustenie a moc dávať túto milosť nielen že má, ale ju svojim stvoreným aj dáva. Jeho milosť obsiahne každého z jeho stvorených v miere a v čase, ktorý na to Sám určí.

Boh je vládcom súdneho dňa, On určuje čas a spôsob, akým táto udalosť nastane.

Boh má tú moc, to poznanie, ktoré ľudia potrebujú na to, aby ich pozemský život nadobudol svoj skutočný význam a zmysel.

Boh je jediný, pričom túto jedinosť treba chápať v jej absolútnom význame, že totiž neexistuje nič Jemu podobné.

Boh nesplodil a nebol splodený. Z Koránu vieme, že Boh najvyšší prostredníctvom reprodukcie, bez ohľadu na spôsob, akým sa uskutočňuje, dal všetkému, čo stvoril, možnosť zachovania a existencie. Ak by sa tento proces pre akúkoľvek príčinu zastavil, zanikol by celý druh i jeho existenčné predpoklady. Boh najvyšší nám preto Sám o Sebe hovorí, že je jediný i z tohto pohľadu, že Jeho existencia nie je závislá na žiadnej reprodukcii, čo v podstate predstavuje ďalšiu vlastnosť, ktorá Ho odlišuje od čohokoľvek iného.

Ďalej nám Boh hovorí, že On je večne živý, t.j. nepodlieha javu, ktorý ľudia nazývajú starobou alebo smrťou. Je večný, čo sa v našom vnímaní tiež stotožňuje s absolútnou nesmrteľnosťou.

Ďalšou vlastnosťou, ktorá Bohu náleží, je absolútne poznanie. Z tohto poznania dovoľí svojim stvoreným získať len také množstvo a takú mieru, aké Sám uzná za vhodné a postačujúce.

Na základe uvedených vlastností môžeme dospieť k záveru, že Boha

nie je možné v žiadnom prípade stotožniť s akoukoľvek ľudskou podobou, ako to napr. nájdeme u starých Grékov, ktorí mali viacero bohov a mnohí z nich, aj keď mali určité nadprirodzené vlastnosti, mali ľudskú podobu.

Boha treba vnímať prostredníctvom Jeho vlastností bez toho, aby sme Jeho vnímanie obmedzili na určitý obraz alebo podobou, či už ľudskú alebo inú.

V Koráne je napísané:

"A Boh je svetlom nebies i zeme. Jeho svetlo sa podobá výklenku, v ktorom horí lampa, a lampa je v nádobe sklenenej. A nádoba sklenená sa podobá hviezde žiariacej; a je zapáľovaná zo stromu požehnaného, stromu olivového, ktorý nie je ani východný, ani západný, a olej jeho (stromu) ľahko vzplanie, i keď by sa ho nedotkol oheň žiadny. A je to svetlo na svetle ! A Boh vedie k svetlu Svojmu, koho chce, a Boh uvádza ľuďom príklady. A Boh o všetkom vie." (24:35)

1.2. Viera v Boha

Viera a náboženstvo. Aký je rozdiel medzi týmito dvoma pojmami ?

Častokrát si ľudia mýlia význam a obsah viery s náboženstvom alebo ich dokonca stotožňujú. Medzi vierou a náboženstvom je však rozdiel, i keď sú spolu späté a nemožno ich od seba oddeliť.

Náboženstvo predstavuje obsiahlejší pojem než viera, pretože náboženstvo v sebe zahŕňa vieru, ale aj iné prvky, akými sú napr. náboženské úkony.

Viera zasa tvorí základ každého nebeského náboženstva, a teda i islamu.

O tom, čo je náboženstvo, budeme hovoriť neskôr. Tu iba objasníme, čo je viera z hľadiska islamského náboženstva.

Boh najvyšší nám v Koráne vysvetľuje, že jeden zo základných a prirodzených inštinktov, ktoré človeku už od narodenia dal, je viera. O viere môžeme zjednodušene povedať, že je to vnútorný pocit uznania, presvedčenia sa o niečom, o existencii čoho nemáme dostatok

materiálnych dôkazov, alebo presvedčenie o niečom, o čom si myslíme, že je správne alebo užitočné. Takéto presvedčenie sa nakoniec odráža na našom správaní i na celkovom vnímaní života a našich postojov v ňom.

O tom, že tento inštinkt je súčasťou každého z nás už od narodenia, nemožno pochybovať, pretože s vierou žijeme každú chvíľu nášho života, i keď si to možno ani neuvedomujeme. Častokrát konáme mnohé veci, pretože sme presvedčení o tom, že by to tak malo byť. Mnohokrát sa držíme svojich názorov i napriek tomu, že ostatní sú presvedčení o ich nesprávnosti. I napriek tomu, že sa nám pri mnohých príležitostiach naskytne možnosť krahnúť, neukrahneme, pretože sme presvedčení o tom, že krahnúť sa nemá. Môže sa ale stať, že niekto iný ukradne, pretože si myslí, že z toho bude mať úžitok a je presvedčený, že krádež neznamená zlú vlastnosť, ale šikovnosť, atď. Vo všetkých uvedených prípadoch v nás zapracoval inštinkt viery a viedol nás k určitému správaniu. Inštinkt viery je teda človeku vrodenný, avšak jeho usmernenie je závislé od samotného a slobodného rozhodnutia človeka.

Viera je človeku daná od narodenia a rozvíja sa s rozvojom jeho mysle. Najdôležitejšou otázkou však vždy ostáva, kam túto vieru umiestniť, resp. ako ju správne využiť. Na to človeku slúži poznanie, ktoré získava počas svojho života. Čím viac toho človek pozná a o tomto poznaní premýšľa, tým viac sa prejavuje jeho schopnosť svoju vieru správnym spôsobom využiť.

V mnohých prípadoch niečomu veríme a držíme sa toho, i keď nemáme dostatok materiálnych argumentov, aby sme to obhájili, avšak naše poznanie, naša skúsenosť, ktorú sme doposiaľ získali, nám hovorí, že je to správne. Sme presvedčení, že naša viera v niečo je správna, pretože je v zhode s tým, čo poznáme z nášho okolitého sveta. To znamená, že aj v podvedomí o tejto viere premýšľame a neberieme ju ako samozrejmu. Časť poznania, ktoré človek od narodenia získava, používa práve na to, aby rozpoznal, v čo má veriť a v čo nie, čo sa mu zdá možné i logicky oddôvodniteľné, a čo nie.

Človeku je vrozený špeciálny druh viery, ktorá sa v islame nazýva prirodzená viera. Je to inštinktívna vlastnosť, ktorá človeka vedie v rámci jeho rozumových schopností v konkrétnom čase k tomu, aby hľadal tú moc, ktorá všetko vôkol neho riadi a ktorej existenciu by jeho rozum mohol pripustiť.

Táto prirodzená viera nás v určitých životných situáciách vedie k tomu, aby sme začali hľadať alebo premýšľať o tom, ako sme prišli na tento svet, či sme prišli naň len tak v rámci určitého náhodného a bezcieľneho vývoja, alebo za existenciou človeka je niečo významnejšie než bezcieľne a bezvýznamné zrodenie sa a zánik.

Keď človek o tom všetkom začne premýšľať, urobí významný krok vpred na ceste získania odpovedí na tieto otázky. Ďalším dôležitým krokom je zdroj informácií, z ktorého človek získava odpovede na tieto otázky. Ako v minulosti, tak aj v súčasnosti je takýchto zdrojov mnoho, niektoré sú si viac či menej podobné, iné zasa celkom odlišné. Preto je potrebné o takýchto zdrojoch premýšľať a zvážiť, ktorý si vybrať. A práve túto skutočnosť islam vyzdvihuje.

Islam žiada od človeka, aby predtým než prijme akúkoľvek vieru či náboženstvo, premýšľal o nich, o ich obsahu a logike. Aby zvážil všetko i rozumom, pretože tento náš svet i vesmír je založený na presných a zrozumiteľných zásadách. Takže aj viera človeka musí byť jasná a zrozumiteľná. Ani v náboženstve nesmie byť v rámci základných princípov nič nejasné. Náboženstvo je Bohom zoslané pre ľudí a pre ich dobro, a preto musí byť úplne jasné a zrozumiteľné, ale i logicky prijateľné.

Keď Boh najvyšší zoslal prorokovi Muhammadovi Korán, poveril ho oznámením posolstva ľuďom, ale zdôraznil, že nikto nesmie byť nútený islam uznať a prijať. Každý sa musí rozhodnúť sám z vlastnej vôle a bez nátlaku.

Boh dal človeku inštinkt prirodzenej viery, ktorá by ho mala priviesť k presvedčeniu, že Boh existuje. Nič sa však samo od seba nerodí, človek musí o Bohu, o Jeho existencii a o Jeho podobe premýšľať. Až keď začne o tom premýšľať, otvárajú sa pred ním možnosti nakoniec dospieť k tomu, čo hľadá.

Priamy a absolútne nespochybniteľný dôkaz o existencii Boha nedokáže žiadne náboženstvo nikomu ponúknuť. Preto je neoddeliteľnou súčasťou každého náboženstva i viera, ktorá je len určitým presvedčením a inštinktom napovedajúcim človeku, že niečo je správne, i keď o tom nemá dostatok materiálnych dôkazov.

Ako sme v úvode spomenuli, zdrojom informácií islamu o existencii Boha je Korán, ktorý podáva nepriame dôkazy Jeho existencie. To nakoniec privádza mnohých ľudí k tomu, aby islam prijali a zvolili si ho za svoju životnú cestu a v dôsledku toho i v Boha verili a o Jeho spokojnosť sa snažili. Ako už bolo povedané, viera v islame je založená na veľmi dôležitej zásade: Kým nespoznáš (islam a jeho zásady), never a spoznaj predtým, než budeš veriť.

1.3. Boh existuje

V dnešnej dobe, ktorá sa vyznačuje rýchlym vývojom vedy a techniky, sa ľudia stávajú priveľmi pripútanými k hmote. To ich v dôsledku vedie k tomu, že uznávajú len to, čo vidia, čoho sa môžu dotknúť a vidieť. Musíme si uvedomiť, že existujú nespočetné veci, ktoré doposiaľ nedokážeme vnímať alebo vidieť i napriek tomu, že naisto vieme, že existujú. Mnohokrát nás k spoznaniu určitých vecí alebo síl dovedú následky, ktoré tieto sily po sebe zanechávajú a ktoré dokážeme vidieť alebo vnímať. Ako príklad nám môže poslúžiť známy Newtonov zákon príťažlivosti, ku ktorému Newton dospel logickou analýzou príčin a síl, ktoré spôsobili pád jablka zo stromu. Ide o jednu z vedeckých metód poznania, ktorú veda uznáva a ktorú používa, kedy sa prostredníctvom následkov oboznamuje s rôznymi vecami a silami, ktoré nedokážeme priamo vidieť, ale o ktorých vieme, že existujú.

Prostredníctvom metódy spoznávania vecí a síl, cez ich následky dokážem i Boha spoznávať. Túto vedeckú metódu nám Boh v Koráne ukázal ako prostriedok, prostredníctvom ktorého by sme Ho mohli hľadať a spoznať.

Až do určitého stanoveného času Boha neuvidíme a ani nedostaneme priamy dôkaz o Jeho existencii. Ak sa však lepšie obzrieme vôkol

seba, uvidíme, že je tu nespočetné množstvo nepriamych dôkazov a znakov, ktoré nám túto existenciu dokazujú. Hovoria o obrovskej sile, ktorá všetkým hýbe a ktorá všetko udržuje v presne stanovenom chode.

Boh najvyšší v Koráne napr. zoslal:

"V stvorení nebies a zeme, striedaní noci a dňa, v lodiach, ktoré plujú po mori s tým, čo ľuďom pomáha, vo vode, ktorú Boh zoslal z neba a oživil ňou zem po tom, ako umrela a rozptýlil na nej zo všetkých druhov zvierat, v pohybe riadených vetrov a mračien medzi nebom a zemou, v tom sú znamenia pre ľudí premýšľajúcich." (2:164)

"V stvorení nebies a zeme a striedaní noci a dňa sú znamenia pre tých, ktorí sú rozumom obdarení." (3:190)

"A On (Boh) vám učinil hviezdy, aby ste nimi boli vedení (keď cestujete) v temnotách súše i mora (keď cestujete v noci). Objasnili sme znamenia pre ľudí nadaných vedením (a znalosťou)." (6:97)

Aj ďalšie verše z Koránu poukazujú na to, že za všetkými týmito a inými javmi a skutočnosťami stojí nejaká sila. Poukazujú na to, že Boh toto všetko stvoril a niektoré z týchto vecí boli dokonca stvorené v takej podobe, aby ľuďom slúžili, ako o tom hovorí verš (10:5).

Ide o dostatočne zreteľné nepriame dôkazy, ktoré každý z nás každodenne vidí.

Ak si ktokoľvek myslí, že toto všetko, obdarené dokonalým poriadkom a harmóniou, nemohlo vzniknúť len náhodne, ale že to existuje pričinením Boha, najvyššej Existencie, potom je veriacim človekom. Uveril tej základnej myšlienke, ktorú islam ľuďom prináša, že nič nevzniklo náhodne, ale že existuje obrovská a neohraničená Moc, ktorá za tým všetkým stojí.

Izák Newton, človek, ktorý mal k vede, k vedeckému bádaniu a výskumu bližšie než väčšina z nás, povedal: "Nepochybujte

o Stvoriteľovi, pretože nie je možné, aby samotné náhody boli základom tejto existencie !"

Vyhradíme si niekoľko hodín, minút, okamihov, pozrime sa vôkol seba a zamyslime sa nad všetkým, čo nás obklopuje, postavme sa odvážne sami pred seba a položíme si otázku: Mohol všetok tento presne a do najmenších detailov prepracovaný vesmír a okolitý svet vzniknúť sám od seba ?

1.4. Viera, náboženstvo a človek

Už sme hovorili o viere a existencii Boha. Ostáva nám však zodpovedať ešte jednu otázku. Ako sme sa o Bohu a o Jeho existencii dozvedeli ?

Odpoveď znie: prostredníctvom poslov, ktorých si Boh vybral spomedzi samotných ľudí. Hlavná a prioritná úloha týchto poslov bola, aby ľuďom vysvetlili príbeh ich vzniku a existencie a vysvetlili im, že za ich stvorením, vznikom a za všetkým okolo nich stojí obrovská a mocná sila, ktorou je Boh najvyšší.

Oznámiť ľuďom, ktorí z hľadiska vedeckého pokroku boli možno na primitívnej úrovni, že existuje Boh a dať im dôkazy Jeho existencie, ktoré by ich rozum dokázal pochopiť, by bolo pre týchto poslov veľmi obtiažne. Preto Boh najvyšší každému Svojmu poslovi dal určité schopnosti alebo predmety, ktoré boli v tom čase pre ľudí nadprirodzenou, nevysvetliteľnou silou a ktoré boli dôkazom toho, že poznanie, ktoré im tento posol prináša, pochádza od niekoho, kto má väčšie schopnosti, väčšiu silu, než akú by si dokázali predstaviť.

Dokázať ľuďom v každom čase, že Boh existuje, je pre samotného Boha najvyššieho, ktorý stvoril všetko existujúce, veľmi ľahká úloha, avšak ako hovorí Korán, Boh najvyšší sa rozhodol, že nebude do života ľudí zasahovať nad rámec zákonov, ktoré stanovil prírode a osudu. Boh takéto rozhodnutie učinil preto, aby každý človek mal možnosť slobodnej voľby, či v Boha uverí, alebo nie a ako s touto slobodou vo svete, v ktorom ho stvoril, bude nakladať. Boh najvyšší uzákonil zásadu, že človeka v otázke viery či neviery bude

odmeňovať a trestať len za to, čo si tento človek vlastným, slobodným rozhodnutím vybral na základe dostupného poznania, ktoré Boh ľuďom Sám o Sebe zoslal.

Korán na niektorých miestach hovorí, že existovali pospolitosti, ktoré od svojich poslov žiadali priame dôkazy o existencii Boha s tým, že keď tieto dôkazy dostanú, uveria v Boha. Boh najvyšší ich požiadavke vyhovel, ale jej splnenie podmienil tým, že ľudia, ktorí žiadali priamy dôkaz, sa museli zaviazat', že o Jeho existencii už nikdy viac pochybovať nebudú. Boh im tiež pohrozil, že ak po zoslaní tohto dôkazu neuveria, alebo po čase prestanú veriť, vyjme ich všetkých zo života pozemského a budú vystavení Jeho hnevu, čo sa v mnohých prípadoch aj stalo.

Boží poslovia prichádzali k ľuďom s poznaním o Bohu, o Tom, kto ich stvoril a uštedril im zo všetkého dobrého na tejto zemi, ale i s tým, že On za to od ľudí vyžaduje aspoň minimálnu oddanosť a vďaku.

Viera teda znamená vyzvať ľudí k uznaniu jedného jediného Boha, Pána všetkého tvorstva a vzdať úctu a vďaku za život i za to, čo je v ňom, len Jemu.

Ak toto chápeme pod vierou, čo teda chápať pod pojmom náboženstvo?

Náboženstvo možno charakterizovať ako systém určitých poznatkov a noriem správania sa ľudí, jadrom a základom ktorého je viera v Boha. To znamená, že náboženstvo je systém, jadrom ktorého je viera so všetkými jej zložkami a od tohto stredu sa už potom rozvíjajú dva druhy poznatkov. Prvým sú poznatky o predošliých ľudských spoločenstvách. Zväčša sa jedná len o také poznatky, ktoré ľuďom prinášajú určité poučenie z príbehu a osudu takýchto predošliých spoločenstiev. Príbehy hovoria najmä o takých spoločenstvách ľudí, ktoré sa dopustili chýb a omylov vo svojom správaní voči Bohu, za čo boli postihnuté rôznymi postihmi. Druhý okruh poznatkov obsiahnutých v náboženstve sú určité normy správania, podľa ktorých by sa mali ľudia i spoločnosť správať, aby sa zabezpečil ich rozvoj a kontinuita. Spomenuté tri druhy poznatkov, ktoré tvoria náboženstvo, sú medzi sebou navzájom silno prepojené. Napríklad viera pôsobí

na oblasť náboženských noriem a vyvoláva v ľuďoch presvedčenie o ich záväznosti, o tom, že ich majú dodržiavať. Na druhej strane poznatky o predošlých spoločenstvách varujú a signalizujú, čo sa môže stať, ak ľudia neveria alebo silno prekročia rámec zásad, ktoré im náboženstvo stanovuje atď.

Ak sa dnes obzrieme vôkol seba, zistíme, že náboženstiev je mnoho. Preto si môžeme položiť otázku, prečo je to tak, prečo neexistuje len jedno jediné náboženstvo? Pokiaľ by sme však chceli hľadať odpoveď na túto otázku, musíme si predovšetkým určiť, čo možno pomenovať náboženstvom, a čo nie?

V duchu toho, čo bolo doposiaľ povedané, za náboženstvo možno pokladať len systém poznatkov, základom ktorých je viera v existenciu Boha, ako najvyššej Existencie s obrovskou a neobmedzenou silou, ktorý stvoril nás, náš svet i svety, o ktorých doposiaľ ešte nič nevieme. Vedné disciplíny zaoberajúce sa islamským náboženstvom delia náboženstvá na nebeské a ostatné náboženstvá. Nebeskými náboženstvami sú židovské, kresťanské a islamské náboženstvo.

Odpoveď na otázku, prečo je teda na zemi viacero náboženstiev, nájdeme v jednom verši z druhej kapitoly Koránu, ktorý nám v úplnej a výstižnej stručnosti podáva históriu vzniku náboženstiev:

"Ľudia spočiatku tvorili jednu ummu (spoločenstvo). A tak Boh poslal (k ľuďom) prorokov ako zvestovateľov radostnej zvesti i ako varovateľov a zoslal s nimi Knihu s pravdou, aby rozsúdili medzi ľuďmi v tom, v čom sa sporili (v predstavách o správnej podobe Boha a náboženstva). A o nej (o pôvode a obsahu zoslanej Knihy) sa sporili len tí (ľudia), ktorým bola daná, potom, ako im prišli jasné dôkazy (o správnosti poznania, ktoré obsahovala) a to len zo vzájomnej nevraživosti. Boh preto svojím povolením správne usmernil tých, ktorí uverili, k pravde, o ktorej sa sporili. A Boh správne usmerní toho, koho Sám chce k rovnjej ceste (k ceste správnej)." (2:213)

Verš nám hovorí o tom, že ľudia spočiatku, t.j. od Adama a potomstva, ktoré prišlo po ňom, tvorili jednotnú ummu. Pochopiť zmysel

slova ummy je dôležité, keďže to znamená určité spoločenstvo ľudí, určitú pospolitosť. Nehovorí sa tu teda o žiadnom národe alebo rase, ale o spoločenstve. Z kontextu, v akom je toto slovo v Koráne uvedené, vyplýva, že ľudia spočiatku tvorili jedno spoločenstvo, ktoré malo jednotnú vieru, vieru v Boha jedného jediného, ktorý nemá žiadneho spoločníka. Ako to uvádzajú nebeské Knihy, Boh stvoril Adama a Adam dostal správne usmernenie od Boha všemohúceho, takže po určitý čas toto spoločenstvo ľudí, ktoré pochádzalo od Adama, uctievalo Boha a nasledovalo tú správnu vieru, ktorú sa naučilo od Adama. Boh však stanovil určité zákony vývoja a vývinu celého vesmíru, a preto sa i spoločenstvo ľudí začalo vyvíjať. Tento vývoj bol ale sprevádzaný určitou deformáciou pôvodného chápania viery a medzi ľuďmi nastali rozkoly a spory ohľadom toho, kto má pravdu. V tom okamihu Boh najvyšší rozhodol, že nastal čas, aby ľudom poslal poslov, ktorí by ich vrátili k tej správnej viere. Rozkoly a spory však medzi ľuďmi pokračovali i po zoslaní poslov, pretože kým niektorí ľudia poslov nasledovali, iní ich zasa nasledovať odmietli. Odmietnutie, ako to hovorí verš, nebolo v dôsledku neviery alebo nedostatku znamení či dôkazov, ale bolo spôsobené ľudskou nevraživosťou, ktorá medzi nimi vznikla.

Z uvedeného verša vidíme, že niektorí ľudia začali o stvorení tohto sveta a o Stvoriteľovi premýšľať, nechali sa viesť nielen srdcom, ale i rozumom a snažili sa dospieť k podstate všetkého, čo je okolo nich, až napokon dospeli k tomu, že tento svet musela stvoriť obrovská sila s neobmedzenou schopnosťou. Tých ľudí, ktorí premýšľali, Boh najvyšší priviedol k správnej viere a ukázal im cestu k nej. Ľudia však z tohto usmernenia nespoznali len vieru v Boha, ale spoznali aj svoje miesto na tomto svete a dozvedeli sa, kam budú po svojom pozemskom živote smerovať.

Ak chceme posolstvá jednotlivých prorokov rozdeliť na historické etapy, môžeme povedať, že v každej historickej etape Boh poslal ľudom posla, ktorého si vybral spomedzi ľudí žijúcich v tom čase, aby napravitel ich vieru a usmernil ich správnym smerom. Tu už presne

chápeme rozdiel medzi vierou a náboženstvom. Viera (pokiaľ o nej hovoríme v rámci nebeských náboženstiev) je totiž len jedna, avšak náboženské normy sa menia podľa historickej doby, v ktorej bol ten ktorý posol od Boha ľuďom poslaný. To znamená, že jadro všetkých náboženstiev - viera v jedného jediného Boha, ktorý nemá spoločníkov a ktorý nesplodil a nebol splodený - je jednotné. Základné mravné zásady tiež ostávajú nemenné, avšak ustanovenia, ktoré regulujú existujúci život spoločnosti v tej ktorej historickej etape, sa menia.

Prorok Muhammad (P.) prišiel k ľuďom s výzvou: "Niet boha okrem Boha jedného jediného, ktorý nemá žiadnych spoločníkov."

Prorok Ježiš svojim ľuďom povedal: "Synovia Izraela, uctievať Boha, môjho Pána i vášho Pána .. " (5:72)

Prorok Noe svojim ľuďom povedal: "Ľudia moji, uctievať Boha, niet boha okrem Neho." (7:59)

Prorok Húd svojim ľuďom odkázal: "Ľudia moji, uctievať Boha, niet boha okrem Neho, a či sa nebojíte." (11:50)

Prorok Sáleh svojim ľuďom povedal: "Ľudia moji, uctievať Boha, niet boha okrem Neho." (11:61)

Prorok Abrahám svojim ľuďom odkázal: "Uctievať Boha a bojte sa Jeho hnevu." (29:16)

O prorokovi Mojžišovi sa v Koráne píše: "A poslali sme Mojžiša so znameniami našimi a dôkazom jasným".

V Koráne sa uvádza len niekoľko prorokov, ktorým boli predtým zoslané posolstvá a ktorých príbeh sa uvádza za určitým cieľom.

Všetko, čo sme doposiaľ povedali, zastrešuje verš (16:36) z Koránu, ktorý hovorí:

**"A poslali sme ku každému spoločenstvu posla (s posolstvom):
"Uctievať Boha .."**

Boh najvyšší o prorokovi Muhammadovi v 35. kapitole, vo verši 24 povedal:

"My sme ťa poslali s pravdou ako zvestovateľa dobrej správy a ako varovateľa. A niet spoločenstva, ku ktorému by nebol poslaný varovateľ."

Tu sa nám už javí aj základný rozdiel medzi islamom a židovským a kresťanským náboženstvom. Islam totiž Boh zoslal, podobne ako to bolo pri všetkých náboženstvách predtým, aby ľudí v prvom rade priviedol na správnu vieru. K tejto viere v Boha vyzval všetkých ľudí, vrátane židov a kresťanov (pozri publikáciu Abdulwahab Al-Sbenaty, Korán o Márii a Ježišovi, vyd. ALJA, s.r.o., Bratislava 2000). Korán uvádza, že viera v Boha v takej podobe, v akej je v Koráne, bola v každom nebeskom posolstve, avšak vždy, keď posol, ktorý toto posolstvo ľuďom od Boha odovzdal, zomrel, ľudia základné články tejto viery úplne alebo čiastočne zmenili. To sa stalo aj v prípade židovského a kresťanského náboženstva. V islame k takejto zmene už nedošlo, pretože Korán sa okrem iného od samého začiatku ešte za života proroka Muhammada písomne zaznamenal (o spôsobe zoslania Koránu a jeho písomného zaznamenania pozri publikáciu Abdulwahab Al-Sbenaty, Korán z pohľadu vedy o Koráne, vyd. ALJA, s.r.o. 2001).

Vzťah islamu k židovskému a kresťanskému náboženstvu možno do veľkej miery pochopiť z nasledujúceho verša Koránu v tretej kapitole, č. 64:

"Povedz: "Ľudia Knihy ! Poďte k spravodlivému slovu medzi nami a vami, že nebudeme uctievať nikoho okrem Boha a že nebudeme k Nemu nič pridružovať a že nikto z nás si neučiní z druhých Pánov popri Bohu." Ak by sa odvrátili, povedzte: "Bud'te svedkami toho, že sme Bohu oddaní."

Verš hovorí: Muhammad, povedz židom a kresťanom (Korán používa na označenie židov a kresťanov výraz "Ľudia Knihy", pretože im boli predtým zoslané nebeské Knihy): "Ľudia Knihy ! Vykročme všetci po spravodlivej a správnej ceste a zaviazme sa všetci spoločne, že budeme uctievať len jedného jediného Boha, že nebudeme nič ani nikoho k nemu pridružovať, že nikto z nás stvorených si neurobí z nikoho iného Pána mimo Boha a jediným naším Pánom

bude Boh najvyšší." Ak by neverili v islam a aj od tejto výzvy by sa odvrátili, tak povedzte (adresátom sú muslimovia): " Ľudia Knihy, buďte našimi svedkami, že my sme muslimovia, že uctieваме jedného jediného Boha a len Jemu sme oddaní".

Vzťahom muslimov a nemuslimov sa podrobnejšie zaoberáme v siedmej kapitole.

Druhá kapitola

Uctievanie

Druhá kapitola Uctievanie

2.1. Uctievanie Boha

Pod pojmom uctievanie Boha rozumieme všetko, čo človek koná alebo čoho sa zdržiava, aby žil v súlade so zákonmi a zákonitosťami, ktoré Boh životu na zemi a vo vesmíre určil. Ide o prejav, ktorý v sebe zahŕňa viacero významov.

V najširšom zmysle tohto pojmu zisťujeme, že i samotný fakt, že človek žije, dýcha, rodí sa, umiera, podlieha osudu, pije, je a iné skutočnosti sú vo svojej podstate uctievaním Boha. Je tomu tak, pretože uvedenými skutočnosťami sa naplňajú zákonitosti života človeka na zemi. To platí nielen u človeka, ale u všetkého, čo existuje na zemi. V Koráne bol zoslaný nasledujúci verš, ktorý to potvrdzuje:

"Velebí Ho (Boha) všetkých sedem nebies a Zem a ten, kto je v nich (v nebesiach i na zemi). A niet ničoho, čo by Ho nevelebilo s vd'akou, ale vy (ľudia) ich velebenie nevnímate. On (Boh) je trpezlivý a odpúšťajúci." (17:44)

Uctievanie Boha v tomto najširšom význame má hlavnú charakteristickú črtu, ktorá ho odlišuje od ostatných významov, a to, že sa deje nezávisle od vôle čohokoľvek, čo Boha uctieva. U človeka to konkrétne znamená, že každý človek, či už verí, alebo nie, Boha uctieva spôsobom, ktorý je nezávislý od vôle tohto človeka.

V užšom zmysle je pojem uctievanie Boha už pevne spätý s náboženstvom. Charakteristickou črtou pojmu uctievania Boha v užšom zmysle je, že naplnenie obsahu tohto pojmu je už úplne závislé od slobodnej vôle človeka. To znamená, že uctievanie Boha v užšom zmysle, teda viera a dodržiavanie náboženstva, už závisí od človeka a človek nie je Bohom a ani zákonitosťami, ktoré Boh životu stanovil, obmedzovaný.

I v rámci samotného náboženstva - stále hovoríme o islame - sa pojem uctievanie Boha používa ešte v užšom význame než oba predchádzajúce významy, keď sa ním označuje dodržiavanie základných náboženských úkonov (modlenie, zakat, pôst a púť).

Uctievanie Boha teda môžeme rozdeliť na dve časti. Prvá sa naplňa nezávisle od vôle človeka, teda človek je v tomto smere riadený a druhá naopak, závisí od slobodnej vôle človeka, teda má slobodu výberu.

V ďalšom výklade sa budeme venovať tej časti uctievania Boha, ktorá závisí od vôle človeka, to znamená, že pod uctievaním Boha budeme myslieť úkony, prejavy a správania, pri ktorých sa človek snaží riadiť zásadami uloženými islamom, teda Koránom a výrokmi proroka Muhammada. Vždy však musíme mať na pamäti, že uctievanie Boha v prvom rade znamená pocit vďaky Bohu za to, čo človeku dal, pocit, ktorý človek pociťuje vo svojom vnútri, ale ktorý sa prejavuje i v jeho vonkajšom správaní k sebe, k ostatným ľuďom a všetkým živým tvorom.

V súvislosti s tým, čo sme doteraz povedali, premietnime si niektoré prípady a úkony z nášho každodenného života, ktoré by sa dali považovať za spôsob uctievania Boha.

Za základ uctievania Boha sa v prvom rade považuje dodržiavanie základných náboženských úkonov. Podrobne sa týmto úkonom budeme venovať v piatej kapitole. Medzi ďalšie prejavy uctievania Boha patria správania, ktoré sa dotýkajú oblasti spoločenského života veriacieho, teda správanie sa človeka k ostatným, oblasť osobného života a oblasť celkového správania sa ku svojmu okoliu, pričom všetko, teda základné náboženské úkony ako aj ostatné prejavy uctievania Boha, tvoria jeden neoddeliteľný celok. Na to, aby bolo naše uctievanie Boha úplné, nestačí dodržiavať len základné náboženské úkony a vynechávať ostatné správania, alebo dodržiavanie len týchto správanií a vynechanie dodržiavania základných náboženských úkonov. Uctievanie Boha by sa malo prejavovať v duchovnom živote človeka, ale i v jeho ostatnom každodennom živote a správaní.

Uctievanie Boha v duchovnom živote muslima by sa malo prejavovať napríklad v bohabojnosti. Bohabojnosť možno vyjadriť vetou: "Uctievaj Boha tak, ako keby si Ho videl". To znamená, že myslenie človeka, jeho pocity a v konečnom dôsledku i jeho vonkajšie správanie by malo vyzeráť tak, ako keby bol Boh s ním neustále. Táto bohabojnosť by ho v konečnom dôsledku mala aj odradiť od zlých myšlienok a správaní, ako je zabíjanie, kradnutie, ohováranie, klamanie, atď. Medzi ďalšie vlastnosti duchovného života muslima možno zaradiť zbožnosť. Zbožnosť v sebe zahŕňa okrem bohabojnosti aj vďačnosť Bohu, snahu viesť život v súlade s vierou v Boha a v súlade s tými životnými zásadami, ktoré Boh človeku určil. Zahŕňa v sebe i určitý stupeň čistoty srdca zbaveného negatívnych ľudských vlastností, ako je pýcha, namyslenosť, nenávisť a iné. Zbožnosť v človeku buduje vlastností, akými sú skromnosť, záľuba v pomoci ostatným a iné.

Uctievanie Boha v každodennom živote človeka a v jeho správaní sa prejavuje v nekonečnom množstve vlastností a konaní. Medzi takéto vlastnosti sa zaraďujú: česťnosť, dodržiavanie sľubov, nepodplatiteľnosť, pomoc biednym a chudobným, ale i každému, kto pomoc potrebuje, a to nielen voči ľuďom, ale voči všetkému živému na tejto Zemi, dodržiavanie určitých morálnych a ľudských zásad atď. Dá sa povedať, že všetko, čo v našom každodennom živote konáme, možno pokladať za uctievanie Boha, pokiaľ sa snažíme konať v súlade so zásadami, ktoré nám Boh určil. Uvedieme niekoľko príkladov:

- Za určitý druh uctievania Boha v širšom zmysle možno pokladať "odstránenie zla z cesty ľudí", čo znamená, že ak by človek videl na ceste, po ktorej ľudia alebo zvieratá chodia, predmet alebo nebezpečenstvo, ktoré by ich mohlo ohroziť, mal by ho odstrániť podľa svojich možností. Napríklad, ak ideme po ceste a zbadáme na nej klinec alebo sklo, ktoré by mohlo niekomu spôsobiť zranenie alebo vodičovi prepíchnúť koleso, a tým mu znepriemniť jazdu alebo dokonca spôsobiť dopravnú nehodu, a takéto klinec alebo sklo

by sme zodvihli alebo odsunuli nabok, aby k tomu nedošlo, tak tu ide o určitý druh uctievania Boha. Ako ďalšie príklady môžeme uviesť odpratanie snehu z chodníka počas zimného obdobia, odsunutie šupy ovocia, ktorá by mohla spôsobiť pád človeka atď. *Prorok Muhammad napríklad v jednom zo svojich výrokov povedal: "Medzi tým, ako muž šiel po ceste, našiel konár s pichliačmi a odstránil ho, za čo sa mu Boh milostivý odvdáčil a odpustil mu."*

- Za ďalší druh uctievania Boha v širšom zmysle možno považovať súlad života človeka s prírodou a živými tvormi na Zemi, ba dokonca i so zákonitosťami vesmírneho priestoru vôkol nás. To znamená, že uctievanie Boha v širšom zmysle sa netýka len správania vo svete ľudí, ale prekračuje jeho hranice, aby obsiahlo všetko živé i neživé. Týka sa každého živého tvora, ochrany Zeme, na ktorej žijeme a prostredia, v ktorom žijeme, aby ono ostalo i naďalej spôsobilé pre život živých tvorov. Človek by sa mal na tejto zemi správať v súlade s tým, že Boh mu zveril jej správu i správu toho, čo je na nej. Je to dôvod, prečo by sa mal snažiť zachovávať ju, neničiť a jej zdroje používať šetrne. *Prorok Muhammad v jednom zo svojich výrokov povedal: "Každý muslim, ktorý zasadí sadivo alebo zaseje osivo, z ktorého neskôr bude jesť vták, človek alebo zviera, má za to (zapiše sa mu) dobrý skutok."*

Prorok Muhammad jedného dňa rozprával svojim spoločníkom o mužovi, ktorý našiel dychčiaceho psa, ktorý sa tak trápil, až jedol od smädu zem. Mužovi prišlo psa ľúto. Tak ho vzal k studni, vyzul si svoju obuv, nabral do nej vodu a dal psovi napiť, za čo sa mu Boh odvdáčil odpustením jeho hriechov .. Prorokovi spoločníci si tento príbeh vypočuli a povedali začudovane: "A či máme za pomoc zvieratám odmenu, posol Boží?" Prorok povedal: "Za pomoc všetkému, v čom je život, je odmena".

- Ako ďalší druh uctievania Boha v širšom zmysle možno uviesť oblasť osobného života človeka až do tých najmenších detailov a pohybov. Napríklad, keď človek prijíma potravu, keď pije, chodí, hovorí, vstáva, sedí, keď niečo koná alebo nekoná. Dokonca i naplnenie prirodzených potrieb a pudov, ako je intimný styk medzi manželmi, je určitým druhom uctievania Boha. Je tomu tak, pretože ako bolo povedané, uctievanie

Boha v širšom zmysle predstavuje všetky konania, ktoré sú v súlade s tým, čo Boh ľuďom zoslal a uložil. Podľa islamských zásad manželského spolužitia, ako sa o tom dočítame v knihe "Manželstvo v islame", by mal každý z manželov rešpektovať všetky, a teda aj intímne potreby druhého manžela. Ak si manželia vyhovujú navzájom i po tejto stránke, chránia jeden druhého pred akýmkoľvek prejavmi mimomanželského intímneho styku, čím pomáhajú sami sebe i jeden druhému žiť podľa zásad, ktoré Boh v tejto oblasti ľuďom stanovil.

Jedného dňa prorok Muhammad (P.) svojim spoločníkom povedal: "Intímny život každého z vás predstavuje pre vás dobrý skutok". Prorokovi spoločníci sa spýtali začudovane: "Ak niekto z nás naplní svoje túžby (v rámci manželstva), tak má za to dobrý skutok ?". Prorok povedal: "Ak by niekto z vás uspokojil svoju túžbu nemravným spôsobom, považuje sa to za hriech a zlý skutok ?" Prorokovi spoločníci odpovedali: "Áno". Prorok nato povedal: "Ak si teda niekto uspokojí svoju túžbu mravným spôsobom, má za to odmenu".

- Za ďalší príklad uctievania Boha v širšom zmysle možno pokladať snahu o zabezpečenie obživy a potrieb pre seba i pre svoju rodinu. V islame sa veľmi vyzdvihuje a cení význam práce, najmä ako prostriedok na zabezpečenie hmotných potrieb človeka a ako prostriedok, ktorý človeka chráni pred biedou a chudobou, ktorá nesie so sebou ďalšie negatívne javy. Preto sa aj takáto práca človeka, najmä ak sa ňou majú zabezpečiť aj iné osoby, pokladá za uctievanie Boha. To znamená, že i každodenná rutinná činnosť veriaceho človeka je uctievaním Boha. I samotný oddych, ktorý človek sám sebe, svojej manželke či deťom po práci alebo v dňoch pracovného pokoja dopraje, je určitý druh uctievania Boha.

- Ďalším prejavom uctievania Boha v širšom zmysle je pomáhanie chudobným a biednym ľuďom a ľudská spolupatričnosť. Napríklad, utíšenie bolesti chorého alebo zarmúteného človeka čo i len dobrým slovom je uctievaním Boha. Keď človek ľudí stretáva a prijíma s úsmevom, nie je sústavne zamračený či mrzutý, dá sa o ňom povedať, že uctieva Boha.

Prorok Muhammad nám približuje jeden z obrazov, ktoré sa budú odohrávať v súdny deň, a to v podobe dialógu medzi Bohom najvyšším a určitou skupinou ľudí, svojím výrokom: *"Boh vznešený a najvyšší v deň súdenia povie: "Adamov syn (t.j. človek), ochorel som a nenavštívil si ma !!" (Človek) odpovie: "Pane môj, ako som ťa mal navštíviť, veď Ty si Pán tvorstva ?" (Boh) povie: "A či si nevedel, že môj služobník ten a ten ochorel a ty si ho nenavštívil ? A či si nevedel, že keby si ho bol navštívil, bol by si ma našiel uňho ?." (Boh najvyšší pokračuje): "Adamov syn, prosil som ťa o jedlo a ty si mi nedal !" (Človek) sa pýta: "Pane môj, ako som Ťi mal dať jesť, veď Ty si Pánom tvorstva ?!" (Boh) povie: "Môj služobník ten a ten ťa prosil o jedlo a ty si mu nedal. A či si nevedel, že keby si mu bol dal jesť, bol by si to našiel u mňa ?!" (Boh milostivý) pokračuje: "Adamov syn, prosil som ťa, aby si mi dal napíť a ty si mi nedal." (Človek) odpovie: "Pane môj, ako som Ťi mal dať piť, veď Ty si Pánom tvorstva ?! (Boh milostivý) odpovie: "Môj služobník ten a ten ťa prosil o pitie a ty si mu nedal. Veru, keby si mu bol dal napíť, bol by si to našiel u mňa".*

- Ďalší prejav uctievania Boha je dobré správanie sa človeka ku svojim rodičom a jeho snaha čo najlepšie sa postarať o nich, najmä vo chvíľach, keď jeho pomoc potrebujú. To isté platí aj pre rodičov, ktorí by sa mali starať o svoje deti, o ich dobrú výchovu a potreby, až kým sa nedokážu osamostatniť.

Oblasti a úkonov, ktoré by sme mohli zaradiť pod širší pojem uctievania Boha a ktorými by sme sa mohli usilovať o Božiu spokojnosť, je z hľadiska ľudského ponímania nekonečný počet. Potvrdzujú to mnohé verše Koránu i mnohé výroky proroka Muhammada.

Jedného dňa sa Abú Zer (jeden z prorokových spoločníkov) proroka pýtal: "Čo uchráni služobníka (t.j. veriaceho človeka) pred peklom ? Prorok povedal: "Viera v Boha".

Abú Zer povedal: "Prorok Boží ! A okrem viery treba ešte aj niečo iné robiť ?" (Prorok) povedal: "Aby si rozdával ľuďom z toho, čo ti Boh dal (pomáhať tým ľuďom, ktorí pomoc potrebujú)."

Povedal som (Abú Zer pokračuje): "Prorok Boží, ak by bol človek

chudobným a nemal by čo dať ?"

(Prorok povedal: "Nech nabáda ľudí k dobru a odhovára ich od zla."

(Abú Zer pokračuje) Povedal som: "A ak by nemohol nabádať k dobru a odhovárať od zla ?"

(Prorok povedal: "Nech naučí toho, čo neovláda žiadnu prácu alebo remeslo, nejakú prácu alebo remeslo."

(Abú Zer pokračoval) Povedal som: "Posol Boží, a čo ak ani on neovláda žiadnu prácu alebo remeslo ?"

(Prorok povedal: "Tak nech pomôže ukrivdenému (človeku, ktorému bolo ukrivdené)."

(Abú Zer pokračoval) Povedal som: "Prorok Boží, a čo ak by bol slabý a nemohol by pomôcť tomu ukrivdenému ?!"

(Prorok povedal: "Akým dobrom chceš teda pomôcť svojmu spoločníkovi (t.j. ľuďom) ?! Tak nech (tento človek aspoň) neubližuje ľuďom."

(Abú Zer povedal: "Posol Boží, ak by tak konal, vojde do raja ?"

(Prorok povedal: "Ktorýkoľvek veriaci sa bude snažiť konať ktorúkoľvek z týchto činností, povediem ho za ruku, až kým ho nedostanem do raja."

Z výroku vidíme, že každý človek bez ohľadu na to, či je bohatý, alebo chudobný, či je silný a mocný, alebo slabý, či má vysoké vzdelanie, alebo len základné, môže sebe i ostatným ľuďom svojím spôsobom pomáhať, pričom jedinou podmienkou toho, aby sa jeho konanie považovalo za uctievanie Boha, je jeho úprimná viera a snaha o spokojnosť Boha s tým, čo koná.

Uctievanie Boha v tom zmysle, ako sme vyššie uviedli, sa v islame nechápe len ako ľubovoľný prejav vôle veriaceho človeka, ale ako určité právo, ktoré Boh má voči ľuďom a na základe ktorého by sa ľudia mali správať v súlade so zásadami, ktoré im On určil a ktoré ľuďom v konečnom dôsledku prinášajú len prosperitu a dobro. Existenciu takéhoto práva potvrdzuje aj nasledujúci výrok proroka Muhammada. Jeden zo spoločníkov proroka Muhammada spomínal: *"Nasledoval som proroka Muhammada (P.) na svojom somárikovi, keď mi prorok povedal: "Muáz, vieš čo je právo Boha voči tým, ktorí*

ho uctievať ?" Povedal som (Muáz povedal): "Boh a jeho posol to lepšie vedia." Prorok povedal: Právo Boha voči tým, ktorí ho uctievať, je, aby ho uctievali (tak ako majú) a aby k Nemu nič a nikoho nepridružovali."

Boha môžeme teda uctievať v každej chvíli nášho života, pri každej činnosti, ktorú konáme.

Treba si uvedomiť, že všetko, čo rozumieme pod pojmom uctievanie Boha, teda v užšom (základné náboženské úkony) i širšom zmysle (všetky činnosti, ktoré človek vykonáva), tvorí jednotný a neoddeliteľný celok. Človek by sa mal snažiť všetko dodržiavať, pretože ak by dodržiaval len časť týchto úkonov, v najlepšom prípade sa dá o ňom povedať, že jeho uctievanie Boha je neúplné, nekompletné. Ak by napríklad niekto vykonával len základné náboženské úkony (modlenie, zakat, pôst a púť) a ostatné zásady náboženstva by ignoroval, resp. by na Boha spomínal len v určitých chvíľach, napr. pri modlení alebo keď sa mu to hodí či keď to potrebuje, tak jeho uctievanie Boha by bolo prinajmenšom nekompletné.

Pri každom modlení si treba uvedomiť, že modlitba okrem toho, že je určitým vyjadrením uznania Boha, usmerňuje ľudské správanie a odrádza ľudí od zlých a odsúdeniahodných vecí a správaní. To znamená, že ak sa niekto modlí, ale pritom ľudom ubližuje, zo svojej modlitby nič nepochopil a nič z toho, k čomu ho Boh usmerňuje, sa nenaučil. Takýto človek, i keď by v Boha veril a svoju vieru by sa snažil modlením a uctievaním Boha prejavíť, uctieva Boha len spolovice.

Ak človek presne pochopí význam uctievania Boha a bude sa snažiť toto svoje chápanie aj premietnuť do svojho každodenného života, stáva sa zdrojom dobra, srdečnosti a milosti vo vzťahu k sebe samému i vo vzťahu k ostatným ľuďom.

Jeden z novodobých uznávaných vedcov v oblasti islamských vied, Muhammad Al-Gazáli povedal:

"Islam nie je len zopár úkonov, ktoré sa dajú zrátať na prstoch bez toho, aby z nich niečo ubudlo alebo sa k nim pridalo. Nie, islam

je pripravenosť človeka kráčať v tomto živote, v ktorom napĺňa konkrétne poslanstvo..

Pripravenosť lietadla na lietanie, pera na písanie pripravenosť všetkých týchto vecí je základom posudzovania hodnoty takýchto vecí. Pokiaľ si budeme istí, že tieto veci sú pripravené na prácu, prijmeme ich a očakávame plody ich činnosti. Tak je to aj u človeka. Islam požaduje, aby sa napravili najprv jeho duševné nástroje. Keď budú tieto pripravené tak, ako majú byť, s vierou, so správnym usmernením, potom každý úkon, s ktorým sa tento človek stretne v tomto živote, sa stáva sám od seba poslušnosťou Bohu. Do stroja, ktorý vyrába bankovky, vstupuje čistá surovina a vychádza z neho hodnotná bankovka, ktorá má svoje farby, pečate a znaky, čo z nej urobí niečo úplne iné. Takisto muslim vykonáva a rieši mnohé veci v tomto živote, na ktoré prenáša vlastnosti svojej viery, v dôsledku ktorých sa stane akýkoľvek úkon, ktorý tento človek vykoná, drahocenným uctievaním.

V našom každodennom živote dobré konania a skutky nemajú konca kraja a ani hranice, pri ktorých by sa zastavili. Ide tu však i o to, aby človek konal v súlade s Božou vôľou, aby naprával všetky svoje konania a aby sa ich snažil vždy čo najviac priblížiť k dokonalosti ...".

Tretia kapitola

Islam, viera a základné náboženské úkony

Kapitola tretia

Islam, viera a základné náboženské úkony

Islam ako náboženstvo môžeme pre lepšie pochopenie rozdeliť do nasledujúcich okruhov, ktoré sa dopĺňajú a sú nerozdielne:

- 1) jadro islamu tvorí viera v Boha,
- 2) ďalší okruh tvorí viera v Božích anjelov, Knihy, poslov a súdny deň,
- 3) tretí dôležitý okruh tvoria základné náboženské úkony,
- 4) štvrtý okruh tvoria mravné zásady, na pochopenie ktorých Boh ľudom okrem iného uvádza aj príbehy predošlých prorokov a ľudí, ku ktorým boli títo proroci poslaní,
- 5) posledným okruhom sú úpravy týkajúce sa života jednotlivca i islamskej spoločnosti.

Posledný okruh týkajúci sa života muslima i muslimskej spoločnosti je najrozsiahljší. Kým prvý a druhý okruh dáva človeku odpovede na mnohé otázky týkajúce sa vzniku ľudstva, odkiaľ človek pochádza a kam smeruje, kto človeka stvoril a ako, aké sú vlastnosti tohto Stvoriteľa a iné, tretí a štvrtý okruh už začína budovať cnostné správanie, mravné zásady, obľubu v konaní dobra a pomáhani ľudom, a to od samého začiatku, od narodenia človeka, alebo od okamihu, keď človek začne toto náboženstvo správne vnímať. Keď sa všetky tieto štyri okruhy v človeku udomácnia, prichádza faktické uvedenie všetkých týchto vlastností do praktického života. Čím lepšie človek pochopí a dokáže vnímať prvé štyri okruhy, tým ľahšie sa mu bude dariť podľa nich v živote riadiť, zvlášť ak pochopí, že všetko, čo koná v súlade s nimi, je uctievaním Boha. Piaty okruh zahŕňa spoločenské i právne normy. V súlade so základnými zásadami islamského náboženstva obsiahnutými v prvých štyroch okruhoch sa začínajú upravovať zákony regulujúce všetky oblasti každodenného života muslimov. V súvislosti s tým možno povedať, že prvé štyri okruhy sú v náboženstve stále a nemenné. Viera v rámci islamu je len jedna a nepodlieha premenám, takisto základné náboženské úkony sú fixne

stanovené a nemožno sa od nich odchýliť, resp. z nich niečo vynechať alebo k nim pridávať. Aj príbehy predošlých prorokov, ktoré nám poskytujú určité ponaučenia, sú už len historické udalosti, ktoré sú zaznamenané a čas, v ktorom sa udiali, už dávno uplynul. Piaty okruh je však dynamický a rozvíja sa s rozvojom spoločenského, politického, kultúrneho, sociálneho a hospodárskeho života, ako aj s rozvojom vied a celkového života ľudskej spoločnosti.

Štvrtá kapitola

Viera a jej základné články

Štvrtá kapitola

Viera a jej základné články

4.1. Základné články viery

Základným článkom viery, bez ktorého by žiadna viera neexistovala, je viera v Boha. Existujú však i ďalšie články, bez ktorých by viera človeka nebola úplná. Boh nám prikazuje, aby sme verili v Neho samého, v anjelov, ktorých stvoril, v nebeské Knihy, ktoré ľudom zoslal, v poslov, ktorí Božie posolstvá ľudom oznamovali a v súdny deň, stanovený čas, ktorý Boh určil, aby zavládla úplná spravodlivosť medzi tvorstvom.

Boh v Koráne teda človeku určuje, že má veriť:

- 1) v Boha
- 2) v anjelov
- 3) v nebeské Knihy
- 4) v Božích poslov
- 5) v súdny deň.

4.2. Viera v Boha

Viera v Boha sa v islame formálne vyjadruje vyslovením "vety uznania", ktorá znie: "Niet boha okrem Boha jedného jediného, ktorý nemá spoločníka."

To znamená uznať, že Boh je len jeden jediný, je stvoriteľom všetkého, ktorý nesplodil a nebol splodený a On jediný je hodný uctievania.

V tejto súvislosti treba poznamenať, že slovo Allah znamená v arabskom jazyku ekvivalent slova Boh v slovenčine, God v angličtine atď. Každý jazyk má svoj špecifický výraz, ktorý používa na označenie Boha. Rozdiel však ostáva v chápaní významu a obsahu tohto slova, ako aj v tom, čo si pod ním predstavujeme.

Slovo ALLAH v arabskom jazyku pochádza od slova ILÁH, ktoré má niekoľko významov. Jeden z nich znamená "Hodný uctievania", t.j. Ten, koho veľkosť, všemohúcnosť a jednosť sú hodné toho, aby Ho a len Jeho tvorstvo uctievalo. Ďalší význam slova ILÁH

predstavuje Toho, kto "má obrovskú silu, konečné hranice ktorej si nedokáže predstaviť a ani vnímať ľudský rozum."

Boh je najvyššou Existenciou, ktorá má jedinečné vlastnosti, ktorým sa nemôže vyrovnáť žiaden človek alebo stvorenie.

Boh je stvoriteľom, Pánom a vládcom, ktorý všetko riadi a nad všetkým bdie. Bdie nad našim životom, nad zákonmi a zákonitosťami, ktoré riadia všetko okolo nás, vrátane vesmíru a telies v ňom. Ak by sme mali zrátať všetko, čo Boh stvoril, všetky zákonitosti, ktorými riadi náš vesmír, všetky dobrodenia, ktoré ľuďom dal, bolo by to nad naše ľudské sily.

Začiatok a koniec všetkých vecí je u Boha. On ich stvoril, Jemu patrí moc nad nimi a On rozhoduje o ich osude. Z tohto dôvodu tvorí viera v Boha jadro islamu ako náboženstva, ako systém poznatkov, ktoré človeka oboznamujú s Bohom, ktoré ho oboznamujú s tým, ako jeho pozemský svet vznikol, kde sa končí a kde sa začína ďalší svet, v ktorom bude život človeka pokračovať.

Viera v Boha je najdôležitejšou súčasťou každého nebeského náboženstva, je tou podstatou, od ktorej sa ostatné prvky náboženstva odvíjajú. Od úprimnosti tejto viery sa odráža aj celkové dodržiavanie zásad tohto náboženstva.

Dôležitosť, ktorá sa pripisuje viere v existenciu Boha, sa odráža aj v nasledujúcom verši z Koránu, ktorý hovorí:

"Boh neodpustí, ak sa k Nemu pridruhuje (niečo alebo niekto) a odpustí okrem toho komu chce (čo chce). A kto pridruhuje k Bohu (niečo alebo niekoho), ten sa dopustí obrovského hriechu." (4:48)

Ak teda Boh najvyšší bude vidieť, že človek je hoden odpustenia, odpustí mu čokoľvek; len jednu vec mu neodpustí, ak v Neho neverí alebo ak pridruhuje k nemu niečo alebo niekoho. Boh na to ľudí zvlášť upozorňuje, aby vedeli, že neveria alebo pridruženie niekoho iného k Bohu je neodpustiteľným činom.

Človek sa stáva veriacim, akonáhle uzná existenciu Boha jedného jediného v súlade s tým, ako Boh najvyšší Sám Seba ľudom v Koráne opísal.

Päť základných článkov viery v islame, ktoré sme v úvode tejto časti spomenuli, spolu súvisia a len uznaním ich všetkých možno hovoriť o viere v úplnom slova zmysle. I napriek tomu však možno vieru chápať v širšom a užšom význame. Jej užší význam predstavuje len vieru v Boha. Ak niekto verí len v existenciu Boha, tak o ňom hovoríme, že je veriacim, ale jeho viera nie je úplná. Úplná sa stáva až v momente, keď uzná vieru v širšom slova zmysle, teda v existenciu Boha, Jeho anjelov, Kníh, poslov a súdneho dňa.

Uznanie existencie Boha stojí na čele celej hierarchie náboženských hodnôt v islame a bez tohto uznania by sme ťažko mohli hovoriť o nejakej viere či náboženstve.

Za čias Omara Bin Al-Chattába (druhého kalifa po prorokovi Muhammadovi (P.)) sa odohral nasledujúci príbeh, ktorý túto skutočnosť potvrdzuje:

Kalif Omar mal vo zvyku sa z času na čas prechádzať uličkami mesta, kedy ho noc zahľadla svojim čiernym rúchom. Tieto obchôdzky mu pomáhali spoznať, ako sa ľudom v hlavnom meste islamského štátu vedie. V jednu noc sa tiež vybral na takúto obchôdzku, keď zrazu začul dcéru s matkou, ako sa dohadujú. Matka chcela pomiešať mlieko s vodou, aby v nasledujúci deň, keď ho na trhu predá, získala zaň väčší obnos. Dcéra ju však od toho odhovárala a spomenula jej Omara, že ju za to potrestá, ak ju prichytí. Matka dcére odpovedala: "Ale veď Omar nás nevidí!" Dcéra jej ale na to povedala: "Omar nás síce nevidí, ale Boh nás vidí."

Uvedený príbeh je v skutočnosti stelesnením významu slova bohabojnosť, t.j. uctievania Boha a konania všetkého v presvedčení, že to Boh vidí.

Uznanie existencie Boha jediného, všemohúceho je tá pravá cesta k bohabojnosti, čiže k stavu, kedy si človek uvedomuje, že Boh

najvyšší vidí a sleduje jeho konanie, odmení ho za dobré a potrestá za zlé, kedy sa má človek na koho obrátiť v ťažkých chvíľach s prosbou o pomoc, na Toho, ktorému môže dôverovať a zdôveriť sa so všetkým a ktorému môže ďakovať za chvíle šťastia a pokoja. Najvýstižnejšie to azda vyjadruje veta: "Boh je s človekom, pokiaľ je človek s Bohom, t.j. pokiaľ človek na Boha sústavne myslí".

Viera a uznanie existencie Boha jediného zahŕňa v sebe aj zodpovednosť. Zodpovednosť človeka za svoje skutky, ale aj za to, koho v skutočnosti uctieva.

Viera ako určitý vnútorný pocit a jav je jedným z inštinktov, ktoré sa s človekom rodia.

Každý človek niečomu verí a niekoho alebo niečo vo svojom vnútri uctieva, pretože každý človek je oddaný nejakej myšlienke alebo vzoru.

Boh najvyšší do každého človeka vložil inštinkt viery, aby mu tak uľahčil spoznať Toho, kto ho stvoril. Otázka však ostáva, akým smerom človek tento inštinkt, resp. túto vieru usmerní.

Okrem toho, že vierou človek dospeje k uctievaniu Boha, Toho, kto si úctu človeka zasluhuje, a tým človek naplňa i jeden z cieľov ľudskej existencie, viera človeku poskytuje i neoceniteľný prínos v pozemskom svete, v každodennom živote. Viera v Boha nielenže človeka usmerní správnym smerom, ukáže mu, ako má nažívať sám so sebou i s ostatnými ľuďmi a tvormi, ale mu dáva i pocit istoty v tom zmysle, že si je vedomý toho, že nad ním Niekto bdie, že jeho osud nie je podriadený náhode, ktorá by sa ním pohrávala, ako chce.

Človek si uvedomuje, že všetko na tomto svete má svoj zmysel a svoj cieľ, že čokoľvek urobí, nevyjde na zmar.

Viera naučí človeka ceniť si samého seba, keď skloní svoje čelo len pred Bohom a pred nikým iným na tomto svete. Súčasne však viera vychováva v človeku skromnosť a nepovýšenosť nad ostatnými ľuďmi, keď hlása rovnosť medzi nimi.

"Eudia, My sme vás stvorili národmi a kmeňmi, aby ste sa

spoznávali. Najlepší z vás u Boha je ten najbohabojnejší."

(Korán 49:13)

Viera v človeku vychováva cnostné zvyky a lásku k dobru. Človek nenaplní poslanie, ktoré mu Boh najvyšší určil, bez toho, aby dobre konal a ľuďom pomáhal.

Človek, ktorý verí, tak ľahko nepodľahne ťažkostiam tohto života, ale koná, čo môže a v ostatnom sa spoľahne na Boha všemohúceho. Nespanikári tak ľahko, pretože si uvedomuje, že nad ním stojí vôľa, ktorá je mocnejšia než jeho

Viera človeka uchráni pred zlomyseľnosťou, lakomosťou, pred nemravnosťou a zlom, ktoré je skryté v každom z nás. Ale to najdôležitejšie, čo viera so sebou prináša, je pokora a láska k Bohu, ktorá je v srdci človeka a ktorá ho vedie k tomu, aby dodržiaval zákony a zásady, ktoré Boh ľuďom zoslal.

Viera v Boha zaujíma prvoradá postavenie nielen medzi článkami viery, ale i v náboženstve ako celok.

4.3. Viera v Božích anjelov

Druhým článkom viery je viera v Božích anjelov. O stvorení anjelov nám Korán veľa nehovorí. Vieme o nich len toľko, že sú to stvorenia, ktoré Boh stvoril, aby vždy vykonávali to, čo im On prikáže a uloží. Skutočnosť, že anjeli vždy vykonávajú, čo im Boh prikáže a nikdy takýmto príkazom neodporujú, nás vedie k predpokladu, že skutočná a pravdivá viera v Boha u anjelov existuje od počiatku, kedy ich Boh stvoril a že nikdy o Jeho existencii nezapochybovali, ako je to u ľudí. Takýto predpoklad potvrdzuje aj skutočnosť, že keď Boh prikázal anjelom, aby sa pred Adamom sklonili, všetci príkaz poslúchli okrem Satana, ktorý sa vzoprel (Satan patrí medzi stvorenia v Koráne označené ako Žinnovia). Anjeli sú Božími služobníkmi, ktorí sú očistení od hriechov. Anjeli Boha najvyššieho neustále uctievať a zvelebujú. Týmto anjelom Boh najvyšší stvoril krídla, a to vo dvoch, troch a štyroch pároch. Podobne ako u ľudí, Boh si i spomedzi anjelov vybral niekoľkých, ktorých poveril zvláštnymi úlohami. Napr. anjel

Gabriel, ktorý zvestoval Božie posolstvá poslom a prorokom, anjel Mikail, anjel smrti a iní.

To je približne všetko, čo sa z Koránu o anjeloach môžeme dozvedieť.

Dôležitosť uznania existencie anjelov zrejme pramení zo skutočnosti, že prostredníctvom anjelov, konkrétne prostredníctvom anjela Gabriela, boli zvestované Božie posolstvá prorokom, ktorí ich potom ľuďom oznamovali.

Ak by niekto o anjeloach zapochyboval, nemusí to nutne znamenať, že v Boha neverí, ale u takéhoto človeka už chýba jeden z článkov, ktoré sú obsahom viery v širšom zmysle, a tým sa stáva jeho viera neúplná.

Faktom tiež je, že prorok Muhammad, ako aj proroci pred ním, mnohokrát rozprávali o tom, ako im anjel Gabriel zvestoval posolstvá. Keby sme teda v anjelov neverili, bolo by to určité skryté obvinenie týchto prorokov z klamstva v súvislosti s pôvodom ich posolstiev, čoho by sa však títo proroci nikdy nedopustili.

4.4. Viera v nebeské Knihy, ktoré Boh ľuďom prostredníctvom svojich poslov zoslal

Medzi ďalšie články, ktoré tvoria pojem viery v širšom zmysle, je viera v nebeské Knihy.

Nebeská Kniha je v podstate určitým druhom poznania, ktoré bolo od Boha ľuďom zoslané, obsahuje určitý súbor noriem a príbehov, ktoré boli tomu ktorému prorokovi zoslané. Nebeské Knihy boli prorokom dané buď priamo v písomnej forme, alebo sprostredkované v iných formách a písomne boli zaznamenané až po ich zoslaní. Korán uvádza, že každému prorokovi bolo posolstvo zvestované jedným z uvedených spôsobov. Korán nám však spomína len mená piatich nebeských Kníh, ktoré boli zoslané prorokom: Abrahámovi, Mojžišovi (Tóra), Dávidovi (Zebúr), Ježišovi (Evanjelium) a Muhammadovi (Korán). Abrahámovu a Dávidovu Knihu už nemáme k dispozícii. Tóra bola postupom času samotnými židovskými duchovnými (ako uvádza Korán) pozmenená a v Evanjeliu okrem toho, že bolo napísané až niekoľko desiatok rokov po smrti Ježiša, došlo k podstatnému zásahu do jeho podstaty chápania Boha,

a to v roku 325 na Nicejskom koncile vyhlásením doktríny o Svätej trojici.

Fakticky sa dá povedať bez akéhokoľvek nadsadenia, že Korán je v dnešnej dobe najdôveryhodnejšou nebeskou Knihou, na ktorú sa dá spoľahnúť (najmä čo sa týka otázky viery v Boha). Korán si zachoval svoj text, poznanie a informácie, ktoré obsahuje, až dodnes bez zmeny a bez ľudských zásahov. V dobe zvestovania Koránu prorok Muhammad vždy dbal na to, aby uňho boli aspoň traja dôveryhodní pisári, ktorí v písomnej forme zaznamenávali Korán jemu zvestovaný. Písomné vyhotovenia veršov Koránu sa potom ukladali v dome proroka Muhammada. V poslednom roku, pred smrťou proroka Muhammada, anjel Gabriel mu celý obsah Koránu zopakoval dvakrát.

V závere treba dodať, že Boh nám ukladá, aby sme verili v to, že pred prorokom Muhammadom boli zoslané nebeské Knihy, ktoré ľuďom Božie posolstvá prinášali, zároveň však máme odmietnuť akýkoľvek obsah týchto Kníh, ktorý by sa priecil obsahu Koránu, najmä v otázke podoby viery v Boha. Polemike o správnosti či nesprávnosti ostatných poznatkov, ktoré tieto Knihy obsahujú a o ktorých sa Korán nezmieňuje, by sme sa mali vyhýbať, pretože môže ísť o poznatky, do ktorých ľudia zasahovali a pozmenili ich, ale na strane druhej môže ísť aj o skutočné a pôvodné poznatky, ktoré boli obsiahnuté v pôvodných posolstvách. Keďže nemáme istotu o ich pôvode, nemali by sme ich ani potvrdzovať, ale ani odmietať.

4.5. Viera v Božích poslov

Štvrtý článok viery v širšom význame je viera v Božích poslov.

Viera v božích poslov znamená vieru človeka v to, že počas existencie ľudí na tejto zemi si Boh niektorých z nich vybral za poslov, ktorí mali ľudstvu postupne prinášať posolstvá od Boha najvyššieho. Tieto posolstvá, ako nám o tom hovorí Korán, Boh začal ľuďom posielat' vtedy, keď medzi ľuďmi začali vznikať spory ohľadom pôvodnej a skutočnej viery a náboženstva; Posolstvá pokračovali a skončili sa až príchodom proroka Muhammada (P.), ktorý dovŕšil Božie posolstvá

ľuďom náboženstvom, o ktorom Boh v Koráne povedal:

"Dnes som vám (ľudia) dokončil vaše náboženstvo, dovŕšil som nad vami Svoje dobrodenie a súhlasil som, aby sa islam stal (už v jeho konečnej podobe) vašim náboženstvom." (5:3)

Počet poslov, ktorí boli ľuďom poslaní pred posolstvom proroka Muhammada, presne nepoznáme. Korán však hovorí, že nebolo na zemi ummy (t.j. spoločenstva), ku ktorému by nebol poslaný posol, ktorý ľuďi vyzýval k viere v Boha a varoval ich pred Jeho hnevom. Dovŕšenie predchádzajúcich posolstiev sa končí u proroka Muhammada, po ktorom už nepríde žiaden posol, až kým nebude posol Ježiš (P.) vrátený na zem pred súdnym dňom.

Niektorí Boží poslovia a ich príbehy sa spomínajú v Koráne a iní nie. Veriaci človek však má veriť vo všetkých poslov bez toho, aby medzi nimi robil akékoľvek rozdiely, pretože všetci vyzývali k jednej a tej istej veci a viere.

Skutočnosť, že posolstvom proroka Muhammada Boh najvyšší dovŕšil všetky predchádzajúce posolstvá a stanovil islam ako náboženstvo vhodné pre všetkých ľudí a pre všetky časy až do súdneho dňa, znamená i to, že ktokoľvek nasleduje posolstvo proroka Muhammada, nasleduje i všetky posolstvá prorokov, ktorí boli pred ním.

4.6. Viera v súdny deň

Piaty článok viery v širšom význame predstavuje viera v súdny deň. Pod súdnym dňom treba rozumieť určité časové obdobie a určitý priestor, v ktorom sa odohrá mnoho udalostí, najmä:

- 1) nastanú katastrofické udalosti, akými sú napríklad prírodné živly, veľmi silné zemetrasenia, sopečné výbuchy, určité kozmické kolízie a iné udalosti,
- 2) všetok život na zemi sa zastaví a zanikne,
- 3) nastane vzkriesenie ľudí a všetkého živého, čo od počiatku žilo na zemi a všetko toto tvorstvo bude zhromaždené na určitom mieste,
- 4) každému človeku bude prednesené, čo vo svojom živote pozem-

skom konal, či už dobro alebo zlo, bez toho, aby bol niekto o niečo ukrátený,

5) Ľudia, u ktorých prevýšili dobré skutky alebo ktorým boli tie zlé Bohom odpustené, budú pokračovať vo svojom živote na mieste zvanom raj, a tí, ktorých zlé skutky prevýšili nad dobrými, budú pokračovať na miesto zvané peklo, pričom oba tieto svety alebo miesta sa ešte členia na niekoľko stupňov - raj od dobrého k lepšiemu a peklo od zlého k horšiemu.

Varovanie pred súdnym dňom nie je záležitosťou jedného alebo niekoľkých náboženstiev či posolstiev. Je to jeden z neodmysliteľných atribútov viery v nebeské náboženstvá v každom čase.

Viera v súdny deň je nesmierne dôležitá najmä preto, že jej praktické účinky ľudia pocítia už vo svojom pozemskom živote. Kto verí v súdny deň a uvedomuje si udalosti, ktoré sa v ňom odohrajú, najmä uskutočnenie spravodlivosti medzi živými tvormi, ten sa bude snažiť na takýto deň čo najlepšie pripraviť. Bude sa snažiť vo svojom pozemskom živote dobre žiť, správať sa v súlade s náboženstvom, čo sa pozitívne prejaví i na jeho celkovom osobnom i spoločenskom živote.

Súdny deň Boh najvyšší určil okrem iného aj ako prostriedok uplatnenia absolútnej spravodlivosti a rozsúdenie ľudí v záležitostiach, o ktorých sa v živote pozemskom sporili.

Súdny deň má v každodennom živote človeka a v živote konečnom mimoriadny význam. Keby neexistoval takýto deň, nemala by viera v Boha, dodržiavanie náboženstva, konanie dobra a vyhýbanie sa zlu pre drvivú väčšinu ľudí žiaden význam.

Boh najvyšší síce určil, čo viera znamená, čo je dobro a čo zlo, čo treba dodržiavať a čomu sa vyhýbať, ale ak by neexistovalo miesto a čas, kde sa zúčtuje všetko, čo človek vykonal a ako s prikázaniami Božími naložil, nemalo by pre nikoho z nás žiaden význam dodržiavať náboženstvo, pretože jeho dodržiavaním by sme ani nič nezískali a ani o nič neprišli.

4.7. Viera v osud

Otázka osudu je s vierou v Boha do značnej miery spätá.

Je však nesmierne dôležité uvedomiť si, čo sa pod osudom myslí.

Boh najvyšší stvoril vesmír, možno i ďalšie vesmíry podobné našim, stvoril našu zem, všetko vôkol nej a na nej. Vesmíru, zemi i všetkému Boh od počiatkov stanovil veľmi presné zákonitosti, podľa ktorých fungujú. To sa v neposlednom rade týka aj človeka ako súčasti vesmíru i jeho zákonov. Takže človek je riadený určitými všeobecnými zákonitosťami.

Na strane druhej však Korán hovorí, že Boh najvyšší dal človeku voľnosť a slobodu, aby sa sám rozhodoval a prebral za svoje rozhodnutia zodpovednosť. Ako to teda funguje ?

O otázke osudu islam hovorí, že "človek je slobodný, ale súčasne i riadený".

Človek je v tomto živote riadený určitými základnými, všeobecnými zákonitosťami, ktoré riadia i vesmír, ako napr. východ a západ slnka, počasie, gravitácia atď. To sú všeobecné zákonitosti, ktoré človeka riadia. Existujú aj osobitné zákonitosti, ktoré už osobitne a individuálne riadia život každého z nás. Tieto zákonitosti určujú napríklad kedy sa človek narodí, či sa narodí zdravý, kedy umrie atď.

Medzi týmito dvoma kategóriami zákonitostí sa pohybuje sloboda človeka a uplatnenie jeho slobodnej vôle. Napr. človek slobodne premýšľa, uvažuje, zvažuje, rozhoduje o najdôležitejšej otázke svojho života, či uverí v Boha, alebo nie, rozhoduje o tom, či bude kraďnúť, alebo nie, či ostane vo svojej rodnej krajine, alebo sa presťahuje do inej atď. Škála, v rámci ktorej človek uplatňuje svoju slobodu, je veľmi rozsiahla.

Zákonitosti, ktoré riadia náš život, nemôžeme ovplyvniť, a preto za ne ani nebudeme niest zodpovednosť. Avšak za veci, o ktorých my sami slobodne rozhodujeme, sa už zodpovedať budeme.

S otázkou osudu je nerozlučne spojená i otázka spoliehania sa človeka na Boha vo svojom živote, t.j. prosba, aby mu pomohol, aby od neho zlo odvrátil atď. Boh najvyšší ľudom odkazuje, že sa naňho

majú spoľahnúť vo všetkom a prosieť Ho o pomoc.

Spoľahnúť sa na Boha najvyššieho pri nejakej práci alebo úkone neznamená vysloviť vetu "Spoľahol som sa na Boha", sadnúť si a čakať, až nastane zázrak a naša práca sa sama od seba vykoná. Spoľahnúť sa na Boha znamená, že sa usilujeme našu prácu vykonať čo najlepšie a spoliehame sa pritom na to, že nám ju Boh uľahčí a pomôže úspešne dokončiť. Aký je ale rozdiel medzi človekom, ktorý určitý úkon vykoná bez toho, aby sa na Boha vo svojej mysli spoľahol a takým, ktorý sa naň obrátil s prosbou o pomoc? Existuje v konečnom dôsledku nejaký rozdiel medzi prácou vykonanou prvým a druhým človekom? Jeden zo súčasných vedcov v oblasti islamských vied Dr. M.S.R. Al-Búty rozdiel vysvetlil nasledovne: "Predstavme si dvoch obchodníkov. Prvý z nich sa spoľahol na Boha, druhý nie. Obaja šli na začiatku dňa predávať a stalo sa, že sa obaja vrátili na konci dňa s tým istým zárobkom. Aký je teda rozdiel medzi tým, ktorý sa na Boha spoľahol a tým, ktorý nie? Rozdiel bol v tom, že obchodník, ktorý sa na Boha spoľahol, šiel z domu vopred spokojný s tým, čo predá, a preto predáva s presvedčením, že keď sa bude snažiť, Boh mu pomôže a všetko, čo zarobí, je dobrodením od Boha. Tak svoj zárobok zarobil s minimálnou námahou a psychickou záťažou a vrátil sa domov spokojný. Druhý obchodník síce zarobil to isté, avšak s niekoľkonásobnou námahou ako prvý a vrátil sa domov úplne vyčerpaný a možno i nespokojný s tým, čo zarobil. Obom obchodníkom bolo určené, súdené, že v ten deň budú mať rovnaký zárobok, rozdiel však spočíval v množstve energie a námahy (fyzickej i psychickej), ktorú musel každý z nich vynaložiť na dosiahnutie takého istého výsledku."

Najlepší príklad na objasnenie tohto rozdielu môžeme nájsť v príbehu, ktorý sa stal za čias proroka Muhammada. Príbeh spočíval v tom, že jedného dňa prišiel do mešity muž na somárovi. Somárika postavil pri mešite, neuviazal ho a vošiel dnu. Keď sa modlitba skončila, muž vyšiel von a zistil, že somára niet. Rozbehol sa za prorokom a povedal, že nechal svojho somára pred mešitou, spoľahol sa na Boha a poprosil Ho, aby sa somárovi nič nestalo a šiel sa modliť. Somár však medzitým zmizol. Prorok sa ho spýtal, či predtým než vošiel

do mešity, somára dobre uviazal. Muž odpovedal, že ho neuviazal a myslel si, že keď sa spoľahne na Boha, tak tam somár ostane stáť. Prorok mu nato povedal: "Uviaž ho a potom sa spoľahni".

Prorok Muhammad tým myslel, že každá vec na tomto svete má svoje zákonitosti, ktoré treba rešpektovať. Tak napr. jedna zo zákonitostí, ktorá v našom prípade platila pre zvieru, bola, že keď sa neuviaže, ujde. Ak je však zviera uviazané a človek urobil všetko, čo mohol, aby ho zaistil, potom sa môže spoľahnúť na Boha a poprosiť ho, aby sa zvieratu nič nestalo.

Spoliehanie sa na Boha, prosba o jeho pomoc a Boží osud sú zákonitosti, ktoré svojim spôsobom ovplyvňujú život človeka i všetkého živého tvorstva. Stretávame sa s nimi v našom každodennom živote, i keď si to v mnohých prípadoch ani neuvedomujeme.

Ako príklad môžeme uviesť lekára - chirurga, od práce ktorého možno denne závisí život mnohých pacientov a všimnime si, ako je v rámci jeho profesie jeho ľudská snaha závislá od osudu. Predstavme si pacienta dovezeného do nemocnice po ťažkej nehode. Lekár pristúpi ihneď k operácii. Po dlhej a náročnej operácii pred ľuďmi (príbuznými), ktorí na výsledok čakajú, prehlási: "Urobili sme, čo bolo v našich silách a teraz už len čakať a dúfať, ako to pôjde ďalej". Lekár aj bez toho, aby si to uvedomil, podlieha systému zákonitostí, ktoré Boh chodu vecí stanovil. Urobil, čo bolo v jeho ľudských silách a otázka uzdravenia, života a smrti pacienta je už mimo neho. Život pacienta i konečný výsledok práce lekára sa riadi osudom, ktorý Boh tomuto pacientovi určil.

Tu sa naskytá aj ďalšia otázka. Otázka vzťahu týchto zákonitostí a osudu s ľudskou slobodou. Treba poznamenať, že aj napriek tomu, že sme v mnohých situáciách a rozhodnutiach riadení osudom, človek je v mnohých prípadoch zodpovedný za osud, ktorý ho postihne. Napr. prechádzame sa po ulici a naraz nás zastaví nápis: "Pozor ! Na stavbe sa pracuje". Je na nás, či sa rozhodneme v chôdzi pokračovať i napriek výstrahe, alebo sa stavbe vyhneme. Ak by sme v chôdzi i napriek upozorneniu pokračovali, pokračujeme s vedomím, že existuje nebezpečenstvo, ktorému sa vystavujeme. To znamená, že sme si

vybrali medzi tým, či nebezpečenstvo obísť, alebo sa mu vystaviť. Predstavme si, že by náhle spadla tehla zo strechy a usmrtila by nás. Tehle bolo súdené, že spadne v tom čase na mieste, kde spadla bez ohľadu na to, či tam niekto je, alebo nie. Tehla nás nemusela usmrtiť, keby sme si neboli vybrali v chôdzi pokračovať. Takže v tomto prípade sme zodpovední za to, čo sa stalo a sami sme si to zavinili. To isté možno povedať i v prípade chirurga. Ak by operáciu dobre nevykonával a pacient by zomrel, lekár zanedbal svoju povinnosť a ťažko by sa mohlo vyhnúť zodpovednosti s odvolaním sa na osud. Vo vzťahu k tomu konkrétnemu pacientovi, ktorý zomrel, však šlo o osud, pretože bol to práve on, pri ktorom lekár operáciu zle vykonával. Lekára by bolo možné zbaviť zodpovednosti za smrť pacienta len vtedy, ak by preukázal, že svoju prácu svedomite a dôkladne vykonával, ale pacient i napriek tomu zomrel. Ten istý príklad by sa mohol aplikovať na inžinierovi, ktorý by postavil budovu a budova by sa zrútila. To isté možno povedať o právnikovi, ktorý by zanedbal svoju povinnosť, v dôsledku čoho by bol nevinný človek nespravodlivo odsúdený alebo ukrátený na svojich právach. To isté môžeme povedať o opravárovi, o robotníkovi atď. Každý z nás sa vo svojom každodennom živote stretáva s osudom, ale i so zodpovednosťou za to, čo koná a môže pozorovať, ako to všetko spolu funguje a súvisí.

Vyššie sme uviedli všetkých päť článkov viery.

Položiť si otázku, či máme o nich a o ich obsahu premýšľať, či máme v ne uveriť, nie je ľahkou záležitosťou. Výriešenie takejto dilemy je u každého z nás individuálne, niekomu to môže trvať zopár dní, inému zasa zopár rokov. Dôležité však je o týchto otázkach začať premýšľať.

Treba si uvedomiť, že ak niekto z nás verí, alebo nie, neuškodí ani neprospeje Bohu alebo inému človeku v ničom, prospeje to alebo uškodí len jemu samému. Veriaci človek totiž pocíti určitú istotu, že niekto nad ním bdie, sleduje jeho život, správanie a úkony a pomáha mu, keď to potrebuje. Celkové vnímanie života u veriaceho muslima sa vierou začne uberať iným smerom. Zmysel a cieľ života naberajú oveľa širšie dimenzie, v rámci ktorých sa môže človek pohybovať.

Piata kapitola

**Základné náboženské
úkony v islame**

Piata kapitola

Základné náboženské úkony v islame

Základnými náboženskými úkonmi v islame sú:

- 1) konanie modlitby
- 2) odvádzanie zakat
- 3) postenie sa počas mesiaca ramadan
- 4) púť do Mekky.

5.1. Čo predstavujú základné náboženské úkony

Základné náboženské úkony možno chápať ako určitý druh významných úkonov, ktoré Boh veriacim ľuďom uložil, ktoré sú ľudia povinní dodržiavať a ktorých výkon je nevyhnutný na to, aby človek svoju vieru upevnil a zachovával.

Výkon základných náboženských úkonov je priamo spätý s vierou človeka v Boha, pretože výkon týchto úkonov má svoj význam len pre toho, kto verí, že ich Boh ľuďom uložil a že sa od nich vyžaduje ich dodržiavanie. Dodržiavanie základných náboženských úkonov má však okrem skutočnosti, že sa nimi plnia Božie príkazy, aj nezanedbateľné účinky na duševnú a fyzickú stavbu človeka. Základné náboženské úkony sú štyri. Každý z nich má svoj rituál, svoj stanovený čas a spôsob, akým sa má vykonať.

Charakteristickou črtou náboženských úkonov v islame je, že sú jasné a jednoduché. Vyžadujú od človeka určitú činnosť, ale pritom ho priveľmi nezaťažujú a ponechávajú mu dostatočný priestor na výkon ostatných potrieb jeho života.

Jedným z dôležitých znakov náboženských úkonov v islame je, že pri nich ide o priamy a osobný vzťah človeka k Bohu. Človek sa priamo, bez akéhokoľvek sprostredkovateľa modlí k Bohu, vzýva a prosí Ho o pomoc v záležitostiach svojho života pozemského i posmrtného. Nik nemá právo do tohto vzťahu vstupovať alebo zasahovať a určovať človeku, čo má robiť alebo mu niečo vyčítať, iba ak ho naučíť niečo, čo by o týchto úkonoch alebo spôsobe ich výkonu nevedel.

Tak ako všetko, čo sa týka náboženstva a nášho života, i náboženské úkony treba vykonávať s úprimnosťou a pokorou. Plnenie týchto úkonov bez úprimnej viery sú len púhymi pohybmi a úkonmi bez duše, bez zmyslu a bez uvedomenia si ich významu.

Druhy a spôsob výkonu základných náboženských úkonov sú vo veľkej miere obsiahnuté v Koráne. Konkrétne premietnutie týchto úkonov do každodenného života muslimov však už spočívalo na bedrách proroka Muhammada. Ten muslimov učil, ako sa majú presne modliť, ako sa majú správať počas mesiaca pôstu ramadan atď. Tieto úkony a forma ich výkonu sa nám zachovali presne tak, ako ich prorok Muhammad vykonával.

Spôsob konania základných náboženských úkonov ma na ľudí tak po stránke fyzickej, ako aj duševnej blahodárne účinky. Imám Al-Ghazáli (jeden z významných vedcov v odbore islamských vied 20. storočia) vo svojej knihe "Záchranca pred zblúdením" napísal: "Náboženské úkony sú pre srdce a telo človeka ako lieky. Nie každý človek pozná vlastnosti a zloženie lieku, ktorý užíva. To pozná len lekár alebo vedec. Každý pacient však berie lieky, ktoré mu lekár predpíše, bez toho, aby lekárovi odporoval. Aj lieky, ktoré v sebe obsahujú náboženské úkony, majú stanovené hranice a presné dávky. Tie určil samotný Boh prorokom, ktorí poznali ich účinky a keďže boli Bohom poverení, ľudia oboznámili s nimi. Tak ako sa liek od lieku odlišuje svojím zložením, svojou dávkou, aj náboženské úkony, ktoré sú liekom duše, sa odlišujú svojím charakterom a dávkami. Tak si napr. pri výkone modlitby môžeme všimnúť, že "sužúd" (t.j. poklona v pozícii, kedy sa čelo a nos spoja so zemou), je dvojnásobok "rukú" (čiže poklony, sklonením trupu) a ranná modlitba je z hľadiska dĺžky polovica popoludňajšej modlitby atď."

Môžeme teda povedať, že prvoradou úlohou základných náboženských úkonov je uctievanie Boha, avšak tieto úkony nesú v sebe i mnohé ďalšie účinky.

5.2. MODLENIE

Modlitba v islamskom náboženstve predstavuje najdôležitejší náboženský úkon. Je to jedna z prvých vecí, na ktorú bude veriaci opýtaný v súdny deň - či ju vykonával, alebo nie a ak áno, akým spôsobom.

Modlitba je hlavným prejavom uznania existencie Boha človekom. Prostredníctvom modlitby človek prejavuje svoju vďaku za všetko, čo mu Boh dal, zároveň sa ale pri každej modlitbe zaväzuje znova a znova žiť podľa toho, čo mu Boh v Koráne zoslal. Priamy dôsledok modlitby by sa mal odraziť aj na správaní muslima. Modlitba, ako hovorí Korán, zakazuje zlé a odsúdeniahodné veci, takže má i z morálneho hľadiska určitý preventívny charakter.

Keď sa jedného dňa muslimovia proroka Muhammada spýtali, aké miesto zaujíma v náboženstve modlitba, on im odpovedal, že modlitba je nosným pilierom náboženstva.

Odhladnuc od duchovnej stránky je modlitba i určitým činiteľom, ktorý muslima učí poriadku a organizovanosti. Všimnime si, že modlitba má každodenne presne stanovený čas, ktorý je určený v súlade so zákonmi prírody. Povinné modlenie je na úsvite, druhé na poľudní, teda v strede dňa, tretie popoludní, teda v čase, keď je slnko medzi poľudním a západom, štvrtá modlitba sa koná tesne po západe slnka a piata, keď sa už všetko ukladá spať, teda keď je už tma. To všetko učí človeka pravidelnosti a neustále mu pripomína Boha najvyššieho. Samozrejme to platí pre toho, kto sa zo spôsobu modlenia chce naučiť aj nič iné, a zdá sa, že stanovenie takéhoto spôsobu modlenia má človeka v jeho živote usmerniť v každom smere.

Medzi ďalšie pozítiva modlitby patri psychické uvoľnenie. Človek má byť počas modlenia uvoľnený a sústredený. Celú svoju myseľ má sústrediť na modlenie. Nech sa mu to darí viac alebo menej, pri modlení si muslim uvedomuje, že určité veci sú mimo jeho síl, že sa riadia zákonmi života a že len Boh má tú moc z týchto zákonov robiť výnimky. V určitom momente si modliaci uvedomí, že sa stane už

len to, čo Boh rozhodne a že bez Neho, i keď vynaložil všetky svoje sily, nič nezmôže. To mu dodá určitý vnútorný pokoj a silu pokračovať vo svojom živote. Muslim sa prostredníctvom modlitby minimálne päťkrát denne oslobodí od svojho každodenného života a od problémov, s ktorými sa v ňom stretáva. Je to veľká úľava, keď sa človek dokáže odpútať čo i len na niekoľko minút od svojej každodennej rutiny a ťažkostí, ktoré ho v ňom sprevádzajú. Keď modliaci stojí pred Bohom, zahlí ho určitý pocit pokoja a mieru. Ak potrebuje pomoc a Boha o ňu prosí, vie, že ju žiada od Niekeho, nad ktorého mocou niet moci a ak je chudobný a prosí Boha o Jeho štedrosť, vie, že stojí pred Bohom, nad ktorého bohatstvom niet bohatstva a ktorý tomu, kto Ho uctieva, neodoprie nič, čo by pokladal preňho za dobré. O prorokovi Muhammadovi je známe, že vždy, keď mal veľké ťažkosti alebo starosti, svoju útechu nachádzal v modlení sa k Bohu.

Pohyb, ktorý človek robí pri výkone modlitby, patrí medzi ďalšie pozitíva modlitby. I keby sa takáto pomoc človeku zdala zanedbateľná, ona má veľký význam. Výber spôsobu modlenia, teda stanovené pohyby počas neho určite nebol náhodný. Ak si všimneme nejakého muslima, keď vykonáva modlitbu, zistíme, že v podstate hýbe celým svojím telom. Dvíha ruky, kloní trup, kloní sa na zem takým spôsobom, že uvoľňuje a roztahuje svalstvo na chrbte. Samotné sklonenie sa na zem posilňuje svaly hrudníka a reguluje dýchanie. Na ruky sa prenáša značná váha tela, čím sa posilňujú i svaly na rukách. Pri sedení sa ťažia svaly na nohách a narovnáva sa chrbtica. Pri ukončení modlitby sa hlava pootočí v pravom a potom ľavom smere o 90°, čím sa ťažia svaly na krku. Okrem toho všetky pohyby musia byť plynulé, nie prudké a telo by sa nemalo priveľmi namáhať.

Význam modlitby sa javí i v tom, že spomedzi základných náboženských úkonov to bol prvý úkon, ktorý bol muslimom uložený. Bolo to ešte v Mekke približne tri roky pred emigráciou proroka Muhammada (P.) z Mekky do Mediny.

K úplnosti každodennej modlitby patrí okrem jej vykonania v určených časoch i úplná sústredenosť, pokora a zamyslenie sa nad významom toho, čo modliaci recituje a hovorí.

Ibn Abbás (jeden zo spoločníkov proroka Muhammada (P.)) povedal: "Vykonanie dvoch stredných ruk'a (1) so zamyslením sa (nad tým, čo modliaci koná a recituje z Koránu) je lepšie než stráviť celú noc modlením a srdce je pritom neprítomné".

(1): Arabské slovo ruk'a znamená určitú časť modlitby, ktorá sa opakuje. Tak napr. ranná modlitba sa skladá z dvoch ruk'a, t.j. častí, popoludňajšia zo štyroch, atď.

Islam považuje modlitbu okrem iného za spôsob, akým sa muslim očistí od svojich chýb a hriechov. Oprávnenie na odpúšťanie hriechov náleží len Bohu najvyššiemu a Boh ich odpúšťa, komu chce, resp. u koho vidí, že si to zasluhuje. Islam neuznáva svätosť alebo takú autoritu ľudí či iných Božích stvorení, ktoré by boli oprávnené ľuďom udeliť odpustenie hriechov. Človek si prostredníctvom dodržiavania svojich náboženských úkonov, prostredníctvom činov a skutkov, ktoré vo svojom pozemskom živote koná, nakoniec takéto odpustenie buď zaslúži, alebo nie. Či sa človeku dostalo Božieho odpustenia, alebo nie, dozvie sa až v súdny deň. Boh nám však na mnohých miestach v Koráne zoslal, že skutky ľudí, ktorí Ho uctievali spôsobom, aký im On určil, hodnotí podľa úmyslu toho, kto ich vykonal a pokiaľ sa človek snaží, Boh je ku všetkým takýmto ľuďom milostivý a odpúšťajúci.

Prorok Muhammad (P.) jedného dňa muslimom, ktorí boli uňho, povedal:

"Predstavte si, že by bol pri dverách niekoho z vás potok, v ktorom by ste sa umývali päťkrát denne. Ostalo by niečo z nečistoty, ktorá bola na vašom tele?" .. Muslimovia odpovedali: "Nie." Prorok potom povedal: "Je to podobné povinným piatim modlitbám, pretože Boh nimi zmaže hriechy (modliaceho sa)."

Pri tomto výroku si však treba uvedomiť, že to sa stane len vtedy, ak sa človek usiluje dodržiavať aj ostatné úkony a zásady islamu.

V súvislosti s ďalším výrokom proroka Muhammada Salmán Al-Fárisi spomenul, že raz bol s prorokom pod jedným stromom. Prorok zobral zo stromu suchý konár a potriasol ním, až jeho listy popadali a potom povedal: "Salmán, nespýtaš sa ma, prečo to robím?" Povedal som: "A prečo to robíš?" Prorok povedal: "Keď sa muslim dobre umyje a potom sa pomodlí povinných päť modlitieb, jeho hriechy popadajú tak ako padajú tieto listy" a potom prorok recitoval tento verš: "A konaj modlitbu na oboch koncoch dňa (na jeho začiatku a na jeho konci) a časti noci. A dobré skutky nechajú zmazať zlé. Je to pripomenutie pre tých, ktorí si pripomínajú (Boha i všetko, čo vložil)".

Modlitba, ktorú muslim vykonáva, sa k Bohu dostáva jednak ako prejav uznania, chvály a vďaky a jednak ako prosba, v ktorej Ho modliaci o niečo prosí. Boh najvyšší povedal: "Rozdelil som modlitbu na dve časti. Jedna časť sa týka mňa a druhá časť patrí tomu, kto ma uctieva a za ňu dostane to, o čo prosí. Keď ten, kto Boha uctieva, povie: "Vďaka Bohu, Pánovi tvorstva", Boh najvyšší povie: "Ďakoval mi ten, kto ma uctieva". A keď povie: "V moci ktorého je milosť, milostivý", Boh povie: "Chválil ma ten, kto ma uctieva." A keď modliaci povie: "Vládcovi súdneho dňa", Boh povie: "Oslavoval ma ten, kto ma uctieva." A keď modliaci povie: "Teba uctieваме a na Teba sa spoliehame," Boh povie: "To je (záležitosť len) medzi mnou a tým, kto ma uctieva a ten, kto ma uctieva, dostane to, o čo prosil." A keď modliaci povie: "Uveď nás na cestu správnu, na cestu tých, ktorým si Svoje dobrodenie uštedril, na ktorých hnev zoslaný nie je, ani na tých, ktorí zblúdili," Boh povie: "To je pre toho, kto ma uctieva a ten, kto ma uctieva, dostane to, o čo prosil. (Uvedie ho teda na správnu cestu.)"

Modlitba ako jeden zo základných náboženských úkonov má svoje pravidlá a zásady, podľa ktorých sa vykonáva. Medzi prvé zásady patrí dodržiavanie čistoty. Bez toho, aby bol muslim čistý, svoju modlitbu nemôže vykonať. Čistota sa v podstate delí na dva druhy. Prvým je očistenie sa od väčšej nečistoty, t.j. **ichtisál** a druhý predstavuje

očistenie sa od malej nečistoty a nazýva sa **vudú**. Prvý druh očistenia sa zväčša vykonáva po pohlavnom styku u muža a ženy a po zastavení sa krvi u ženy po menštruačnom cykle. Tento druh očistenia v podstate predstavuje umytie celého tela s dodržaním určitého postupu. Druhý druh očistenia (vudú) sa vykonáva už pravidelnejšie, a to približne pred každou modlitbou, ak by sa človek zašpinil. Malé očistenie (vudú) znamená umytie si tváre, rúk až po lakte a nôh až ponad päty. Každý orgán sa umyje trikrát po sebe. Okrem toho by sa mala umyť aj celá hlava, a to tak, že si muslim namokrí ruky a prejde nimi po hlave (obtrie si hlavu mokrými rukami).

Tieto zásady očistenia stanovil Korán ako spodnú hranicu čistoty, ktorú by muslim mal dodržiavať. Prorok Muhammad však šiel nad rámec tejto spodnej hranice čistoty a muslimom ukázal, že horná hranica takejto čistoty je už limitovaná len možnosťou každého človeka. Prorok napr. vykonával väčšie očistenie (ichtisál) okrem iného i každý piatok pred piatkovou modlitbou. Pri vykonávaní malého očistenia (vudú) si prorok umýval aj ústa, nos a uši atď.

Pri čistote treba ešte dodať, že vykonanie oboch spomenutých druhov očistenia pozná výnimky. Napríklad, ak by muslim cestoval a nenašiel by vodu na umytie alebo by mal len obmedzené množstvo vody, a to na pitie, môže vykonať tzv. symbolické očistenie zvané **tajammom** bez použitia vody. To platí i pre chorého, ktorému by mohol kontakt s vodou uškodiť. Spomenuté výnimky platia, až kým cestujúci nenájde dostatok vody a kým sa chorý neuzdraví. Čistota má v islamskom náboženstve i mnohé ďalšie zásady a pravidlá, ako je čistota odevu, miesta, v ktorom sa modlitba vykonáva a iné.

Medzi ďalšie zásady modlenia patrí i dodržiavanie strany, v smere ktorej sa má modlitba konať.

Boh najvyšší v Koráne muslimom stanovil jednotné a konkrétne miesto, v smere ktorého sa majú modliť. Nech by bol muslim kdekofvek na zemi, pri modlení musí byť vždy otočený v smere Ka'by, ktorá sa nachádza v posvätnnej mešite v meste Mekka (na území dnešnej Saudskej Arábie). Určením jedného bodu na zemi, v smere ktorého sa všetci muslimovia modlia päť krát denne, Boh najvyšší

zrejme chce zaručiť muslimom pocit jednoty. Jednotný smer modlitby vo všeobecnosti prispieva k vytváraniu pocitu rovnosti medzi ľuďmi a túto rovnosť aj posilňuje. Má odstrániť pocit spoločenskej triednosti alebo nadradenosti určitej skupiny či rasy modliacich sa nad inou skupinou alebo rasou. Okrem toho Ka'ba je symbolom jednosti Boha a prvým miestom na zemi, ktoré bolo vybudované na uctievanie Boha.

Ďalšou zásadou výkonu modlitby v islame je, že muslim môže vykonávať modlitbu sám alebo v skupine na spoločných modlitbách, v mieste na to určenom, zvanom mešita alebo na ktoromkoľvek inom čistom a morálnom mieste. Výkon spoločných modlitieb nie je obmedzený miestom alebo časom. Vždy, keď nastane čas modlenia a na jednom mieste by sa našli minimálne dvaja ľudia, ktorí by sa chceli pomodliť, môžu sa spoločne modliť. Spoločné modlitby sa preferujú pred modlitbami, v ktorých sa človek modlí sám, oba druhy modlenia však majú svoju veľkú odmenu u Boha. Najvhodnejším miestom na modlenie sú mešity. Mešita predstavuje stavbu, ktorá má muslimovi zabezpečiť všetky podmienky na výkon modlitby. To znamená, že musí ísť o čisté miesto, o miesto, kde sa zachováva pokoj a kde muslim pocíti určitú pokorou. Mešita by mala byť i z hľadiska zdobenia čo najjednoduchšia.

Zúčastniť sa na spoločných modlitbách sa považuje za jednu z tradícií, ku ktorým prorok Muhammad (P.) nabádal muslimov.

Spoločné modlitby teda nie sú povinné, ale muslim by ich mal, ak môže, uprednostniť pred individuálnym modlením sa.

Existujú však tri modlitby, ktoré sú muslimovia povinní modliť sa spoločne. Je to pravidelná piatková modlitba, modlitba na začiatku sviatku Al-Fitr (po skončení mesiaca pôstu ramadan) a modlitba na začiatku sviatku Al-Adha (v dobe, keď sa koná púť do Mekky).

Piatková modlitba sa koná každý piatok, približne v čase obedňajšej modlitby. Od bežnej modlitby sa piatková modlitba líši dvoma odlišnosťami. Prvá spočíva v tom, že pred samotnou modlitbou sa prednáša menšia kázeň a druhá, že ju možno vykonať len

na spoločnej modlitbe, čo teda znamená, že muslim piatkovú modlitbu nemôže vykonať sám.

Priebeh spoločných modlitieb, ktoré sa konajú na začiatku oboch spomenutých sviatkov, t.j. Al-Fitr a Al-Adha, je podobný piatkovej modlitbe s tým rozdielom, že pri oboch sviatkových modlitbách sa najprv koná modlitba a až po nej nasleduje kázeň. Skončením sviatkovej modlitby a kázne sa oficiálne začína sviatok.

Kázeň, ktorá sa muslimom káže počas spomenutých spoločných modlitieb, čiže pri piatkovej a pri príležitosti sviatku Al-Fitr a sviatku Al-Adhá, vždy prednáša ten, koho si prítomní muslimovia vyberú zo svojho streda a ktorého uznajú za osobu vhodnú na prípravu a prednesenie kázne. Nejde teda o žiadneho duchovného, ktorý by bol za to platený. Takýmto výberom sa ukáže, kto z muslimov je najvhodnejšou osobou na prípravu a prednesenie takejto kázne a muslimovia ho potom spravidla poveria jej stálou prípravou a prednesením. Takýto výber by sa mal odohrať v každej mešite.

Cirkev alebo inštitút duchovného kňaza islamské náboženstvo nikdy nepoznalo a ani neschvaľovalo. U muslimov boli vždy uznávané len vedecké autority, ktoré pomáhali rozvoju náboženského života muslimskej spoločnosti. Šlo o ľudí, ktorí ovládali a poznali do podrobností islamské náboženstvo, zaslúžili sa o rozvoj myslenia a boli medzi ľuďmi známi svojím cnostným správaním. Na takéto vedecké autority sa ľudia obracali so svojimi otázkami a problémami.

Dôvod, prečo sa v rámci islamského náboženstva nezriadila žiadna duchovná hierarchia, spočíval zrejme v zámere, aby ostalo toto náboženstvo čo najbližšie k ľuďom, aby si zachovalo svoju jednoduchosť a aby si nik nemohol privlastniť postavenie absolútneho poznania. Takýmto spôsobom sú ľudia nútení učiť sa zásady islamu a sami rozhodujú o tom, kto má pravdu, a kto nie, koho uznávajú, a koho nie. Možno však povedať, že zárodky budovania určitej hierarchie badáme už koncom prvého storočia islamského letopočtu, čo možno pozorovať i v dnešnej dobe, kedy je snaha náboženstvo dostať pod kontrolu štátu. Faktom však ostáva, že islamské náboženstvo vo svojej pôvodnej podobe žiadnu duchovnú hierarchiu neuznávalo a ani neuznáva.

Spôsob výkonu spoločných modlitieb a modlitieb, v ktorých sa muslim modlí len sám, je rovnaký. Spoločné modlitby sa od individuálnych odlišujú len tým, že sa ich zúčastňujú dvaja alebo viac modliacich, ktorí sa zoradia v urovnaných radoch za muslimom, ktorí modlenie vedie. Muslim, ktorý vedie modlitbu, sa nazýva imam. Imama si modliaci pri každej modlitbe vyberú zo svojho stredy. Spoločná modlitba sa začína tým, že imam odrecituje niekoľko veršov z Koránu len sám a ostatní počúvajú. Nasledujúce úkony a pohyby už modliaci po imamovi opakujú.

Spoločné modlitby okrem iného zaručujú, že sa muslimovia budú stretávať, zoznamovať a že sa medzi nimi budú rozvíjať bližšie vzťahy. Zabraňujú izolovanosti muslima od ostatných muslimov. Na výkon spoločných modlitieb sa muslimovia zvyčajne stretávajú v mešitách, ktoré im poskytujú na to vhodné podmienky. Mešita sa tak stáva miestom, o ktorom všetci vedia, že sa tam muslimovia schádzajú v určenom čase na modlenie. Mešita poskytuje modliacim pokoj, dostatočný priestor a potrebnú čistotu na vykonanie modlitby. Z týchto dôvodov v krajinách, kde žijú muslimovia a na miestach, kde ich žije väčší počet, nachádzame mnoho mešít. Vo veľkomestách ich počet môže predstavovať až niekoľko stoviek. Okrem toho, čo sme už o funkcii a dôležitosti mešity spomenuli, mešita predstavuje i nenahradiiteľné zázemie pri budovaní dobrých vzťahov medzi muslimami. V mešite totiž splývajú a strácajú sa sociálne i iné rozdiely medzi muslimami. Všetci ľudia stoja v radoch a modlia sa spoločne. Každý stojí tesne pri tom druhom. Špičky politickej moci stoja pri úradníkoch, strážnik pri riaditeľovi, bohatý pri chudobnom, vedec a intelektuál pri robotníkovi a roľníkovi. Všetci tvoria jednu masu bez toho, aby v tejto chvíli pociťovali nejaké rozdiely. Všetci majú na tomto mieste rovnaké postavenie a uvedomujú si, že keď nastane súdny deň, budú takto isto stáť pred Bohom bez toho, aby niekoho zaujímalo, či bol predtým vplyvným a bohatým, alebo len biednym a chudobným človekom. Každý modliaci si uvedomuje, že čokoľvek má, je len dočasný stav a že k Bohu sú najbližší tí, ktorí sú najbohobojnejší a ktorí sa k ostatným ľuďom vládne a dobre správajú. Okrem

toho sa sociálne i iné rozdiely strácajú i v tom, že v mešite, resp. počas spoločných modlitieb, vo všeobecnosti neexistujú vyhradené miesta pre určité skupiny alebo vrstvy ľudí. Kto príde do mešity skôr, ten sa posadí alebo postaví kamkoľvek, kde je prázdne miesto, bez ohľadu na jeho spoločenské postavenie. Tak sa môže stať a sa aj stáva, že najchudobnejší človek bude stáť v prvom rade a najbohatší a najvplyvnejší človek v poslednom. Najdôležitejšie je, aby si každý uvedomoval, že v okamihu modlenia stojí pred Bohom všemohúcim, ku ktorému sa modlí a že všetko ostatné je v tomto okamihu druhoradé.

Ďalším cenným prínosom mešity je, že tu ide o miesto, kde sa v mnohých prípadoch strácajú pocity nenávisti, neznášanlivosti, hádky a spory medzi ľuďmi. Mnohí muslimovia vchádzajú do mešity pohnevaní, ale vo vnútri sa takýto hnev vytráti, zabudnú na spory a hádky a obnovia sa dobré vzťahy, ktoré predtým medzi nimi panovali.

Všetko, čo sme doposiaľ uviedli, dokladuje okrem iného i skutočnosť, že za čias proroka Muhammada (P.) ešte pred zoslaním posolstva bola celá spoločnosť silno diferencovaná podľa sociálnych vrstiev. V Mekke a Medine bývali vplyvní a majetní ľudia, ale aj obchodníci, remeselníci, ako aj chudobní a biedni ľudia a otroci. Vo vtedajšej dobe bolo nepredstaviteľné, aby sa otrok postavil na roveň pána. Také niečo by ho mohlo stáť aj život. Keď však ľudia začali prijímať islam a učiť sa zásady, ktoré so sebou prinášal, aj v oblasti medziľudských vzťahov to, čo bolo pred niekoľkými rokmi nepredstaviteľné, stalo sa skutočnosťou. Všetci stáli pri sebe a modlili sa bez toho, aby to niekomu prekážalo.

Ďalšou charakteristickou črtou modlitby v islame je spôsob, akým sa ľudia k modleniu vyzývajú, t.j. **azán**. V mestách, v ktorých existujú mešity a minarety, sa výzva k modleniu ohlasuje z týchto minaretov. V minulosti na vrchol minaretu vystúpil poverený človek, zvaný **muazzen**, ktorý v stanovenom čase oznámil čas modlitby. Čas modlitby a výzva k nej znie: "Boh je najväčší. Boh je najväčší. Svedčím, že niet boha okrem Boha. Svedčím, že niet boha okrem Boha. Svedčím, že Muhammad je Božím poslom. Svedčím, že Muhammad je Božím poslom. Poďte na modlitbu. Poďte na modlitbu. Poďte

k úspechu. Poďte k úspechu. Nastal čas modlitby. Nastal čas modlitby (pri rannej výzve sa pridá ešte veta: Modlenie je lepšie než spánok. Modlenie je lepšie než spánok). Boh je najväčší. Boh je najväčší. Niet boha okrem Boha."

V dnešnej dobe sa čas modlitby už oznamuje zo suterénu mešity zosilňovačmi zvuku. Vo väčších mestách, v ktorých muslimovia tvoria väčšinu, sa nachádza až niekoľko stoviek mešít. Keď nastáva čas modlenia, uvedená výzva sa z nich ozýva naraz po celom meste a vyvoláva v ľuďoch pocity pokory a vnútorného pokoja, ktoré by sotva dokázala vzbudiť výzva k akejkoľvek inej činnosti. Je to pocit, ktorý musí človek zažiť, aby dokázal pochopiť silu a emócie, ktoré táto výzva v človeku vzbudí. Výzva k modleniu muslima odtrhne od všetkého, čo koná a vzbudzuje v ňom pocit veľkosti a dôležitosti toho, k čomu táto výzva ľudí vyzýva. Vyzýva ich k modleniu sa k Bohu jednému jedinému, no človek dokáže túto výzvu úplne vnímať až vtedy, keď pochopí skutočný význam a obsah slova Boh.

Svoje dojmy z modlitby, ktorú islam muslimom ukladá, opísali mnohé známe osobnosti v ľudských dejinách. Dr. J. Al-Qardawi (jeden zo súčasných významných vedcov v oblasti islamských vied) vo svojej knihe Uctievanie v islame uvádza niekoľko výrokov takýchto osobností. Napríklad francúzsky filozof Renan i napriek tomu, že o islame a o Araboch povedal mnohé nepravdivé veci, o modlitbe povedal: "Nevošiel som do mešity z mešít muslimov bez toho, aby to so mnou otriaslo, s pokorou a bez toho, aby som cítil určitú ľútosť, že nie som muslimom!"

Sir Tomas Arnolds o islamskej modlitbe povedal: "Tento usporiadaný úkon uctievania Boha je jedným z najvýraznejších znakov, ktoré odlišuje muslimov od iných v ich náboženskom živote. Turisti a iní cudzinci veľakrát spozorovali vo východných krajinách, ako zapôsobil spôsob jej vykonávania na ľudí ... Keď prejdeme od modlitby jednotlivca k spoločným modlitbám, môžeme povedať: Nik, kto by aspoň raz v živote bol videl približne pätnásťtisíc modliacich sa v strede veľkej mešity v meste Dilhi v Indii v posledný piatok mesiaca ramadan, ako sú všetci zahĺbení do svojho modlenia a ako na nich

vidieť tie najväčšie náznaky velebenia a bohabojnosti v každom ich pohybe, hovorím vám, nik, kto by to aspoň raz bol videl, nemohol by odolať hlbokému dojmu a nevšimnúť si tú silu, ktorou sa líši tento spôsob uctievania od ostatných. Okrem toho každodenné vyzývanie k modleniu v jej určenom čase, keď sa ozve "muazzen" v najskoršom čase pred východom slnka, na obed, keď sú ľudia zaujatí svojou prácou a večer ... táto výzva, ktorá nastáva v týchto časoch a na tomto pozadí, je tiež nabitá tou istou vznešenosťou".

Spôsob vykonania modlitby, pokora, nekomplikovanosť a jednoduchosť zapôsobili aj na uznávaného právnicka Zekiho Urejbiho, predsedu Egyptskej židovskej obce, ktorý v roku 1960 uznal islam za svoje náboženstvo. Vo svojej prednáške pod názvom "Prečo som sa stal muslimom" povedal:

"Nepočul som muezzina (t.j. človeka, ktorý oznamuje čas modlitby z minaretu mešity) hlásiť čas rannej alebo obednej modlitby alebo v akomkoľvek inom čase bez toho, aby som pocítil, že hlas muezzina, ktorý sa ozýva z obzoru minareta, je hlas Boží, ktorý oddeľuje pravdu od nepravdy, dovolené od zakázaného a usmerňuje človeka na rovnú a správnu cestu. Pokračujem autom vo svojich cestách a po ceste v priestore medzi roliami a nebom moje oči zazrú jednoduchého človeka, ktorý stojí v pokore pred Bohom v jednoduchých visiach šatách na malej tenkej rohoži na brehu tiež jednoduchého koryta ... muž stojí a modlí sa Bohu v pokore a velebí Ho. V mojom vnútri som zatúžil, aby som sa modlil podobne ako on. Pomyslel som si, že práve to sú tie Božie požehnania na zemi, ktoré vkladá do duše tých zbožných ľudí, ktorí Ho uctievali".

To bol stručný prehľad hlavných zásad, na ktorých je modlitba v islame postavená.

5.3. ZAKAT

5.3.1. Čo je zakat

Zakat predstavuje ďalší základný náboženský úkon, ktorý čo do dôležitosti je na druhom mieste tesne po modlitbe.

Zakat stelesňuje určitý systém sociálnej pomoci, ktorý islam vytvoril pre ľudí a základy ktorého položil Korán. Ide o presne stanovenú dávku, ktorú muslim odvádza zo svojho majetku štátu (pokiaľ sa štát stará o jej vyberanie a prerozdelenie). Odovzdané dávky by sa potom mali použiť na vopred stanovené účely.

V Koráne sa zakat spomína na mnohých miestach, čo poukazuje na jej dôležité miesto v islamskom náboženstve.

Samotné slovo zakat znamená očistenie. Ako jeden zo základných náboženských úkonov v islame však zakat znamená očistenie majetku.

Zakat môžeme chápať vo dvoch rovinách:

- 1) V užšej rovine, kedy zakat predstavuje určenú, percentuálne presne stanovenú a povinnú dávku, ktorú muslim musí islamskému štátu (t.j. štátu, ktorý vo svojich zákonoch rešpektuje ustanovenia a zásady islamského náboženstva) odvieť, aby sa vynaložila na vopred stanovené účely.
- 2) V širšej rovine zakat zahrňuje v sebe jednak milodar alebo almužnu a jednak povinnú dávku, t.j. zakat v užšej rovine.

V ďalšom výklade budeme slovom zakat označovať len zakat v užšej rovine charakterizovanej v bode 1), teda nie ako milodar alebo almužnu.

Zakat sa občas zvykne označovať aj slovom sadaqa.

V dostupnej literatúre o islame v slovenskom a českom jazyku sa nerozlišuje pojem zakat ako povinná dávka a určitý systém sociálnej pomoci na financovanie vopred stanovených účelov od pojmu zakat ako určitého milodaru, pričom zakat má najväčší význam práve

v systéme sociálnej pomoci.

Medzi inštitútom zakat a almužnou či milodarom existuje viacero základných rozdielov, z ktorých uvedieme:

- 1) Zakat je povinná dávka, almužna je dávka dobrovoľná.
- 2) Zakat má presne stanovený základ, minimum, od ktorého sa má začať vyberať a pevnú percentuálne určenú sadzbu, kým milodar alebo almužna nemá stanovený žiaden základ ani percentuálnu sadzbu a jej určenie je úplne závislé od toho, kto ju poskytuje.
- 3) Odvádzanie dávky zakat môže islamský štát vynútiť, kým plnenie milodaru alebo almužny sa vynútiť nedá, pretože ide o dobrovoľný dar.
- 4) Zakat predstavuje jeden zo základných náboženských úkonov v islame, kým milodar a almužna sú chvályhodným správaním, ku ktorému islam muslimov nabáda.
- 5) Zakat má v Koráne presne stanovené účely, na ktoré ju má štát použiť a nepripúšťa sa prideľovať ju na iné účely.
- 6) Zakat predstavuje stály príjem do štátneho rozpočtu, odkiaľ sa potom následne rozdeľuje, kým milodar alebo almužna sú len náhodnou pomocou jednotlivým osobám, s ktorou štát nemôže rátať.

Zakat predstavovala v čase jej zavedenia úplne nový systém, ktorý islam zaviedol na pomoc sociálne slabým vrstvám spoločnosti, a to už nielen na základe dobrovoľného plnenia, ale ako povinné plnenie a pod priamym dohľadom islamského štátu. Jej dôležitosť dokazuje i fakt, že zakat bola v Koráne spomenutá spolu s modlitbou približne v 82 veršoch.

Zakat nie je vo všeobecnosti založená na systéme sociálnej rovnosti, t.j. nie všetkým ľuďom, ktorí pomoc potrebujú, sa poskytuje rovnaká pomoc, ale je vybudovaná tak, aby skutočne pomohla chudobnému a biednemu začať nový život a zapojiť sa do spoločnosti ako produktívny člen. Dbá sa pritom aj na to, aby vyberaná dávka zakat nevyvolávala pocit krivdy u muslima, ktorý je povinný platiť ju. Zakat predstavuje zhruba 2,5% ročne z peňažného majetku, pričom sa vyberá len z nadbytočného peňažného majetku a až potom, keď tento majetok dosiahne určitú spodnú hranicu, od ktorej sa zakat začína vyberať.

Špecifickým znakom dávky zakat je, že tu nejde o žiadnu láskavosť jedného človeka voči druhému, ale ide už o povinnosť, a to o konkrétnu povinnosť priamo spätú s náboženstvom a vierou. Spojitosť dávky zakat s náboženstvom a vierou je ďalším charakteristickým znakom, ktorý zakat odlišuje od iných dávok a daní, ktoré štát vyberá. Z hľadiska islamského náboženstva by sa mali dane a dávky, ktoré štát určuje do štátnej pokladnice alebo rozpočtu, odvádzať bez akéhokoľvek krátenia štátu a nesplnenie takejto povinnosti sa považuje i z hľadiska náboženstva za určitý prehrešok. Pri štátom stanovených daniach a dávkach však v mnohých prípadoch ostáva otvorená otázka spravodlivosti takýchto daní a dávok z hľadiska výšky, povinnostných subjektov a účelov, na ktoré sa vyberané peňažné prostriedky používajú. To znamená, že i otázka prehrešku v prípade neodvedenia takýchto daní a dávok nemusí byť v spojitosti s konkrétnou daňou alebo povinnou dávkou jednoznačná. V prípade dávky zakat však už ide o jeden zo základných náboženských úkonov, čo znamená, že jeho nedodržanie, i keď by nebolo štátom odhalené, sa pokladá za veľký hriech. Dotýčný muslim sa v takomto prípade vyhybal plneniu povinnosti určenej priamo Bohom.

Zakat je povinnosť, ktorú máme voči Bohu najvyššiemu za všetko, čo nám dal. Z hľadiska islamu všetko, čo máme, všetky majetky, úžitky a dobrodenia sú len prostriedkami, ktoré Boh ľuďom dal na to, aby mohli na tejto zemi žiť, vyvíjať sa a rozvíjať svoj spoločenský život k lepšiemu. To však tiež znamená, že všetko, čo sme kedy mali, stvoril Boh a pred súdnym dňom, kedy všetci ľudia zomrú, sa všetky tieto prostriedky vrátia stvoriteľovi. Človek, či už pôjde do raja alebo do pekla, si so sebou zo svojho života pozemského nevezme nič. Preto majetok treba chápať ako prostriedok, ktorý má ľudom uľahčiť život vo svete pozemskom, a nie cieľ, pre ktorý majú ľudia žiť. Tam, kde je majetku nedostatok, by sa mal majetok čiastočne dopĺňať z toho majetku, ktorý majú ostatní ľudia nad rámec svojich potrieb. Preto keď muslim dáva zakat so snahou získať Božiu spokojnosť, delí tým prostriedky, ktoré má navyše a posúva ich iným ľuďom, ktorí ich potrebujú, aby aj oni mohli prežiť plnohodnotný pozemský život.

Zakat okrem iného predstavuje i účinný prostriedok prekonávania lakomosti a chamtivosti u ľudí o to viac, že je v priamej spojitosti s vierou. Lakomosť a chamtivosť sa v mnohých prípadoch môžu premeniť až na ich chorobnú formu, ktorá v človeku ničí všetky hodnoty a mravnosť. Je dokázané, že čím má človek viac peňazí, tým ich chce mať viac a viac a o to je jeho strach väčší, aby o ne neprišiel. Keď však človek začne majetok vnímať už len ako prostriedok na zabezpečenie svojich potrieb v živote pozemskom a keď ho jeho viera povzbudí k odovzdaniu dávky zakat a k pomáhaniu ostatným ľuďom, začne sa znižovať viazanosť človeka na jeho majetok a viac či menej začnú i spomenuté negatívne vlastnosti ustupovať. Odovzdávanie dávky zakat a jej následné použitie na pomoc iným ľuďom vyvolá v človeku určitý pocit spokojnosti aj v prípade, že by niekedy prišiel o celý svoj majetok, pretože si uvedomí, že aspoň časť z toho, čo mal, využil užitočným spôsobom a keď on sám bude potrebovať pomoc, nájde sa niekto, kto mu pomôže, tak ako on predtým iným pomohol. Korán hovorí:

"A kto je ochránený pred lakomosťou svojou, to sú tí, ktorí zvíťazili". (64:16)

Zakat nie je však len prevenciou a očistením od lakomosti a chamtivosti majetného človeka. Zakat očisťuje i srdce a dušu chudobného človeka od závisti a nenávisti voči bohatým a prispieva k lepším medziludským vzťahom.

Zakat predstavuje spôsob zmierňovania sociálnych nerovností, chráni spoločnosť pred spormi a roztrieštenosťou, ktoré by mohli narásť medzi majetnými a nemajetnými vrstvami.

5.3.2. Z akého druhu majetku sa zakat vyberá a kto ju vyberá a spravuje

Zakat je povinný platiť každý muslim z majetku, ktorý spĺňa vopred stanovené podmienky.

Zakat sa vyberá z majetku, ktorý presahuje nutné potreby jednotlivca. To znamená, že okrem niekoľkých výnimiek sa zakat vyberá z majetku, ktorý stojí, neaktivizuje sa a ktorý plní len funkciu úspor.

Aby niekomu vznikla povinnosť odvieť zakat zo svojho majetku, tento majetok musí spĺňať dve podmienky:

1. Výška majetku musí dosiahnuť stanovený minimálny limit, t.j. majetok musí dosiahnuť určenú spodnú hranicu, od ktorej sa zakat začína vyberať.
2. Musí uplynúť jeden kalendárny rok odo dňa, kedy vlastník takýto majetok nadobudol. To znamená, že vlastník musí mať takýto majetok jeden kalendárny rok nepretržite vo svojom vlastníctve. Lehota sa začína počítať odo dňa, kedy majetok dosiahol hranicu, od ktorej sa zakat začína vyberať a od jeho nadobudnutia uplynul jeden rok.

Zakat sa vyberá z týchto druhov majetku:

1. **Zo zlata:** Spodnú hranicu, z ktorej sa zakat zo zlata vymeriava, predstavuje 72 g zlata. To znamená, že ak by niekto mal 72 g zlata a viac (ktoré však nepoužíva pre osobnú potrebu, napr. žena ich nenosi ako šperk), tak z toho platí zakat. Zakat zo zlata predstavuje 2,5% z celkového množstva zlata. To znamená, že ak niekto má 100 g zlata, odvedie z nich zakat 2,5 g.
2. **Zo striebra:** Spodnú hranicu, z ktorej sa zakat zo striebra vymeriava, predstavuje 504 g striebra a viac (taktiež by nemalo ísť o striebro používané pre osobnú potrebu). Zo striebra sa podobne, ako je to u zlata, vyberá zakat vo výške 2,5% z celkového množstva striebra. To znamená, že z 1000 g striebra odvedieme zakat 25 g.
3. **Z papierových peňazí (myslia sa nimi bežne používané peniaze - bankovky) a z rôznych obligácií a dlhopisov:** V knihe Fiqh Al-Sunna autor vypočítal spodnú hranicu, od ktorej sa má zakat platiť analogicky podľa striebra. To znamená, že si vypočítame, koľko by stálo 504 g striebra, a tak získame spodnú hranicu, od ktorej sa má zakat platiť. Pri tomto druhu majetku je sadzba zakaty 2,5% z celkovej sumy.
4. **Z drahých kameňov:** Podľa mienky väčšiny vedcov v odbore

islamských vied sa z drahých kameňov neplatí zakat, okrem prípadu, že by niekto s takýmito drahými kameňmi obchodoval.

5. Zo sadív a plodov: Za čias proroka Muhammada sa zakat vyberala z pšenice, raže, datlí a hrozienok. Je zrejmé, že to boli u Arabov v tom čase hlavné zdroje potravy popri mäse, a preto sa vždy našiel niekto, komu by ich bolo možné dať. Neskôr však nedošlo k úplnej zhode medzi vedcami, či sa má zakat vyberať len z týchto štyroch druhov sadív a plodov, alebo zo všetkých sadív a plodov vo všeobecnosti. Spodná hranica pre platenie peňažnej čiastky zakat zo sadív a plodov je približne meter kubický. To znamená, že pokiaľ úroda dosiahla meter kubický a viac, platí sa z nej zakat. V prípade, že by bola úroda napájaná len dažďovou vodou, sadzba zakat je 10% z celkového množstva úrody. Ak by však bola úroda napájaná umelo prostredníctvom zavlažovacích zariadení, zakat sa znižuje na 5% z celkového množstva úrody.

6. Z dobytky: Z dobytky sa zakat vyberá z týchto druhov: z tiav, kráv, baranov a oviec. V prípade dobytky sa však väčšina zhodla na tom, že zvieratá sa musia pásť na pastvinách. To znamená, že zo zvierat, ktoré sú kŕmené umelým krmivom, sa zakat nevyberá. Nevyberá sa ani zo zvierat, ktoré sú výlučne vyčlenené ako ťažné zvieratá na rôzne práce. Určenie spodnej hranice, z ktorej sa má zakat platiť a samotné vymieranie zakat je do určitej miery pri dobytku zdĺhavé, preto to nebudeme na tomto mieste ďalej rozvádzať.

7. Z pokladov, minerálov a nerastných surovín: Z pokladu sa zakat vymiera vo výške 20% hodnoty nájdeného pokladu. Čo sa týka minerálov a nerastných surovín nájdených v zemi, sa názory vedcov z oblasti islamských vied rozchádzajú. Jedna skupina sa prikláňa k názoru, že sa z nich zakat má platiť vo výške 20 % ich hodnoty, druhá skupina sa ale prikláňa k názoru, že sa z nich má zakat platiť len vo výške 2,5 % . Obe skupiny svoje názory a stanoviská rozvíjajú a dokladajú rôznymi argumentáciami.

Pri určovaní sadzieb inštitútu zakat sa vo všeobecnosti vychádzalo zo zásady, ktorá stanovovala, že čím je ľudská námaha vynaložená na dosiahnutie majetku menšia, tým je sadzba vyššia. Najvyššia sadzba, ktorú

zakat určuje, je 20% z pokladov, minerálov a nerastných surovín.

Ako sme už uviedli, zakat vyberá od muslimov štát, ktorý by sa mal starať aj o jej správne rozdelenie. Z tohto dôvodu bol určený podiel z dávky zakat aj úradníkom alebo správcom, ktorí sa starajú o jej vyberanie a rozdeľovanie, ako odmena za vykonanú prácu. Islam uložil povinnosť vyberania peňažnej čiastky zakat a jej rozdeľovanie štátu a neponechal túto povinnosť len na svedomie samotných jednotlivcov z viacerých dôvodov. Uvedieme niektoré z nich:

1. Ponechanie platenia peňažnej čiastky zakat len na svedomie jednotlivca by mohlo mať za následok, že by sa táto dávka neodvážala v správnej výške a v mnohých prípadoch by možno vôbec nebola odvedená. Tu štát zabezpečí, že takéto dávky sa budú odvádzať v plnej výške a že sa dostanú svojim adresátom.
2. Keď chudobný dostane zakat a pomoc od štátu, je ušetrený akéhokoľvek poníženia, ktoré by pocítil, ak by mal túto dávku žiadať alebo dostávať priamo od subjektov, ktoré ju majú odvádzať.
3. Ponechať rozdelenie dávky zakat len na jednotlivcov by mohlo viesť k jej nespravodlivému rozdeleniu. Niektorým adresátom by sa dostalo viac, ako by mali dostať a iným by sa zasa nedostalo nič. Keď ju štát rozdeľuje a kontroluje, je tu väčšia istota, že sa spravodlivo rozdelí.

V časoch, kedy nastával úpadok islamského štátu i jeho zriadenia, však vedci v odbore islamských vied dospeli k záveru, že v prípade, ak by muslim videl, že zakat, ktorú štát vyberá, sa nepoužíva na účely, ktoré stanovil Korán, alebo, že sa štát o jej vyberanie vôbec nestará, by bolo lepšie, keby muslim zakat zo svojho majetku odovzdával priamo človeku, ktorý ju potrebuje a má na ňu nárok.

Štát by mal príjmy pochádzajúce z vyberania peňažnej čiastky zakat sústreďovať priamo do štátnej pokladnice, ktorá predstavuje verejnú inštitúciu, do ktorej sa sústreďujú štátne príjmy. V rámci takejto pokladnice by sa potom pre zakat vytvoril osobitný fond, v ktorom by sa tieto príjmy sústreďovali a oddeľovali od ostatných príjmov štátneho rozpočtu. To by poskytovalo záruku, že príjmy plynúce z vyberania peňažnej čiastky zakat sa nezmiešajú s inými príjmami

a že sa nevynaložia na iné účely, než na ktoré boli určené.

S povinnosťou štátu vyberať, spravovať a rozdeľovať zakat súvisí i právo rozhodovať, na aké účely sa v tom ktorom období zakat použije. Korán obmedzil použitie prostriedkov dávky zakat na osem účelov, štátu však dáva právo rozhodovať, na ktoré z uvedených účelov je nutné zakat použiť. Inak povedané, štát môže zakat rovnomerne rozdeliť do ôsmich ekvivalentných častí a prerozdeliť ju. Môže však tiež na jeden z týchto účelov vyčleniť väčšiu časť a na druhý menšiu, podľa potreby. Ak by sa napríklad v určitom období vyskytoval veľký počet zadlžených ľudí, ktorí žiadajú o pomoc z prostriedkov dávky zakat, štát môže rozhodnúť, že v danom období rozdelí celú sumu z nej získanú na oddĺženie žiadateľov.

Z uvedeného dôvodu je nevyhnutné, aby štát viedol neustálu a presnú evidenciu osôb, ktoré potrebujú pomoc a ktorým sa pomoc z prostriedkov dávky zakat môže poskytnúť.

Ďalšou zásadou pri vyberaní a rozdeľovaní dávky zakat je, že zakat, ktorá sa vyzbiera v určitej oblasti štátu, sa má použiť najprv v tejto oblasti a až potom, ak by niečo zvýšilo, je možné tieto zvyšné prostriedky preniesť do inej oblasti štátu, kde vyzbierané prostriedky nie sú postačujúce.

Abú Ubejd (jeden z muslimov) spomínal, že Muáz (vtedy správca Jemenu) poslal Omarovi (druhému kalifovi po smrti proroka Muhammada) z Jemenu tretinu prostriedkov z dávky zakat, ktoré tam vyzbieral. Omar to však neschválil a Muázovi povedal: "Neposlal som ťa, aby si zbieral peniaze, ani aby si vyberal poplatky, ale som ťa poslal (ako správcu), aby si zobral od bohatých ľudí (určenú čiastku) a vrátil si to ich chudobným (pomohol si ňou chudobným)." Muáz na to povedal: "Neposlal by som ti nič, keby som tu našiel niekoho, kto by to odo mňa vzal."

Tu už vidíme, čo zakat po čase dokázala. Po určitom období od jej uplatnenia sa už nenašiel nik, kto by ju chcel vziať alebo kto by na tom bol tak zle, že by bol na ňu odkázaný. Je to, samozrejme, i výsledkom pôsobenia islamského náboženstva, ktoré vychováva

v ľuďoch skromnosť, spokojnosť, potláča chamtivosť a učí ľudí, že si majú navzájom pomáhať a podporovať sa.

Spravodlivosť celého systému zakat sa prejavuje nielen pri jej výbere, ale aj pri jej použití a rozdeľovaní.

5.3.3. Na aké účely sa majú prostriedky z dávky zakat používať

Prorok Muhammad (P.), poslal jedného zo svojich spoločníkov, aby spravoval Jemen a aby ľudí učil zásady islamu, zásady ich náboženstva. Vtedy mu o zakate povedal: *"A povedz im (ľuďom v Jemene), že Boh im uložil povinnosť v podobe pomoci, ktorá sa vyberá od ich bohatých (jedincov) a vracia sa k ich chudobným (jedincom)."*

Výrok jasne poukazuje na to, že zakat predstavuje premiestnenie určitej časti bohatstva, ktorým spoločnosť disponuje a ktoré sa nachádza u bohatých ľudí, na iné miesto, kde to spoločnosť omnoho viac potrebuje, k tej časti obyvateľstva, ktorá má nedostatok takéhoto bohatstva. Význam takéhoto presunu si objasníme neskôr.

Boh najvyšší v Koráne vo verši (9:60) presne stanovuje účely, na ktoré sa má zakt prerozdeliť. Verš určuje osem kategórií, ktorými sú: 1) **chudobní ľudia**, 2) **biedni**, 3) **správcovia dávky zakat**, 4) **Al-Mual-lafati qulúbuhom** (tí, ktorých srdcia sú spriaznené s muslimami), 5) **oslobodenie otrokov**, 6) **oslobodenie spod ťarchy dlhu**, 7) **na ceste Božej**, 8) **cestujúci, ktorí sa v cudzom štáte alebo meste ocitli v núdzi**. Ďalej sa podrobnejšie oboznámime s každým z nich.

5.3.3.1. Chudobní a biedni

Prvú skupinu adresátov, ktorým sa má zakat dávať, sú chudobní a druhou biedni muslimovia. Rozdiel medzi chudobným a biednym človekom prorok Muhammad (P.) objasnil v nasledujúcich dvoch výrokoch.

V prvom výroku prorok povedal: "Biedny človek nie je ten, koho

uspokojí jedna datľa alebo dve, ani jeden hlt či dva, ale biedny je ten, kto (nemá a) nežiada od ľudí."

V ďalšom výroku prorok povedal: "Biedny človek nie je ten, kto chodí po ľuďoch a uspokojí ho hlt či dva alebo datľa či dve, ale biedny je ten, kto nenájde, čo by uspokojilo jeho potreby. Nik nespozoruje, že potrebuje, aby mu dal (nevidno na ňom, že by potreboval) a nejde žiadať od ľudí (aby mu pomohli)."

Ak by sme chceli z uvedených dvoch výrokov vyvodit' spoločné i odlišné vlastnosti chudobného a biedneho človeka, dospeli by sme k záveru, že obaja, tak chudobný ako i biedny, sú na tom finančne zle. Chudobný ale chodí po ľuďoch a žiada ich o pomoc a je o ňom známe, že pomoc potrebuje. Biedny človek taktiež na tom nie je dobre, on však či už zo skromnosti alebo z hanblivosti alebo z iného dôvodu svoju zlú situáciu a finančnú tieseň navonok neprejavuje, nežiada od ľudí žiadnu pomoc, v dôsledku čoho o ňom nik nevie, že pomoc potrebuje.

Rozlíšením kategórie biedneho človeka a chudobného Korán poukazuje na dôležitú skutočnosť. Upozorňuje ľudí na to, že chudobný človek, ktorý je v núdzi a potrebuje pomoc, nie je len človek, ktorý je známy svojou chudobou a ktorý chodí po ľuďoch a žiada od nich pomoc. Chudobný človek môže byť i taký, o chudobe a núdzi ktorého ľudia nevedia. Vytvorením kategórie biedneho človeka islam primäl muslimov k väčšej starostlivosti jeden o druhého, primäl ich k tomu, aby nečakali, až k nim niekto príde a bude od nich pomoc žiadať. Naopak, snažil sa vytvorit' medzi nimi určitú spolupatričnosť, aby sa starali i o to, ako ostatní ľudia žijú a aby im v prípade potreby pomohli bez toho, aby títo pocítili akékoľvek poníženie, ale naopak, aby pocítili, že im niekto pomáha a zaujíma ho, ako sa majú a ako žijú. Mnohí jednotlivci či rodiny v minulosti alebo v prítomnosti spĺňali všetky predpoklady na to, aby sme o nich povedali, že žijú v biednom stave. V mnohých prípadoch však takíto ľudia nikoho nežiadali o pomoc, dokonca sa snažili svoju biedu zakryť.

Obsah pojmu chudoba a bieda sa však mení dobou i spoločnosťou, v ktorej človek žije, pretože i základné potreby ľudí sa postupom času menia. Ak sa za čias proroka Muhammada považoval za chudobného taký človek, ktorý nemal čo jesť, o niekoľko storočí sa za chudobného a biedneho považoval i taký, ktorý nevlastnil zviera, na ktorom by sa mohol prevážať. Ak by sme chceli špecifikovať obsah chudoby a biedy v podmienkach dnešného Slovenska, mohli by sme povedať, že biednym človekom alebo rodinou sú napríklad takí, ktorí nemajú kde bývať, ktorí nemajú v byte chladničku alebo sporák a ich príjmy im neumožnia obstaráť si takéto potreby. Ide o potreby, bez ktorých by sa do značnej miery sťažil život kohokoľvek, najmä ak ide o ľudí žijúcich v mestách.

Ďalším špecifikom inštitútu zakat je, že nie je stanovená horná hranica, nad ktorou by sa niekomu zakat už nemohla prideliť. Dr. Qardavi vo svojej knihe napísal: "Sudca Abdulwahab povedal: "Málek (zakladateľ málekovského právneho smeru v islame) nikdy neurčil hornú hranicu dávky zakat. Málek povedal: "Z dávky zakat sa poskytnie pomoc aj takému, kto má obydlie, sluhu i nosné zviera, ktorý sa bez nich nemôže zaobísť (sú súčasťou jeho životných potrieb).".

Najlepší spôsob ako dávku zakat rozdeliť medzi tých, ktorý pomoc potrebujú, je poskytnúť každému sumu, ktorá by mu pomohla k sebestačnosti, resp. k tomu, aby si už ďalej mohol sám zabezpečiť obživu i ďalšie základné potreby. To znamená poskytnúť napr. obchodníkovi určitý kapitál, s ktorým by mohol začať pracovať, poskytnúť remeselníkovi kapitál, pomocou ktorého by si mohol zakúpiť nástroje a potreby, aby začal prevádzkovať svoje remeslo atď.

Omar Bin Al-Chattáb (druhý kalif po smrti proroka) o dávke zakat povedal: "Keď ju niekomu dávate, dajte mu toľko, aby nemusel znova žiadať ..." Omar za svojich čias (prvé storočie islamského letopočtu, približne deviate storočie po narodení Krista) dal jednému mužovi z prostriedkov dávky zakat tri ťavy, aby ho tak zabezpečil, keď mu ten spomenul, že jeho deti takmer umierajú od hladu (v tom čase sa ťavy

považovali za jeden z najcennejších majetkov, pretože svojím mliekom a mäsom zabezpečovali obživu, rodili ďalšie zvieratá a boli považované za najlepšie dopravné prostriedky, ktoré púšť zvládali) a povedal (Omar): "Dávajte im (chudobným a biednym) z dávky zakat aj viackrát (pokiaľ by potrebovali) i keby ste museli nakoniec dať len jednému z nich aj sto tiav."

Z uvedených dvoch príkladov je jasné, že poskytnúť niekomu pomoc z dávky zakat neznamená, aby mu bolo dané zopár korún, ktoré by mu pomohli prežiť niekoľko dní alebo mesiacov. Poskytnúť niekomu pomoc z dávky zakat znamená dať mu toľko, koľko by ho zabezpečilo a pomohlo mu dostať sa z toho najhoršieho, i keď by sa tomu istému človeku pomoc poskytla viackrát po sebe.

Dr. Qardavi vo svojej knihe *Uctievanie v islame* uvádza, že Abú Ubejd v knihe *Majetky* napísal, že pre stanovenie dávky zakat nie je určená horná hranica, ktorú nie je možné prekročiť, keď sa zakat niekomu poskytuje. To sa vzťahuje i na človeka, ktorý by nebol práve v úplnej tiesni.

Uvedený princíp neobmedzenosti hornej hranice dávky zakat pri jej poskytovaní má nesmierny význam, ktorý sa môže široko a efektívne v praxi uplatniť.

1. Ako príklad na široké uplatnenie tohto princípu uvedieme nasledujúce situácie: Osoba A si vypočítala, že výška dávky zakat u nej dosiahla v určitom okamihu približne 250 000 peňažných jednotiek. Táto osoba vie, že osoba B so svojou rodinou si dokážu síce obstaráť svoje najnutnejšie potreby, nemajú však svoj vlastný byt a neustále sa preto musia sťahovať z jedného podnájmu do druhého a takýto podnájom spotrebúva značnú časť ich príjmov. V takomto prípade môže osoba A zakúpiť osobe B byt do jej osobného vlastníctva z peňazí, ktoré mala odvieť ako zakat. V tomto smere si môže osoba A vypočítať zakat (napr. paušálne) aj za nasledujúci rok a odovzdať ju v tomto roku, ak by tých 250 000 na kúpu bytu nestačilo.

2. Ďalšia situácia môže nastať, ak by si osoba A vypočítala dávku zakat,

ktorú má odvieŕať a zistila by, ŕe osoba B je v núdzi a nemá uŕ ani na tie najzákladnejšie potreby, je možné, aby jej vyčíslenú čiastku, ktorú má odvieŕať, poskytla.

3. Tretia situácia môže nastať v prípade, ak by osoba A poznala dlŕníka, ktorého dlhy suŕujú a tak by mu z čiastky, ktorú si vyrátala ako zakat, pomohla tieto dlhy alebo časť z nich splatiť.

4. Štvrtá situácia by mohla nastať, ak by niekto našiel cestujúceho, ktorý sa dostal do tiesňovej situácie a nemal by uŕ prostriedky ani na návrat do svojej krajiny. V takomto prípade môže tomuto cestujúcemu pomôcť a zabezpečiť mu cestu späť z prostriedkov, ktoré má odvieŕať ako zakat atď.

I napriek tomu, ŕe zakat je dávka, ktorú má vyberať, spravovať a rozdeľovať štát, v dnešnej dobe mnohé arabské i iné štáty, v ktorých muslimovia tvoria väčšinu obyvateľstva, sa akoby na tento inštitút zabudlo a štát sa o vyberanie a rozdeľovanie dávky zakat nestará. V iných štátoch, kde je zasa počet muslimov nízky, sa nedá od štátu očakávať, ŕe by sa o vyberanie dávky zakat staral i napriek všetkým jej výhodám. Z tohto dôvodu je jej vypočítavanie a poskytovanie na účely, na ktoré sa má vynakladať, ponechané na jednotlivých muslimov, ktorí by si mali zakat vypočítať a sami ju i poskytnúť tým, ktorí ju potrebujú. Netreba pritom zabúdať, ŕe podstata dávky zakat spočíva v prvom rade v tom, ŕe je jedným zo základných náboŕenských úkonov, a nie v tom, ŕe jej plnenie je štátom vynútitel'né.

5.3.3.2. Odmena správcom

Tretí účel, na ktorý sa zakat poskytuje, je vyplácanie miezd a odmien pracovníkom, ktorí sa starajú o vyberanie dávky zakat, o jej správu a spravodlivé a účelné rozdelenie.

Určenie odmien správcom dávky zakat zo samotnej vybranej dávky zakat má pravdepodobne zabezpečiť lepšiu starostlivosť správcov o jej vyberanie a správu a to tým viac, ŕe títo správcovia vedia, ŕe ich odmeny sú závislé od svedomitosti a kvality ich práce. Je možné, ŕe sa tým mala okrem iného dosiahnuť i finančná nezávislosť správcov dávky

zakat od ostatných zložiek moci a financií, aby tak nepodľahli žiadnym nátlakom pri výkone svojej činnosti. Možnosti zneužívania takejto funkcie sa malo zabrániť rôznymi kontrolnými mechanizmami, ale predovšetkým výberom svedomitých a zbožných správcov.

5.3.3.3. Al-Muallafati qulúbuhom (tí, ktorých srdcia sú spriaznené s muslimami)

Štvrtým účelom, na ktorý sa finančné prostriedky z dávky zakat môžu poskytnúť, je tzv. Al-Muallafati qulúbuhom, čo sa dá do slovenského jazyka preložiť ako "tým, ktorých srdcia sú spriaznené s muslimami".

Význam tohto podielu spočíva v tom, že ak by muslimovia boli napadnutí alebo by ich okolnosti prinútili ísť do vojny, môžu o pomoc požiadať aj nemuslimov a z tohto podielu dávky zakat im možno vyplatiť odmenu za ich pomoc. Ako však zo samotného pojmu Al-Muallafati qulúbuhom vyplýva, takáto pomoc by sa mala žiadať len od takých ľudí, ktorí majú k islamu a muslimom dobrý vzťah. O tom svedčí i fakt, že v prvých rokoch islamu, keď boli muslimovia ešte stále slabí, prorok Muhammad (P.) dal z tejto časti dávky zakat aj náčelníkovi kmeňov, ktoré ešte neprijali islam za svoje náboženstvo, aby tak podporovali muslimov v ich obrane a boji proti nepriateľom.

To, či sa má tento podiel použiť, alebo v tom ktorom čase a na tom ktorom mieste uplatniť, závisí od rozhodnutia orgánov štátu, ktoré rozhodujú o tom, ako a ktorým konkrétnym osobám sa má zakat rozdať.

Po smrti proroka Muhammada, počas kalifátu druhého kalifa Omara Bin Al-Chattába, sa poskytovanie tohto podielu zmrazilo a prostriedky z dávky zakat, ktoré mali slúžiť na tento účel, sa presunuli do inej kategórie (použili sa na jeden z pozostávajúcich siedmich účelov, ktoré Korán stanovil). Kalif Omar to odôvodnil tým, že muslimovia boli už v tom čase dostatočne silní a nazdával sa, že by bolo účelnejšie tieto prostriedky dať tým, ktorí ich skutočne potrebujú a ktorí sú na ne odkázaní.

Ustanovenie o tejto kategórii dávky zakat ostáva v Koráne zachované

a platné. Na uváženie orgánu štátu však ostáva, či tento podiel použije, alebo jeho prostriedky presunie inam.

5.3.3.4. Oslobodenie otrokov

Piatym účelom, na ktorý sa zakat má rozdeliť, je oslobodenie otrokov spod otroctva.

V dobe, keď bol islam Bohom najvyšším prorokovi Muhammadovi zoslaný, bolo otroctvo bežnou záležitosťou, ktorá bola neoddeliteľnou súčasťou vtedajšej spoločnosti, a to nielen na Arabskom polostrove, ale aj vo vtedajšom svete vôbec. Od počiatkov zoslania islamu sa otroctvo a akýkoľvek druh vykorisťovania ľudí ostro odcudzoval. Vo vtedajších podmienkach však bolo potrebné najprv zmeniť spôsob rozmýšľania ľudí, zvyky a zvyklosti, ktoré prevládali a až potom sa mohlo proti javom, medzi ktoré otroctvo patrilo, začať reálne zakročovať. Islam vytvoril zásady a ustanovenia, ktoré vo veľkej miere zlepšili postavenie otrokov a boli schopné otroctvo postupne a bezkonfliktne odstraňovať. To sa aj dialo. Postupne sa počet otrokov znižoval, boli prepúšťaní na slobodu.

Na to, aby došlo k úplnému odstráneniu otroctva, museli byť priaznivé podmienky vo vnútri štátu, ale i mimo neho. Vo vnútri islamského štátu sa síce podnikali efektívne kroky na oslobodzovanie otrokov, čo však nestačilo. Celková medzinárodná situácia to nedovoľovala. Obchod s otrokmi a neustále vojny prinášali nových a nových zajatcov, ktorí neboli vykúpení a o ktorých sa bolo treba postarať. Pre tieto i ďalšie okolnosti nebolo možné s otroctvom úplne skončiť.

Skutočnosť, že otroctvo bolo islamským náboženstvom silne odsudzované, dokazuje i fakt, že v momente, keď boli pre to vhodné medzinárodné podmienky, v arabských krajinách došlo k odstráneniu otroctva bez väčších problémov. Spoločnosť sa rušeniu otroctva nebránila, pretože vo svojom podvedomí mala už zakorenený voči nemu určitý odpor.

Islam od počiatkov svojho zoslania stanovil oslobodenie spod otroctva ako jednu z vecí, ktorými muslim môže získať Božiu spokojnosť. Oslobodenie spod otroctva islam určil ako druh odpustkov, prostredníctvom ktorého sa človek očistí od mnohých druhov hriechov, ktorých sa mohol dopustiť. Okrem toho islam prikázal muslimom, aby uzatvárali so svojimi otrokmi dohody alebo istiny na peňažné čiastky, prostredníctvom ktorých sa títo otroci po ich splatení oslobodzovali z otroctva. V tomto ohľade islam muslimom uložil aj povinnosť, aby takýmto otrokom pomáhali pri splatení spomenutých dohôd a istín, a tým urýchlil ich oslobodenie.

Všetko, čo sme vyššie uviedli, bolo náboženským odkazom a ustanovením pre jednotlivcov. Oslobodeniu ľudí spod otroctva však islam venoval mimoriadnu pozornosť, a preto túto ťarchu neponechal len na úsilie niektorých jednotlivcov. Boh najvyšší v Koráne určil, že na oslobodení otrokov sa má podieľať nielen každý muslim, ktorému to jeho finančná situácia dovoľí, ale i celá spoločnosť ako taká.

Štát a islamská spoločnosť sa do procesu oslobodzovania otrokov zapojili práve prostredníctvom dávky zakat. Jeden z ôsmich účelov, na ktoré sa zakat mala poskytovať, bolo práve oslobodzovanie otrokov spod otroctva. Tento podiel z dávky zakat sa potom použil buď priamo na odkúpenie otrokov, ktorí boli ihneď nato bez akýchkoľvek záväzkov či podmienok prepustení na slobodu, alebo nepriamo v podobe finančnej pomoci na splatenie peňažných záväzkov, ktoré boli dohodnuté v zmluvách o prepustení, uzavretých medzi pánom a otrokom.

Podiel, ktorý Korán určil z dávky zakat na oslobodenie ľudí spod otroctva, predstavoval značnú sumu peňazí (minimálne jednu osminu všetkých príjmov z dávky zakat). Tento podiel v určitom období mohol dosiahnuť i niekoľko miliónov dinárov, pričom suma na oslobodenie jedného otroka v tej dobe možno nepresahovala ani niekoľko desiatok či stoviek dinárov. Ak si to vynásobíme, zistíme, koľko otrokov získavalo svoju slobodu ročne len prostredníctvom stanoveného podielu z dávky zakat, nezahrňúc do toho individuálne snahy jednotlivých muslimov. Stávali sa aj prípady, kedy sa celá suma

vybratej dávky zakat (nielen zodpovedajúci podiel) použila na oslobodenie ľudí spod otroctva, ako sa to napríklad stalo za čias kalifa Omara Bin Abdulazíza, ktorý rozhodol, že celá dávka zakat, ktorú mu správcovia z Afriky poslali, sa použije na oslobodenie ľudí spod otroctva.

5.3.3.5. Zadĺženým

Šiestu skupinu ľudí, ktorým sa má zakat dávať, tvoria dlžníci - ľudia, ktorí sa dostali do dlžoby a nevládali ju splatiť.

Na to, aby si niekto mohol uplatňovať nárok na takúto pomoc, musel spĺňať dve podmienky:

1. Dlžoba nevznikla z činnosti odporujúcej zásadám islamského náboženstva, napríklad dlh, ktorý vznikol z hazardných hier.

2. K vzniku dlhu nedošlo v dôsledku neúmerného a bezúčelného utrácania. V odôvodnených prípadoch sa táto pomoc môže poskytnúť i takému dlžníkovi, ktorý porušil niektorú z uvedených podmienok. Môže sa tak napríklad stať, ak dlžník oľutoval, čo vykonal a zaviazal sa, že sa niečoho podobného už nikdy nedopustí. V takomto prípade sa predpokladá, že svoj záväzok myslí vážne a dlhy sa zaňho splatia.

V skutočnosti islam muslimov nepriamym spôsobom nabáda k tomu, aby si požičiavali len vtedy, ak má pôžička opodstatnený dôvod a ak sa určitá situácia alebo potreba nedá inak riešiť.

Pre väčšinu ľudí predstavuje dlh veľké bremeno, ktoré človek so sebou nesie vodne v noci. Dlžník pociťuje určité poníženie, býva ustarostený. Dlh môžeme vo všeobecnosti pokladať za jeden z faktorov, ktoré môžu prispieť k zhoršeniu vzájomných vzťahov medzi ľuďmi (medzi dlžníkom a veriteľom, medzi nimi a ručiteľmi, medzi rodinami dlžníka a veriteľa atď.).

Jeden z dôvodov, prečo Boh najvyšší v Koráne muslimom ukladá povinnosť pomáhať dlžníkom, je ochrana takýchto dlžníkov pred neúmernou psychickou záťažou, ktorej by mohli byť vystavení, ale aj to, aby sa nenarúšali medziľudské vzťahy. Je nesporné, že rozvoj obchodných, ale i medziľudských vzťahov si vyžaduje určitú istotu i pre veriteľa. Na to, aby veriteľ dlžníkovi poskytol úver alebo pôžičku,

by mal mať aspoň minimálnu istotu, že ak by sa dlžník dostal do finančných ťažkostí a nevládal by svoj dlh splatiť, existuje ešte východisko, ako poskytnutú pôžičku dostane späť.

Skúmanie okolností, za ktorých došlo ku vzniku platobnej neschopnosti na strane dlžníka, ostáva na správcoch dávky zakat.

Korán určil túto pomoc dlžníkom okrem iného i preto, aby v prípade ich insolventnosti neprišli o všetko, čo vlastnia, a to i o tie najzákladnejšie veci, ktoré zabezpečujú ich živobytie. Napríklad, ak by sa niekto v podmienkach zákonov platných na území mnohých dnešných ekonomicky vyspelých štátov zadlžil a bol by proti nemu vynesенý exekučný rozsudok i napriek tomu, že mu zákon zaručuje určité životné minimum, došlo by k rozpredaniu celého jeho majetku - firmy, dielne, zariadenia domácnosti, dokonca aj samotného domu, a to až dovtedy, kým sa dlh so všetkými úrokmi nesplati.

Ak by sa inštitút zakat v systéme štátnej pomoci plne uplatnil (v určitej etape rozkvetu islamského štátu sa aj uplatňoval), k situácii, že by nejaký dlžník prišiel o celý svoj majetok, by mohlo dôjsť len vtedy, ak by prostriedky z dávky zakat nestačili na splatenie jeho dlhu. A keby aj k takejto situácii došlo, bola by mu následne poskytnutá finančná pomoc z časti dávky zakat určenej pre chudobných a biednych ľudí.

Poskytnutie pomoci z dávky zakat nie je podmienené tým, že sa dlžníkov majetok najprv musí bezpodmienečne rozpredať a až keď získaná suma nestačí, zvyšok dlhu sa uhradí z prostriedkov tejto dávky. Pomoc z dávky zakat sa môže poskytnúť i na to, aby sa zachránili zdroje a prostriedky, pomocou ktorých si dlžník zabezpečuje svoje bežné príjmy. Napríklad, ak remeselníkovi, ktorý vlastní určitú dielňu, zo zisku ktorej živí seba i rodinu hrozí, že v dôsledku nemožnosti splatenia dlhu, ktorý na seba vzal, príde o túto dielňu, môže sa mu poskytnúť pomoc na splatenie dlhu a ponechá sa mu dielňa, aby v nej mohol pokračovať vo svojej práci a aby sa pokúsil dostať sa z finančnej tiesne.

Na prvý pohľad by sa niekomu mohlo zdať, že to všetko je len

mrhaním finančnými prostriedkami, ktoré by sa dali použiť účelnejšie. Výsledky takejto pomoci však na seba nenechajú dlho čakať, odrazia sa pozitívne na celkovom stave spoločnosti, ale predovšetkým na počte nezamestnaných a počte osôb, ktoré sa dostali na úroveň biedy a chudoby. Ak pre niekoľko tisíc korún dokážeme udržať remeselníkovi dielňu, podnikateľovi obchod, kanceláriu či lekárovi ordináciu, zo zárobku ktorej finančne zabezpečuje seba, prípadne manželku a deti, vráti sa nám to niekoľkonásobne a dlhodobo možno i niekoľko stonásobne, pretože sa mu nebude musieť vyplácať podpora v nezamestnanosti, nebudú sa mu musieť vyplácať rôzne sociálne dávky, čím by sa v skutočnosti odbremenil štátny rozpočet na úkor dávky zakat, ktorá na prostriedky tohto rozpočtu nie je ani naviazaná. Okrem toho na pracovnom trhu ostáva produktívna pracovná sila reprezentovaná osobou remeselníka, podnikateľa, lekára, návrhára atď., ktorý nemusí byť vo svojom odbore zlý, ale náhla tieseň ho pri-viedla na pokraj krachu. Ak by sme takémuto človekovi nepomohli vo vhodnej chvíli, prišli by sme o jeho pracovné kvality a na účet spoločnosti by pribudol nový nezamestnaný a nová farcha.

Omar Bin Abdulazíz počas svojho kalifátu (vládol islamskému štátu za dynastie Umejjovcov, vlády sa ujal v roku 717) napísal svojim správcom: "Splatte dlhy zadĺžených (z dávky zakat)." Niektorí správcovia mu odpísali: "Nachádzame mužov, ktorí majú obydlie, sluhu, koňa i nábytok (aj napriek tomu majú nesplatené dlhy)." Omar im odpísal: "Muslim potrebuje príbytok, aby mal kde bývať a sluhu, aby mu pomáhal a koňa, na ktorom bojuje proti svojmu nepriateľovi a potrebuje mať aj nábytok vo svojom dome .. Áno, splatťe za nich dlhy".

Ako sme už spomenuli, celý inštitút zakat je silne spätý s náboženstvom. A práve táto spätosť by mala byť aj tým článkom, ktorý zabráňuje zneužívaniu tohto inštitútu. Všimnime si situáciu, ktorá sa odohrala za čias proroka Muhammada (P.): *Jedného dňa sa jeden z muslimov, menom Qubejsa Bin Macháreq Al-Hiláli podľžil, a tak prišiel k prorokovi Muhammadovi, žiadajúc o pomoc z prostriedkov dávky zakat. Celý príbeh sám Qubejsa opisuje nasledovne:*

"Zadĺžil som sa, a tak som išiel k prorokovi Muhammadovi (P.), aby mi pomohol. Prorok mi povedal: "Ostaň u nás, kým nám neprinesú sadaqa (t.j. zakat) a potom prikážeme, aby ti z nej dali. Potom však prorok povedal: "Qubejsa, o túto dávku zakat (o pomoc z dávky zakat) môže požiadať jeden z troch (z troch prípadov): Muž, ktorý sa zadĺžil a ktorému je pomoc poskytnutá, kým sa jeho dlžoba splatí a prestane žiadať; a muž, ktorého postihlo nešťastie, ktoré vzalo jeho majetok a ktorému sa poskytuje pomoc, až kým mu nepostačí na živobytie; a muž, ktorého postihla bieda a chudoba, až kým traja rozumní ľudia spomedzi jeho ľudí nepovedia: "Toho postihla bieda a chudoba" a jemu sa poskytuje pomoc až kým mu to nepostačí na živobytie. Ak by okrem týchto prípadov niekto žiadal z dávky zakat, dopúšťa sa hriechu a všetok úžitok z takýchto peňazí predstavuje pre ich vlastníka hriech."

Výrok poučá muslimov, že aj keby sa niekomu podarilo neoprávnene získať podiel z dávky zakat a jej správcovia by si takúto neoprávnenosť nevšimli, takto získané prostriedky by mal vrátiť. Ak by ich dotýčný nevrátil, dopustil by sa hriechu a pri každom použití týchto prostriedkov by sa dopúšťal nového hriechu. To znamená, že proti zneužívaniu prostriedkov poskytovaných z dávky zakat máme dve poistky. Prvá spočíva v zisťovaní pomerov a dôvodov insolventnosti dlžníka správcami dávky zakat a druhá, ešte účinnejšia, spočíva v náboženskej výstrahe pre toho, kto by takého prostriedky neoprávnene získal a použil.

Na záver treba dodať, že pri rozdeľovaní prostriedkov dávky zakat zadĺženým, resp. pri delení prostriedkov tejto dávky vo všeobecnosti, by sa malo dbať na to, aby sa pomoc dostala skutočne ľuďom, ktorí ju potrebujú a aby sa nedostávala ľuďom, ktorí na ňu nemajú právo.

5.3.3.6. Pre Božiu spokojnosť (na ceste Božej)

Siedmy podiel z dávky zakat je určený na účel zvaný Pre Božiu spokojnosť, inak označovaný tiež Kvôli Bohu alebo Na ceste Božej. Znamená to na účel, ktorý Boh stanovil. V užšom zmysle sa tým

myslí ochrana islamu a muslimov a šírenie islamu.

Z tohto podielu sa vo veľkej miere financovala i armáda. V čase, keď bol tento verš zoslaný, ale i storočia potom, nebol ešte ustálený pojem verejné financie alebo štátny rozpočet v podobe, v akej ich poznáme dnes. Zrejme preto bolo v Koráne stanovené, že na financovanie obrany muslimov i islamského štátu sa použije jeden z podielov dávky zakat.

Musíme si uvedomiť, že i napriek jednoduchosti spôsobu vedenia vojen a výzbroje v minulosti veľa ľudí na takúto výzbroj nemalo. Výzbroj sa zväčša skladala z ručných zbraní, niekedy aj z určitých druhov brnenia a z dopravných prostriedkov, akými boli ťavy a kone. K tomu treba ešte prirátat' výdavky spojené so samotnou cestou na bojisko, ktorá trvala niekedy i niekoľko mesiacov. V mnohých prípadoch existovali i takí muslimovia, ktorí chceli ísť brániť svoju vlasť a náboženstvo, ale nemali za čo. Preto sa z tohto podielu financovala výzbroj vojakov a zabezpečovali sa i iné potreby s tým spojené.

Z tohto podielu sa ďalej financovali aj iné účely súvisiace s islamským náboženstvom, ako bolo napríklad štipendium na štúdium islamských vied, rôzne cesty a misie muslimov do odľahlých oblastí islamského štátu, v ktorých učili ľudí zásadám islamu a iné.

5.3.3.7. Cestujúci v tiesni

Ôsmym a posledným účelom, na ktorý sa môže poskytnúť pomoc z dávky zakat, je tieseň, do ktorej sa dostali cestujúci. Ide o cudzincov, ktorí sú mimo svojej vlasti alebo svojho obvyklého miesta bydliska ktorí cestovali za účelom obchodu a boli im napríklad odcudzené peniaze alebo utrpeli inú stratu, a ktorí sa nemajú ako vrátiť do svojej vlasti. Takýmto cestujúcim alebo cudzincom sa poskytuje pomoc z podielu zakat, a to na zabezpečenie cesty a na výdavky s ňou spojené. Jej účelom je teda zabezpečiť návrat cudzinca, nehľadiac pritom na jeho celkovú finančnú situáciu, pretože môže dôjsť k prípadom, že síce finančné prostriedky na návrat domov má, ale z nejakej príčiny sa k nim nemôže dostať. Pomoc poskytnutá z dávky zakat takémuto cestujúcemu v tiesni má nenávratný charakter, teda ten, komu bola poskytnutá, ju nemusí vrátiť.

V súčasnej dobe vedci v oblasti islamských vied do tejto kategórie dávky zakat zaradili i utečencov, ktorí zo strachu o svoj život boli nútení opustiť svoje krajiny i všetko, čo mali.

Spomenutých osem účelov, na ktoré sa majú vynaložiť odvody z dávky zakat, poskytujú veľmi široký priestor na pomoc ľuďom, ktorí potrebujú pomoc.

Inštitút zakat je jedným zo znakov charakterizujúcich islamské náboženstvo. Je to inštitút priamo spätý s islamským náboženstvom ako jeden zo základných náboženských úkonov. Z toho vyplýva, že povinnosť platiť zakat majú len muslimovia a s výnimkou štvrtého účelu si na ňu môžu uplatňovať nárok taktiež len muslimovia. Preto i počas existencie islamského štátu zakat neplatili žiadni príslušníci iných náboženstiev; tí platili len určitú všeobecnú verejnú daň za ochranu a služby verejného charakteru, ktoré im islamský štát poskytoval.

5.3.4. Význam systému dávky zakat

Zakat predstavuje jedno z dôležitých práv, ktoré islam muslimovi zabezpečuje, aby mu tak pomohol žiť v súlade s islamským náboženstvom. Človek má určité materiálne potreby až po naplnení ktorých (aspoň v tej najnutnejšej miere) sa môže venovať rozvoju svojho náboženského myslenia a cítenia. Až vtedy sa určité zásady náboženstva môžu začať prejavovať i v jeho každodennom živote. Islam napríklad považuje krádež a úplatkárstvo za hriechy postihnuteľné i zákonmi islamského štátu a tresty za krádež sa stupňujú od pokút k väzeniu, až kým sa nedospeje k najostrejšiemu trestu v podobe odseknutia tej ruky, ktorou zloděj ukradol. Ťažko by sme však mohli uložiť trest za krádež človeku, ktorý by kradol od hladu a ktorému by spoločnosť neposkytla žiadnu pomoc. Z toho dôvodu je napríklad jednou z podmienok, ktorá automaticky vylučuje trest odseknutia ruky za krádež, hlad, v dôsledku ktorého človek kradol.

Preto je dôležité, aby spoločnosť mala určitý mechanizmus alebo i niekoľko druhov mechanizmov, ktoré by ľuďom poskytovali finančnú pomoc.

V rámci islamskej spoločnosti plní zakat niekoľko dôležitých úloh:

1. Zakat je dôležitým inštitútom v oblasti sociálnej pomoci, pretože jej prostredníctvom sa pomáha sociálne slabším vrstvám spoločnosti.

2. Zakat plní významnú úlohu pri dosahovaní sociálneho zmieru. To znamená, že sa snaží preklenúť priepasť, ktorá by mohla vzniknúť medzi bohatými a chudobnými vrstvami spoločnosti a ktorá by mohla spoločnosť roztrieštiť a rozdeliť na znepriatelené skupiny. Sociálny zmier sa islam snaží zachovať v prvom rade duchovnými prostriedkami, keď napríklad muslimov učí, aby boli spokojní s tým, čo majú a nezávideli iným (neznamená to ale, aby sa nesnažili svoje pomery zlepšiť), keď ich učí skromnosti, učí ich, že majú byť ako bratia, ako jedno telo a že majú dbať jeden o druhého a pomáhať si navzájom. Z materiálnej stránky k tomu prispieva v prvom rade inštitút zakat, kedy chudobný vidí, že z majetku, ktorý vlastní bohatý, sa mu nakoniec dostane určitý podiel. Ďalej tým, že islam zrušil úroky a úžerníctvo, zakázal vykorisťovanie ľudí a prikázal, aby sa ľuďom dávali odmeny za prácu, ktorú vykonali bez omeškania (prorok Muhammad (P.) povedal: "Dajte pracovníkovi jeho odmenu ešte predtým, než mu pot (z vykonanej práce) vyschne".) a iné.

3. Zakat predstavuje jeden z najúčinnějších prostriedkov pri zamedzovaní bezúčelného nahromaďovania bohatstva a peňažných zdrojov krajiny. V každom čase či už v minulosti, súčasnosti a pravdepodobne i v budúcnosti sa ľudia budú snažiť zveľaďovať svoje majetky a sporiť. To spôsobuje, že sa obrovské množstvá majetkov peňažných i nepenažných zmrazujú a nevyužívajú sa. Takýto fakt vo veľkej miere škodí národnému hospodárstvu a odráža sa na celkovej situácii v spoločnosti, v našom prípade na sociálnom postavení ľudí a na miere nezamestnanosti. Prostredníctvom inštitútu zakat sa islam snažil v prvom rade zabezpečiť spôsob, ako ľuďom pomôcť v prípade, ak by sa dostali do finančných problémov a tiesne.

Nemenej významná v tomto smere bola i požiadavka islamu, aby ľudia svoje peňažné zdroje nezmrazovali, ale aby ich investovali a oživovali. Rozhodnúť sa, či peniaze uschovať alebo investovať, ponechal už na vôľu každého muslima. Ak by sa však muslim rozhodol, že si svoje nadbytočné úspory podrží a nepoužije ich, teda nimi nevytvára žiadne hodnoty, uložil mu povinnosť, aby z tohto majetku, ktorý je preňho v súčasnosti nadbytočný, pomáhal tým, ktorí sú v núdzi.

Z hľadiska národného hospodárstva i z globálnejšieho pohľadu inštitút zakat podnecuje muslimov k investovaniu svojich peňažných prostriedkov, čím sa dostáva do obehu väčšie množstvo peňažných prostriedkov a zväčšuje sa dopyt po investíciách. To by malo viesť k oživeniu trhu a v dôsledku toho i k rastu počtu pracovných miest a k poklesu nezamestnanosti.

Súvislosť medzi dávkou zakat a počtom chudobných na jednej strane a nezamestnanosťou na strane druhej je veľmi úzka. Poklesom investícií totiž klesá aj počet pracovných miest a zväčšuje sa majetok, ktorý je zmrazený a uschovaný. Pokles pracovných miest vedie k väčšej miere nezamestnanosti, a tým sa zvyšuje i počet jednotlivcov a rodín, ktoré potrebujú pomoc. Pomoc prichádza z dávky zakat, ktorej výška sa zväčšuje, pretože sa zväčšil aj objem zmrazených peňažných prostriedkov. Naopak, ak by sa viac investovalo, poklesla by možno suma vybraná zo zmrazených majetkov, ale na strane druhej by sa vytvorili nové pracovné miesta a zmenšil by sa počet ľudí, ktorí by boli na túto pomoc odkázaní.

Zakat je svojou podstatou dynamický a flexibilný inštitút, účelom ktorého je ľudom pomáhať. Ľuďom síce pomoc poskytuje, ale nemožno predpokladať, že by podporoval takých jednotlivcov, ktorí pracovať môžu, ale nechcú. Tento fakt sa prejavuje práve v skutočnosti, že ide o jednorázovú a účinnú pomoc (aj keď sa niekomu môže poskytnúť i niekoľkokrát alebo pravidelne, pokiaľ je to potrebné). Cieľom dávky zakat je teda človeku pomôcť k tomu, aby sa ďalej mohol už sám o seba postarať.

Jedného dňa pri poslednej púti, ktorú prorok Muhammad (P.) vykonal pred svojou smrťou, prišli k nemu dvaja muži v čase, keď delil zakat a požiadali ho, aby im z nej dal. Prorok zdvihol k nim zrak a potom ho sklonil. Videl, že obaja sú silní a zdraví, a tak povedal: "Ak by ste chceli, tak vám dám, ale z dávky zakat niet podielu pre bohatého ani pre silného, ktorý zarába."

Prorok obom jasne naznačil, že o pomoc z prostriedkov dávky zakat by nemal žiadať bohatý človek alebo taký, ktorý zarába alebo môže zarábať. I napriek tomu im povedal, že ak chcú, teda ak potrebujú, tak im dá (keďže ich nepoznal) pre prípad, že by nemohli pracovať, nenachádzali by prácu, alebo by pracovali, ale ich príjem by im nepostačoval.

Zakat je koncipovaná tak, aby príjmy z nej plynuli do pokladnice počas celého roka, a nielen na začiatku alebo konci kalendárneho roka. Tým sa v podstate zabezpečuje, aby vo fonde určenom pre zakat v rámci štátnej pokladnice bolo stále z čoho rozdávať a aby sa príjmy neustále každým dňom obnovovali.

5.3.5. Zakat Al-Fitr

Samostatným a špecifickým druhom dávky zakat je zakat Al-Fitr. Ide o jednorázovú pomoc, ktorej výška je presne stanovená. Zakat Al-Fitr sa odvádza každoročne jeden raz, a to počas mesiaca ramadan (mesiac pôstu) alebo tesne po jeho skončení (najneskôr však do začatia sviatočnej modlitby v prvý deň trojdňového sviatku po skončení tohto mesiaca). Je to pomoc, ktorú muslimovia vyzbierajú a ktorá sa pred začatím sviatku Al-Fitr (sviatok sa začína v prvý deň po skončení mesiaca ramadan) rozdá biednym a chudobným ľuďom, aby i oni pocítili radosť z príchodu sviatku spolu s ostatnými muslimami a nemuseli prosiť o pomoc i počas neho. To znamená, že jediným účelom dávky zakat Al-Fitr je, aby si i chudobní mohli sviatok užiť, kúpiť si nové šaty, dostatok potravy a iné veci, ktoré si možno po celý rok nemôžu dovoliť. V minulosti muslimovia, ktorí na to mali, platili túto dávku v naturáliách, v dnešnej dobe, keďže je to účelnejšie

a praktickejšie i pre tých, ktorým sa táto pomoc neskôr rozdeľuje, sa zakat Al-Fitr vyberá v peniazoch (na Slovensku to v súčasnosti predstavuje približne 70,- až 100 Sk na osobu, ktorá dosiahla stanovený vek).

Platenie dávky zakat Al-Fitr je síce z náboženského hľadiska povinné, jej vyberanie a rozdelenie však už nie je zverené štátu a ak by ju muslim nestihol zaplatiť v stanovenom čase, t.j. počas mesiaca ramadan alebo tesne pred sviatočnou modlitbou, tak odpadáva a nie je možné ju dodatočne odvieť. Ak by ju niekto odviezol po uplynutí sviatočnej modlitby, už sa to nepovažuje za zakat, ale za milodar. To je v podstate i jeden zo základných rozdielov medzi dávkou zakat Al-Fitr a všeobecnou dávkou zakat vyberanou z majetkov. Tento fakt podčiarkuje práve tú skutočnosť, že zakat Al-Fitr bola uložená preto, aby mali chudobní radosť z nastávajúceho sviatku.

Zakat Al-Fitr sa obyčajne vyberá v mešitách alebo ju zbierajú dobročinné nadácie a ústavy, ktoré ju následne rozdeľujú chudobným ľuďom.

Sviatok Al-Fitr sa oficiálne začína po skončení sviatočnej modlitby. Vtedy sa aj chudobným rozdeľujú prostriedky, vyzbierané z dávky zakat.

Ibn Abbás (jeden zo spoločníkov proroka Muhammada) o čase, kedy sa dáva zakat Al-Fitr, hovorí: "Prorok Muhammad (P.) uložil povinnosť dať zakat Al-Fitr ako druh očistenia postiaceho sa od nevhodných slov, ktoré povedal a ako nasýtenie pre biednych. Kto ju dal pred modlitbou (myslí sviatočnú modlitbu), prijíma sa od neho (ako zakat Al-Fitr) a kto ju dal po modlitbe, od toho sa prijíma ako druh milodaru"

Zakat Al-Fitr by mal platiť každý muslim, ktorý má zabezpečenú obživu na nasledujúci deň a noc, ako aj na niekoľko nasledujúcich dní. Ak za čias proroka Muhammada (P.) mal niekto zabezpečenú obživu na nasledujúci deň a noc a mal minimálne 1,728 kilogramu pšenice, fig, datlí alebo iných plodín navyše, bol už povinný odvieť zakat Al-Fitr. Muslim má povinnosť zaplatiť zakat za seba i za každého, koho on živí a kto by sám za seba nemohol zaplatiť. To znamená, že ak by bol niekto živiteľom rodiny a živil by svoju manželku a dve deti,

platí zakat za štyri osoby.

Ako sme už povedali, na Slovensku sa výška dávky zakat Al-Fitr stanovila na 70,- až 100,- Sk. Pri výpočte tejto sumy sa prihliadlo na to, aby to bola suma, ktorá by muslimov finančne veľmi nezaťažila a ktorá by vyjadrovala určitý priemer cien základných potravín za prorokových čias. Ak by sme mali zakat určovať podľa pšenice, tak by sme dospeli k dosť malej čiastke (približne 20,- Sk), ak by sa však zakat stanovovala podľa ceny datlí alebo fig, šlo by o čiastku, ktorá by mohla niektorých finančne príliš zaťažiť, najmä v prípade, ak by mal niekto platiť aj za svoje deti a manželku.

Niektorí muslimovia v snahe presne sa držať prorokovej tradície trvajú na tom, že by sa nemalo nič meniť a že zakat Al-Fitr by sa mala dávať v naturáliách tak, ako to bolo za prorokových čias. To znamená, že dnes by sme niekomu mali dávať datle alebo niekoľko kíl múky či pšenice. Z reálneho hľadiska by však dnes takáto pomoc bola pre chudobného pravdepodobne bezcenná. V minulosti, ešte za čias prvých muslimov bola ich obvyklou potravou pšenica, z ktorej si robili chlieb, ďalej datle, sušené hrozienka atď. Dnes je už iná doba, a preto je aj ťažšie určiť, aký druh naturálií by bol vhodný a potešil by toho ktorého chudobného človeka, najmä na sviatok. Preto je najlepšie dať chudobnému peniaze, nech si kúpi za ne, čo ho poteší a čo uzná za vhodné a potrebné.

Zakat Al-Fitr v podstate znamená pomoc tým najchudobnejším vrstvám spoločnosti, na ktorej sa môžu takmer všetci muslimovia zúčastniť vzhľadom na jej nízku sadzbu. Táto skutočnosť vytvára medzi muslimami určitú súdržnosť a spolupatričnosť, ale zároveň ich učí veľmi dôležitej náboženskej zásade, že človek má pomáhať chudobnejším ľuďom aj tým málom, čo má a čo môže poskytnúť. A to učí ľudí pomáhať jeden druhému.

Korán o bohabojných ľuďoch okrem iného hovorí, že sú to tí, "**ktorí dávajú v dobrých i ťažkých chvíľach**" (3:134)

5.3.6. Zakat v dnešnej dobe

Inštitút dávky zakat predstavuje z hľadiska mnohých islamských odborníkov i spôsob, akým by sa dali riešiť mnohé dnešné sociálne problémy, a to i napriek tomu, že od vzniku tohto inštitútu uplynulo už vyše 1400 rokov. Tento inštitút by sa popri niektorých ďalších finančne nenáročných dávkach, ktoré by príliš nezaťažovali povinnosťné subjekty, mohol úspešne uplatňovať i dnes.

Úspešnosť uplatnenia uvedeného inštitútu však v prvom rade závisí od samotných ľudí. Pre obdobie islamských dejín, v ktorých sa inštitút zakat uplatňoval, bolo charakteristické i to, že zakat sa vyžadovala len od muslimov, ktorí žili v islamských štátoch a rozdeľovala sa takmer výlučne medzi muslimami. To znamená, že ľudia uznávajúci iné náboženstvá, ktorí žili pod záštitou islamského štátu, zakat neplatili, a preto z nej ani nedostávali.

To, že sa zakat vzťahovala len na muslimov, malo zrejme niekoľko príčin. Šlo napríklad o to, že je nesmierne ťažké presvedčiť ľudí o tom, aby venovali zo svojho majetku niečo na pomoc ostatným ľuďom, nehovoriac už o tom, ak takýto majetok stojí a nepracuje a ak sa v dôsledku plnenia zakat každoročne znižuje. Takáto požiadavka sa dá dosiahnuť len z presvedčenia, a preto sa zakat pravdepodobne stala jedným zo základných náboženských úkonov a jej plnenie či neplnenie sa priamo spája s presvedčením a hĺbkou viery človeka v Boha, ktorý muslimom túto povinnosť uložil. Ťažko by sme teda mohli uložiť nemuslimom náboženskú povinnosť, ktorú im ich náboženstvo neukladá. Ďalšia príčina obmedzenia platenia dávky zakat len na muslimov môže spočívať i v tom, že zakat sa nemá zbierať z peňazí, ktoré islam považuje za nečisté a ktoré by sa potom delili medzi muslimov. Islam považuje napr. výrobu, predaj a konzumáciu alkoholu za vec, ktorej by sa muslimovia mali vyhýbať. Ľudia, ktorí neveria v Boha alebo kresťania, ktorých je napr. na Slovensku väčšina spomedzi všetkých ostatných náboženstiev, to však za zakázané nepovažujú. Preto ak by sa od nemuslima zakat vyzbierala z peňazí, ktoré získal z výroby a predaja alkoholu, muslim by ich ťažko mohol prijať, čím by sa zneefektívnili celý význam inštitútu dávky zakat.

Problémov sa ukazuje v tomto smere mnoho, je však možné ich preklenúť, ak sa na to ľudia odhodlajú. V každom prípade je tento inštitút a jeho obsahové náležitosti určitým návodom, ako by sa niektoré spoločenské a sociálne problémy dali globálne riešiť.

Jednou z otázok, ktoré sa vyskytujú v súvislosti s dávkou zakat, je otázka, či stanovenia 2,5 - percentná hranica je horná alebo dolná hranica. To znamená, či je možné takúto hranicu zvýšiť alebo znížiť. Z prameňov islamského náboženstva vyplýva, že uvedená sadzba pravdepodobne predstavuje spodnú hranicu. To znamená, že zakat by nemala klesnúť pod úroveň 2,5%. Vyriešenie otázky, či je možné sadzbu zvýšiť nad 2,5%, je možné tak, že sa samotná sadzba ponechá na hranici 2,5% a popri dávke zakat sa zavedú i iné doplňujúce dávky, ktoré môžu mať podobný charakter, ale budú od dávky zakat ako dávky náboženského charakteru oddelené.

Ďalšia otázka týkajúca sa muslimov na Slovensku spočíva v tom, ako odvádzať a prerozdeliť zakat v krajine, kde neexistuje vláda riadiaca sa islamskými zásadami, resp. kde štát nemôže z hľadiska islamu zakat vyberať.

V podmienkach Slovenska je nevyhnutné, aby si každý muslim sám vypočítal, akú dávku zakat má zo svojho majetku zaplatiť a aby ju sám aj ľuďom, ktorí ju potrebujú, odovzdal. Ak by sa však nenašiel žiaden muslim, ktorý by ju potreboval, potom by ňou mohol pomôcť i nemuslimom.

Na otázku platenia dávky zakat na Slovensku existujú dva názory.

1. Zástancovia prvého názoru sa ohradzujú proti plateniu dávky zakat zo svojho majetku. Argumentujú tým, že platia povinné dane a dávky štátu na Slovensku, ku ktorým patrí nemocenské, sociálne a dôchodkové poistenie a časť daní a dávok ide teda na niektoré účely, ktoré Korán stanovuje pre zakat a keďže islam ukladá muslimom rešpektovať zákony štátu, v ktorom žijú, ak takéto zákony neobmedzujú základy islamského náboženstva (čo je do určitej miery na Slovensku splnené), potom by sa zakat nemala platiť, pretože časť daní, ktoré muslim platí, plní podobné funkcie ako zakat.

2. Druhý názor prezentuje stanovisko, že zakat by sa mala aj tak platiť, pretože ide o povinnosť uloženú náboženstvom, ktorá sa má dodržiavať bez ohľadu na to, či sa tu platia podobné dane a dávky, alebo nie.

5.3.7. Iné peňažné povinnosti

Zakat predstavuje základný mechanizmus, prostredníctvom ktorého sa ľuďom pomáha. Islam však uložil muslimom povinnosť pomáhať finančne i nefinančne aj v iných situáciách, ktoré si takúto pomoc vyžadujú. Tu je však už pomoc ponechaná individuálne na každého človeka. Finančná pomoc mimo dávky zakat už nemá žiadne obmedzenia, žiadne sadzby ani hranice. Ňou si človek chce získať Božiu spokojnosť, a preto je na jeho vlastnej vôli, či pomôže, alebo nie a ak áno, tak akým spôsobom. Islam v človeku zakoreňuje súcitnosť a neustále mu pripomína, že jedna z vlastností Boha najvyššieho je, že je milostivý a štedrý voči svojim stvoreným, a preto by sa mali aj oni snažiť cítiť s ostatnými ľuďmi a pomáhať im v rámci svojich možností.

Anas Bin Málek spomínal, že jeden muž z rodu Tamím prišiel k prorokovi Muhammadovi (P.) a povedal: "Posol Boží, mám veľa peňazí, rodinu, majetky a susedov, povedz mi, čo mám robiť a ako mám tieto prostriedky použiť (a pomáhať ostatným ľuďom) ? Prorok Muhammad (P.) odpovedal: "Budeš zo svojho majetku dávať zakat, pretože je to očista pre teba. Navštevuj svojich príbuzných a uznávaj právo biedneho, suseda a prosiaceho o pomoc (pomáhaj im, ak ťa o pomoc požiadajú)".

V nasledujúcom verši z Koránu si všimnime, aký obsah Boh najvyšší dal zbožnosti. Zbožnosť sa tu neobmedzuje len na modlenie a na základné náboženské úkony, ale má už širší obsah:

"Zbožnosť nie je v tom, aby ste svoje tváre obracali k východu a západu (t.j. zbožnosť nespočíva len v modlení). Zbožnosť je u toho,

kto uveril v Boha, v súdny deň, v anjelov, v Knihy (v nebeské Knihy, ktoré Boh ľuďom zoslal), v poslov (Božích), z peňazí svojich (z lásky k Bohu) dával príbuzným, sirotám, chudákovi, (stiesneným) cestujúcim a tým, ktorí (o pomoc) prosia a na (vykúpenie) zajatcov. (Zbožnosť je u toho,) kto konal modlitby a zakat dával. (Zbožnosť je u tých,) ktorí (dodržiavajú a) plnia svoje sľuby a ktorí sú trpezliví v biede a nešťastí a v dobe vojny (sú neochvejní). To sú tí, ktorí (pravú vieru) dodržali a to sú tí bohabojní." (2:177)

Boh najvyšší však od ľudí nežiada len to, aby sami prispievali a aby len z vlastného pomáhali, ale muslimom prikazuje, aby sa navzájom nabádali k pomoci, najmä nevládnym a chudobným členom spoločnosti. Nabádanie je dosť široký pojem, ktorý môže napríklad znamenať, že ak by niekto zistil, že existuje chudobný človek, ktorý potrebuje pomoc a sám by mu pomôcť nemohol, upovedomí ostatných ľudí, že takýto človek je v tiesni, aby sa mu snažili pomôcť. Takéto nabádanie ďalej znamená vyzývanie ľudí (samozrejme vhodným, nevtieravým a slušným spôsobom) k tomu, aby pomáhali pri dobročinných akciách, pri zbierkach na charitu a pod.

O takýchto muslimoch, ktorí sa starajú len sami o seba a ľudí vôkol si vôbec nevšímajú, Boh najvyšší povedal, že ich viera nie je úplná, keď v Koráne zoslal:

"A či si videl (Muhammad) toho, kto zavrhuje súdny deň ? 2. Je to (ten), kto sirote krivdí a (silou a krutosťou) ju od získania jej práv odháňa 3. A (ten, kto) nepobáda k nasýteniu chudáka" (107:1-3)

Na strane druhej Korán objasňuje muslimom i veriacim, čo sa stane s peniazmi, ktoré dávajú na účely stanovené Bohom, keď hovorí:

"Príklad tých, ktorí rozdeľujú svoje majetky na vec Božiu (na účely, ktoré Boh určil) je podobný príkladu zrnka, z ktorého vyrástlo sedem klasov, v každom klase je sto zrníek. A Boh znásobí (odmenu), komu chce. A Boh všetko obsiahol a všetko vie." (2:261)

Ako vidíme, odmena za poskytnutú pomoc sa takémuto človeku dostaví niekoľko stonásobne, pričom Boh najvyšší nestanovil, či sa človeku takáto odmena dostaví v živote pozemskom, alebo budúcom, z čoho vyplýva, že Boh ho môže odmeniť v oboch životoch, v pozemskom i budúcom.

Prorok Muhammad (P.) muslimom objasnil, že zo všetkého, čo vlastní, môžu mať nakoniec len tri úžitky. Povedal: "Človek hovorí: "Moje peniaze, moje peniaze" a pritom zo svojich peňazí má len tri úžitky: To, čo zje a spotrebuje, to, čo si oblečie a zoderie a to, čo si našetrí (u Boha pre súdny deň, t.j. čo rozdal, aby získal Božiu spokojnosť). Okrem toho (všetko, čo vlastnil) zanechá ľuďom a odíde (zo života pozemského)."

To znamená, že človek zo všetkých peňazí a majetkov môže mať len spomenuté tri úžitky, t.j. to, čo spotrebuje a zje, to, čo dá na oblečenie a to, čo dá na účely, ktoré sú Bohu blízke a za ktoré ho Boh odmeni v živote pozemskom i v súdny deň. Všetko ostatné človek po smrti zanechá na tomto svete - nič si so sebou nevezme.

Na záver treba dodať ešte jednu skutočnosť. Inštitút dávky zakat sa v dnešnej dobe neuplatňuje vo väčšine arabských krajín i napriek jeho mnohým výhodám. Príčin, ktoré k takémuto stavu viedli, môže byť viac. Medzi tie najpodstatnejšie možno azda zaradiť fakt, že postupom historického obdobia od čias vzniku islamského štátu za života proroka Muhammada sa z dávky príjmov zakat začali financovať i štátne a verejné záležitosti, ktoré sa zaraďovali pod siedmy účel (pre Božiu spokojnosť). V prvom storočí islamského letopočtu (približne ôsme a deviate storočie po narodení Krista) tento podiel spolu so ziskami, ktoré muslimské vojská v rôznych vojenských bitkách získali, stačil pokryť štátne výdavky. Postupne sa ale výdavky štátu začali zväčšovať a s prichádzajúcim úpadkom už tento podiel nepostačoval, čo zákonite muselo viesť k hľadaniu nových spôsobov, ako príjmy zväčšovať. K tomu môžeme pridať ešte aj obdobie kolonializmu, ktoré so sebou prinieslo mnohým územiám, na ktorých muslimovia žili, rozdrobenosť a mnohé zmeny v živote ich obyvateľov.

Napr. prírodná Sýria bola rozdelená približne na štyri štáty: na dnešnú Sýriu, Libanon, Jordánsko a Palestínu, pričom Francúzi a Angličania mali i ďalšie plány, v ktorých rátali s tým, že dnešnú Sýriu rozložia ešte do niekoľkých ďalších štátikov. Z hľadiska štátneho zriadenia sa v tomto období zrušilo to, čo na uvedených územiach existovalo. Ak k tomu ešte pridáme niektoré ďalšie vplyvy západnej kultúry, určitý stupeň vedeckej zaostalosti a celkový stav spoločnosti, tak zistíme, že na návrat tohto inštitútu do života muslimov sa nevytvorilo priaznivé zázemie. A to i napriek tomu, že veľká časť obyvateľstva v niektorých islamských krajinách žije na úrovni biedy alebo ešte horšie. I napriek tomu, že sa dnešní vedci z odboru islamských vied doposiaľ úplne nezjednotili na jednej a ucelenej predstave o podobe dnešného islamského štátu, ku ktorému mnohí z nich vyzývajú, časť z nich presadzuje návrat k tomu istému systému, aký existoval v čase vládnutia prvých štyroch kalifov po smrti proroka Muhammada. Ďalšia časť chce štát budovať už na novodobých základoch a využiť pritom skúsenosti mnohých súčasných vedeckých disciplín, akými sú sociológia, politológia, rôzne novodobé teórie štátu a práva a prispôbiť ich potrebám islamského náboženstva, pričom sa vo svojom stanovisku opierajú o jeden z veršov Koránu. Je však nesporné, že inštitút, akým je zakat, v každom takomto zriadení nakoniec zaujme svoje významné miesto.

5.4. Pôst

5.4.1. Čo znamená pôst v islame

Pôst je tretím základným náboženským úkonom. V islame pôst znamená zdržanie sa akéhokoľvek jedla, pitia alebo intímneho styku medzi manželmi počas vopred stanovenej doby.

Muslimovia sa postia jeden mesiac do roka, pričom sa pri určovaní mesiacov riadia lunárnym kalendárom. Lunárny rok má približne o desať dní menej než slnečný. Z tohto dôvodu sa začiatok a koniec pôstu každoročne posúva o desať dní. To znamená, že lunárny rok a slnečný rok sa stretnú na tom istom bode približne každých 36 rokov. Určovanie pôstu podľa lunárneho roka spôsobuje, že človek s priemerným vekom zažije minimálne raz za svoj život pôst vo všetkých ročných obdobiach. Spozná, aké to je postiť sa v lete, kedy sú veľké horúčavy a deň je najdlhší, v zime, kedy je deň najkratší a je zima, na jeseň a na jar, ktoré sú prechodnými obdobiami medzi letom a zimou.

Islamský rok má dvanásť mesiacov, ktoré majú svoje názvy. Deviaty z nich, mesiac, počas ktorého sa pôst koná, sa nazýva ramadan. Začiatkom prvého dňa v mesiaci ramadan sa pôst začína a končí sa posledným dňom tohoto mesiaca, pričom začiatok a koniec mesiacov sa určuje zrodom Mesiaca, teda jeho spozorovaním na nočnej oblohe.

Počas mesiaca ramadan sa muslim musí zdržať jedla, pitia a intímneho styku od východu prvého svetelného lúča každého dňa, až do západu slnka toho istého dňa. Od západu slnka do východu prvého svetelného lúča nasledujúceho dňa všetky obmedzenia odpadajú.

Pôst ako jeden zo základných náboženských úkonov v islame má viacero významov a pozitívnych stránok. Do popredia však vždy vystupuje jeho náboženská stránka ako úkon, ktorý muslimom Boh uložil.

Pôst v prvom rade vyjadruje určitú oddanosť a odovzdanie sa Bohu. Muslim sa zdržiava jedla i pitia, ktorých má dostatok a nebráni mu

v ich užívaní žiadna zdravotná prekážka. Manželia žijú v spoločnej domácnosti, sú pri sebe, ale pritom sa nesmú jeden druhého túžobne dotýkať. A čo viac, muslim si musí dávať pozor na každé slovo, ktoré vysloví, aby ním nikomu neublížil, ale i na to, aby sa nehádaval a nespasil s ľuďmi. Trpezlivosť a pevná vôľa sa u muslima počas pôstu musia prejavovať ešte viac než v ostatnom čase. To všetko muslim koná, aby tým získal Božiu spokojnosť. Ťažko by sme si dokázali predstaviť iný dôvod, pre ktorý by sa človek postil a všetkého zdržiaval.

Za to, že sa muslim drží uvedených zásad, mu Boh najvyšší sľúbil odmenu. Boh najvyšší ústami svojho proroka Muhammada o pôste hovorí:

"Každý skutok Adamovho syna (človeka) koná sám pre seba okrem pôstu, ten koná pre Mňa a Ja zaň dávam odmenu; (človek) zanechá svoje jedlo pre Mňa, zanechá svoje pitie pre Mňa, zanechá svoje slasti a radosti pre Mňa, a zanechá svoju manželku pre Mňa."

Pôst okrem iného účinne pomáha odstraňovať niektoré choroby, ktorými ľudia trpia. Mnohé choroby tráviaceho systému sú v súčasnej dobe spôsobené nevyváženou stravou a zlými stravovacími návykmi. V dnešnom unáhlenom svete človek mnohokrát nenachádza čas, aby sa staral sám o seba i o svoje zdravie, stravuje sa vtedy, keď si na jedenie nájde čas, teda nie pravidelne. Takáto strava obyčajne býva i veľmi nevyvážená. Dodržiavaním pôstu si človek navykne na určitý stravovací poriadok (musí mať však snahu tento poriadok dodržiavať i po skončení pôstu). Všimnime si, že počas mesiaca pôstu postiaci sa začína jesť každý deň približne v tom istom čase po západe slnka. Po skončení jedla má muslim určitú časovú pauzu, aby si oddýchol a potom nasleduje modlenie, ktoré je svojím spôsobom určitým telesným pohybom podporujúcim tráviaci mechanizmus. Islam pritom položil dôraz i na to, aby muslim po západe slnka, keď už neplatí zákaz jedenia a pitia, dodržiaval určité zásady vyvázenej stravy, teda aby jedol zdravú potravu a aby sa neprejedal. Zákaz jedla a pitia sa každý deň počas ramadanu začína pri objavení sa prvého svetelného lúča na obzore. Muslim by sa mal preto ešte predtým prebudiť zo

spánku a skonsumovať ľahké jedlo a zásobiť sa dostatkom tekutín, ktoré by mu stačili na nadchádzajúci deň.

Prorok Muhammad muslimom odkázal, aby jedli len to minimum, ktoré potrebujú na prežitie a ak by mali veľkú chuť na niečo, nech jedia s mierou. O tom hovorí i nasledujúci prorokov výrok: "Adamov syn (t.j. človek) nikdy nenaplní horšiu nádobu než svoje brucho. Postačí Adamovmu synovi niekoľko hltov, ktoré ho uživia a ak predsa (a ak by predsa len chcel viac), tak tretinu pre svoje jedlo, tretinu pre svoje pitie a tretinu pre svoj dych (má tak jesť, aby sa najedol, mohol sa napíť a aby mohol aj dýchať)."

Výrok poukazuje na to, že najhoršie, čo môže človek urobiť, je naplniť svoj žalúdok zbytočným jedlom. Človeku postačí len niekoľko hltov, ktoré ho udržia pri zdraví. Ak by predsa len chcel jesť viac, treba jesť v takom pomere, aby mu ostalo miesto na pitie a tekutiny a aby mohol dýchať, treba nechať jednu tretinu vo svojom žalúdku pre jedlo, jednu pre tekutiny a jednu pre dych.

V mnohých prípadoch je jedlo príčinou viacerých chorôb. Počas pôstu sa telo zbavuje a vylučuje mnoho škodlivých látok, metabolizmus sa stabilizuje a telo si oddýchne.

V posledných rokoch výskumy začínajú čoraz viac poukazovať na priaznivé účinky pôstu vo forme, v akej ho islam ukladá muslimom. Netreba však pritom zabúdať na fakt, že pôst ostáva v prvom rade povinným náboženským úkonom, a nie liekom na choroby, ktoré ľudí postihujú, i keď pomáha pri liečení niektorých z nich.

Medzi vlastnosti, ktoré pôst v človeku pestuje, patrí i silná vôľa, trpezlivosť a výdrž. Človek sa zdržiava pôžitkov a slastí, na ktoré si zvykol mimo obdobia pôstu. Počas pôstu má človek všetko pred sebou, ale sa nemôže toho dotknúť. Tento samotný fakt ho stimuluje k tomu, aby sa ovládal, aby bol trpezlivý a aby vydržal. Dôležitým faktorom pritom ostáva, že k dodržiavaniu pôstu muslima nik nenúti ani nesleduje. Muslim to považuje za povinnosť Bohom uloženú, a preto ju dodržiava, pričom si uvedomuje, že Boh vidí, či sa svedomite postí, alebo nie. Preto, aj keby ostal osamote doma alebo na inom mieste, túto povinnosť neporuší a vydrží, až kým slnko nezájde.

Vypestovanie pevnej vôle u človeka je jedným z predpokladov vytvorenia vyvázenej a silnej osobnosti. Vyvážená a silná osobnosť je zasa predpokladom toho, aby človek dokázal prežiť vo svojom okolí a priniesť svojou prácou a správaním úžitok sebe i ostatným ľuďom. Na to, aby si človek vytvoril pevnú vôľu, musí zväčša najprv sám nad sebou a v mnohých smeroch ovládať svoje správanie.

Pôst, aký islam od muslima vyžaduje, má okrem iného aj ideálnu dĺžku. Človek sa postí cez deň, počas ktorého vykonáva svoju každodennú prácu a povinnosti. V noci, v čase oddychu a odpočinku nabera fyzickú i duševnú silu. Pôst netrvá len deň či dva, ale trvá približne mesiac, čo je dostatočná doba na to, aby dokázal ovplyvniť zlé zvyky a návyky postiacieho sa. Je známe, že človek sa postupom času dostáva do určitého kolobehu, rytmu a stereotypu, z tohto dôvodu je výhodné i to, že sa pôst každoročne opakuje, ale nie je to stereotypné opakovanie, pretože samotný začiatok a koniec mesiaca pôstu, ramadanu, sa každoročne posúva.

V jednej nemeckej psychologickej štúdii o posilnení vôle človeka sa po mnohých experimentoch dokázalo, že najlepším spôsobom, ako môže človek posilniť svoju vôľu a výdrž, je pôst. Podobné štúdie však islam predbehol o mnoho storočí, keď ľudom stanovil, že pôst podporuje u človeka vytvorenie a pestovanie pevnej vôle.

Pôst sa v islame považuje aj za prostriedok podporujúci mravnosť, dobré a umiernené správanie ľudí.

Prorok Muhammad (P.) sa v jednom zo svojich výrokov vyjadril, že pôst sa rovná polovici trepezlivosti, pretože človeka prísnejšie odrádza od klamstva, prejavov hnevu, hádok a sporov. Počas mesiaca pôstu má muslim cez deň i v noci zvažovať každé slovo, ktorým sa vyjadrí. Má sa teda prejavovať jeho trepezlivosť voči sebe samému i voči ostatným ľuďom. Táto črta je jednou z vlastností, ktoré by mali počas ramadanu vystupovať u muslima do popredia.

Z mnohých výskumov je známe, že o čo je človek hladnejší, smädnejší alebo po niečom veľmi túži, o to je jeho spávanie nestabilnejšie a o to viac sa stáva jeho povaha výbušnejšia. Z tohto dôvodu je i energia a výdrž, ktorú musí človek v takomto čase vynaložiť,

aby sa ovládal, omnoho väčšia. Keď si človek zvykne v takomto stave ovládať sa, je preňho omnoho ľahšie ovládať svoje správanie aj v ostatnom čase mimo pôstu. A to je ďalší moment, kedy sa stáva pôst nástrojom formovanie ľudskej osobnosti.

Prorok Muhammad (P.) v jednom zo svojich výrokov povedal: "Ak by nastal deň pôstu pre niekoho z vás, tak nech sa škaredo nevyjadruje, nech sa neháda a ak by mu niekto nadával alebo by sa s ním chcel biť, nech povie: "Ja sa postím (a nech odíde)".

Muslimom, ktorí pôst dodržiavajú so všetkým, čo k nemu patrí, Boh najvyšší sľúbil veľkú odmenu, milosť a odpustenie. O to väčší význam má výrok proroka Muhammada (P.), v ktorom povedal: *"Kto nenechá klamstvo a krivé svedectvo a neprestane sa nimi riadiť, Boh od neho nepotrebuje, aby nechal svoje jedlo a pitie."*

Výrok zdôrazňuje skutočnosť, že pre toho, kto neprestane klamať a krivo svedčiť, je jeho pôst zbytočný, pretože Boh pôst od človeka s podobnými vlastnosťami neprijme.

Význam pôstu ďalej spočíva i v tom, že len prostredníctvom pôstu väčšina ľudí spoznáva hodnotu a vzácnosť jedla a pitia, ktoré má k dispozícii. Ľudia si zväčša neuvedomujú hodnotu vecí, ktoré majú, až kým ich nestratia, a to i vo vzťahu k tým najzákladnejším ľudským potrebám, k jedlu a pitiu. Pôstom nám preto Boh pripomína hodnotu jedla a pitia, ktoré máme každý deň k dispozícii. Až vtedy, keď pocítíme smäd či hlad, si uvedomíme, aké veľké dobrodenie nám Boh dal tým, že kedykoľvek máme k dispozícii potravu. Len smädný človek spozná hodnotu vody, ktorú pije a len hladný človek spozná hodnotu kúska chleba. Hodnotu stravy, ktorú ľudia konzumujú, si zväčša uvedomujú práve tí ľudia, ktorí ju nemôžu ani ochutnať. Človek trpiaci cukrovkou si uvedomuje, ako je dobre zdravému človeku, ktorý ňou netrpí. Človek trpiaci na srdcové choroby dokáže oceniť hodnotu voľného pohybu a športu u zdravého človeka atď. Pri pôste si aj chudobnejší ľudia uvedomujú, že keď majú čo jesť, nie sú až takí chudobní a že majú Bohu za čo ďakovať. Postiaci sa človek si uvedomuje, že bohatstvo nespočíva len v množstve toho, čo máme, ale i v uvedomení si a pocítení hodnoty toho, čo máme. Prorok Muhammad

v jednom zo svojich výrokov povedal: *"Môj Pán mi ponúkol, že mi urobí z prameňa vody v Mekke zlato. Povedal som: "Nie, Pane môj, (nechcem zlato) ale chcem byť jeden deň nasýtený a druhý hladný ... keď vyhladnem, budem Ťa prosiť a vzývať a keď sa nasýtím, budem Ťi ďakovať."*

Medzi ďalšie prednosti pôstu, ktorý islam od muslimov vyžaduje, patrí aj tá skutočnosť, že pôst rok čo rok muslimom pripomína skutočnú tvár biedy a hladu, ktorými trpia chudobní ľudia. Pôst umožní muslimovi pochopiť skutočný stav smädu a hladu, ktorý chudobní ľudia každodenne prežívajú. To však nie je pocit smädu a hladu, ktorý je vyvolaný kázňou alebo verejným predneseným prejavom. Ide tu o skutočný smäd a hlad, ktorý postiaci sa prežíva. Mnohí ľudia, ktorí mali vždy dostatok všetkého, aspoň tých najzákladnejších potrieb, ťažko dokážu pochopiť, čo je to skutočný smäd a hlad. Niektorí si dokonca ani nevedia predstaviť, že by mohol existovať človek, ktorého denný prídel potravy, potrebných vitamínov a minerálov je menší než ich raňajky alebo desiata. Keď sa však začnú postiť, prebudí sa v nich potreba nemyslieť len na seba, ale vnímať i ostatných ľudí, ktorí potrebujú pomoc.

Ak sa hlbšie zamyslíme nad zásadami výkonu pôstu v islame, zistíme, že samotný pôst v ľudoch skrytým spôsobom pestuje a vnáša do podvedomia rovnosť. Pôst sa totiž vzťahuje na každého. Bohatý sa postí tak ako chudobný, aj hlava štátu sa postí tak ako robotník. Všetci majú rovnaké práva a povinnosti, avšak s tým rozdielom, že kto má viac, než potrebuje, mal by pomáhať tomu, kto nemá dostatok.

Prorok Muhammad (P.) povedal: "Tých, ktorí sú milosrdní voči ostatným, zahrnie milostivý Boh svojou milosťou. Zmilujte sa nad tými, ktorí sú na zemi, zmiluje sa nad vami Ten (Boh), kto je na nebi."

Vyššie sme uviedli niektoré pozitíva, ktoré pôst muslimom prináša po zdravotnej, ale i duševnej a spoločenskej stránke. Je nevyhnutné uvedomiť si, že tak ako všetky ostatné zásady, aj príkazy a zákazy, ktoré Boh v Koráne ľudom uložil, sú pre ich dobro. Boh nimi nesleduje trápenie alebo trestanie ľudí, ale naopak, chce im pomôcť

a ukázať im, ako majú smerovať k lepšiemu životu na tomto svete. Svedčí o tom verš Koránu, ktorý hovorí:

"Boh pre vás chce uľahčenie (chce vám dať návod, ako si uľahčíte život) a nechce pre vás utrpenie" (2:185)

5.4.2. Kedy sa muslim nemusí postiť

Dodržiavanie pôstu je povinné pre každého muslima, ktorý môže takýto pôst zniesť bez toho, aby mu to uškodilo alebo spôsobilo nejakú ujmu. Preto sa i vek, v ktorom sa muslim začína postiť, líši od jedného muslima k druhému.

Pôst sa teda vo všeobecnosti chápe ako povinnosť, z ktorej sú však vyňaté určité skupiny ľudí. Sú to:

1. **Chorí ľudia**, ktorých môžeme rozdeliť do dvoch kategórií:
a) ľudia, ktorí trpia dočasnou chorobou, b) ľudia, ktorých choroba je trvalého charakteru.

Ad a. Chorým ľuďom, ktorí trpia dočasnou chorobou, sa povoľuje pôst vynechať. To platí, až kým sa nevyliečia, i keby sa z celého mesiaca ramadan nepostili ani jeden deň. Pôst sa môže vynechať, ak by jeho dodržanie mohlo u pacienta ochorenie zhoršiť alebo ak by vznikli oprávnené obavy z predĺženia doby potrebnej na vyliečenie. Niektorí vedci z oblasti islamských vied, medzi ktorých patrili napríklad aj Al-Buchári, však zastávali stanovisko, že ak by bol človek chorý, a to bez ohľadu na druh a stupeň choroby, môže pôst prerušiť, prípadne ho ani nemusí začať. V takomto prípade je ponechané na samotného muslima, aby sa rozhodol, či mu jeho zdravotný stav dovolí postiť sa, alebo nie. Títo vedci pri odôvodnení svojho stanoviska vychádzali zo skutočnosti, že muslim sa postí, pretože je to jeho osobná povinnosť, ktorú mu Boh uložil, takže sa má sám rozhodnúť, či mu jeho zdravotný stav dovolí postiť sa, alebo nie.

Ak sa takýto chorý človek rozhodne nepostiť sa, je mu povolené pôst počas ramadanu vynechať, ale po odpadnutí dôvodu, pre ktorý sa nepostil, sa musí postiť toľko dní, koľko počas ramadanu vynechal.

Na tomto mieste treba upozorniť i na to, že aj zdravému človeku

môže počas dňa, v ktorom sa postí, prísť nevoľno od hladu alebo od smädu. V takomto prípade, ak by pôst mal vážne ohroziť jeho zdravie alebo život, je povinný pôst prerušiť a po skončení ramadanu sa bude postiť toľko dní, koľko ich vynechal počas ramadanu.

Ad b. Chorí ľudia, ktorých choroba má trvalý charakter. Ide o ľudí, ktorí trpia nevyliciteľnou chorobou alebo u ktorých sa nedá predpokladať doba trvania liečby. Sem môžeme zaradiť napríklad ľudí trpiacich na cukrovku alebo rôzne žalúdočné choroby, pri ktorých sa musia brať lieky alebo strava niekoľkokrát denne a pod. Určenie druhu choroby a možnosti postenia sa počas choroby je už záležitosťou odborného lekára.

Ľudia, ktorí spadajú do tejto kategórie, by mali za každý deň, v ktorom sa nepostili, nakŕmiť jedného chudáka takým jedlom, aké oni bežne jedia, ak však na to majú. Takto chorí ľudia sa už nemusia postiť za dni, ktoré počas ramadanu vynechali (bez ohľadu na to, či a kedy sa vylicia, nemusia zmeškané dni pôstu vynahradiť).

2. Kategória starých ľudí a ľudí vykonávajúcich ťažké a tvrdé práce. Do tejto kategórie zaradíme zdravých ľudí, ktorých by však pre ich vysoký vek mohol pôst veľmi oslabiť alebo im spôsobiť zdravotné ťažkosti. Títo sa od pôstu oslobodzujú (a nemusia nič dodatočne nahradzovať) s tým, že za každý deň, v ktorom sa nepostili, nakŕmia jedného chudáka plnohodnotným, nasycujúcim jedlom (ak by na to mali). Obdobné ustanovenie platí i pre ľudí, ktorí vykonávajú veľmi ťažké a namáhavé práce, ktorými zabezpečujú obživu sebe i svojim rodinám, teda za každý deň, v ktorom sa nepostili, nakŕmia jedného chudáka, ak im to ich finančná situácia dovoľuje. Ako ťažké a namáhavé práce by sme mohli označiť napríklad práce v baniach na ťaženie uhlia, rudy a iné.

3. Tehotné ženy a ženy, ktoré koja svoje deti prirodzeným spôsobom. Ak by sa tehotná žena alebo žena, ktorá kojí svoje dieťa, obávala, že by postenie mohlo uškodiť jej alebo jej dieťaťu, môže pôst prerušiť, resp. pôst nemusí vôbec začať. V tomto prípade žena nakŕmi za každý deň, v ktorom sa nepostila, jedného chudáka (ak na to má) a po odpadnutí dôvodu, pre ktorý sa nepostila (porodenie dieťaťa alebo skončenie kojenia) nemusí nahrádzať dni, počas ktorých

sa nepostila inými (podobne, ako je to u starých ľudí). Ak by sa žena, ktorá je tehotná alebo kojí svoje deti, chcela predsa len postiť, môže, ale s tým, že sa k jej prípadnému pôstu vyjadrí odborný lekár, ktorý potvrdí, že pôstom neohrozi jej zdravie alebo zdravie a život dieťaťa.

4. Ženy po pôrode a ženy počas menštruácie. Ženy, ktoré sú tesne po pôrode alebo ktoré majú menštruačný cyklus, sa počas týchto dní nesmú postiť. Ak by sa aj postili, ich pôst je neplatný. Ide zrejme o zákaz, ktorým sa sleduje zdravie samotnej ženy. Menštruácia u ženy sa považuje za prirodzený stav, a nie za chorobu, preto by bolo ťažké ženu počas takéhoto cyklu zaradiť do kategórie chorých ľudí. To isté platí i o žene po pôrode, u ktorej sa prejavujú len niektoré známky fyzickej slabosti (pokiaľ nenastanú popôrodné komplikácie). Z tohto dôvodu sa zrejme oba prípady zaradili do osobitnej kategórie a vyslovil sa jednoznačný zákaz ženám postiť sa počas týchto dní. Ženy počas menštruácie a tesne po pôrode sa nepostia a po skončení mesiaca ramadan a skončení menštruácie alebo po návrate do normálneho stavu po pôrode sa budú postiť taký počet dní, aký vynechali počas ramadanu.

5. Ľudia, ktorí sú na cestách. Ľuďom, ktorí počas mesiaca ramadan cestujú, je dovolené pôst vynechať, ak by pocítili veľkú námahu v ňom pokračovať. To znamená, že ak by niekto cestoval, postil by sa i počas cesty a počas dňa by pocítil veľkú nevoľnosť z hladu alebo smädu, môže svoj pôst prerušiť. Pôst môže prerušiť na dobu od začatia cesty až do jej skončenia (teda i na niekoľko dní). *Hamza Al-Aslami sa raz spýtal proroka Muhammada: "Posol Boží, mám silu sa postiť počas cestovania, dopustím sa hriechu, ak by som sa postil?" Prorok odpovedal: "Ide o povolenie od Boha najvyššieho, kto toto povolenie využil, dobre konal a kto by sa chcel postiť, žiadneho hriechu sa nedopúšťa (ak chce, môže sa postiť a ak nie, tak sa nemusí)."*

Ľudia patriaci do uvedenej kategórie cestujúcich po skončení ramadanu a po návrate z cesty sa musia postiť toľko dní, koľko ich počas ramadanu vynechali.

Všetky kategórie, ktoré boli vyššie uvedené a ktoré majú povolenie pôst vynechať, sú spomenuté v troch veršoch z druhej kapitoly Koránu. Sú to verše (2:183, 184, 185), ktoré hovoria:

"183. Vy, ktorí ste uverili, je vám predpísaný pôst tak, ako bol predpísaný tým, ktorí boli pred vami, azda budete bohabojní. 184. Je to niekoľko dní (pôst trvá niekoľko dní). Kto by z vás bol chorý alebo na cestách, ten nech sa postí niekoľko dní inokedy; a tí, ktorí ho ťažko znášajú, môžu sa vykúpiť nakŕmením biedneho a kto by dobrovoľne dobro vykonal (kto by dobrovoľne biednym ľudom pomáhal bez toho, aby mal povinnosť sa vykúpiť), je to dobro pre neho samého; a postiť sa je lepšie pre vás, keby ste to len vedeli. 185. Mesiac ramadan je mesiac, v ktorom bol zoslaný Korán ako správne vedenie pre ľudí, ako jasné dôkazy správneho vedenia a rozlíšenia pravdy od nepravdy. Kto z vás by bol svedkom tohto mesiaca, ten nech sa postí. Kto by však bol chorý alebo na cestách, ten nech sa postí niekoľko dní inokedy (nech si vynechaný počet dní nahradí inokedy po skončení ramadanu). Boh vám to (vykonanie pôstu) chce uľahčiť a nechce vám to sťažiť. Chce, aby ste dokončili stanovený počet dní (aby ste sa postili toľko dní, koľko máte) a aby ste Boha velebili za to, že vás správne usmernil a azda budete vďační (za to všetko)."

Ako sme si mohli všimnúť, i napriek tomu, že pôst patrí medzi základné náboženské úkony, jeho účelom tak ako i ostatných náboženských úkonov nie je ľudom sťažiť život alebo im ukladať povinnosti, ktoré by nemohli zvládnuť. Pôst má mnoho výhod a dobrých stránok, aby však človek dokázal takýto pôst oceniť i z duševnej stránky a ďakovať Bohu za to, čo mu dal, musí byť zdravý a spôsobilý absolvovať takýto úkon. Preto ak nastane u človeka odchýlka od normálneho stavu, napríklad chorobou alebo cestovaním, povoľuje sa mu odchýliť od dodržania pôstu. Ak človek takéto povolenie využije a cez ramadan sa nepostí pre niektorý z uvedených dôvodov, potom si vynechaný pôst musí vynahradiť jedným z dvoch spôsobov: buď sa po skončení ramadanu bude postiť toľko dní, koľko

počas ramadanu vynechal, ako je to napríklad u ľudí, ktorých postihla prechodná choroba, alebo tento náboženský úkon vynahradí nejakou inou formou. V prípade pôstu sa to nahrádza nakŕmením chudobného človeka. Tak ako pri všetkých náboženských úkonoch a správaniach, ktoré islam od muslima vyžaduje, aj pri pôste Boh najvyšší ľudí učí, že majú byť voči sebe znášanliví, že si majú navzájom pomáhať. Boh najvyšší mohol muslimom uložiť akúkoľvek inú formu vynahradenia vynechaného pôstu, mohol im uložiť, aby sa o jednu modlitbu viac pomodlili, aby Ho viac velebili alebo nespočetné množstvo iných spôsobov, ktorými by si to mohol muslim vynahradiť. Boh však muslimovi uložil bez ohľadu na to, či ide o muža alebo o ženu, nakŕmiť za každý deň jedného chudáka. Spočiatku sa zdá, že je to ľahká povinnosť, no ona má svoj význam i opodstatnené ciele. V prvom rade si uvedomme skutočnosť, že tak chudobný a biedny človeka, ako i bohatý alebo taký, ktorý má dostatok všetkého, je povinný postiť sa. Postenie si vo všeobecnosti však vyžaduje, aby človek zlepšil, pokiaľ je to možné, kvalitu stravy, ktorú prijíma, na lepšie zvládnutie pôstu. To znamená, že i kvalita stravy biednejších ľudí sa uložením tejto povinnosti zlepši práve v čase, keď to najviac potrebujú.

Ďalším momentom je, že človek, ktorý sa z niektorého zo spomenutých dôvodov nepostí, musí vyhľadať, pokiaľ to sám zvládne, biedneho človeka, ktorému by dal jedlo (alebo náhradu za jedlo), a tým splnil svoju povinnosť voči Bohu. Takýto úkon by bol ľahký, ak by sme ho mali vykonať mimo mesiaca ramadan, ale ak si uvedomíme, že počas tohto mesiaca existujú v jednom meste možno stovky, ba tisícky ľudí, ktorí sa postiť nemohli a ktorí majú povinnosť denne nakŕmiť jedného chudáka, takáto povinnosť sa stáva omnoho ťažšou, ale o to účelnejšou, a to preto, že ten, kto hľadá chudobného človeka, aby mu dal najesť, už musí intenzívnejšie hľadať takéhoto chudobného. Či ho už hľadá dlhší, alebo kratší čas, postupne zisťuje, ako ostatní ľudia žijú a pravdepodobne objaví i človeka alebo rodinu, ktorá je priveľmi chudobná, ale sa ostýcha od ľudí pomoc žiadať. To znamená, že ak človek, ktorý sa nepostil, nemal možnosť na vlastnej koži skúsiť hlad a smäd, uvidel, ako takíto biedni ľudia žijú a čoedia. Ak by sme mali hovoriť o ľudskosti, ťažko by sme našli človeka, ktorý by videl,

že niekto nemá čo jesť a nepomohol by mu. V mnohých prípadoch sa takáto pomoc nekončí skončením ramadanu, ale človek, ktorý mal povinnosť chudobného nakŕmiť, pomáha mu v rámci svojich možností i počas celého roka.

5.4.3. Ako sa pôst vykonáva

Už v úvode sme spomenuli, že povinný pôst sa vykonáva počas mesiaca ramadan.

Počas ramadanu sa pôst každý deň začína objavením sa prvého svetelného lúča na obzore (dnes sa to dá určiť s úplnou presnosťou pomocou astronomických výpočtov) a končí sa západom slnka. Po západe slnka až do východu prvého svetelného lúča všetky obmedzenia odpadávajú a môže sa už všetko, čo sa počas dňa nemohlo (teda jedlo, pitie a intímny styk medzi manželmi). To však neznamená, že človek má počas noci dobehnúť všetko, čo počas dňa zameškal. Počas mesiaca ramadan by mal život muslima pokračovať tak ako v ostatných dňoch roka. To znamená, že má chodiť do práce ako obvykle, vykonávať povinnosti, ktoré bežne mimo ramadanu vykonáva. Odchýlka od obvyklého spôsobu života spočíva len v tom, že po západe slnka by mal postiaci sa miernejšie jesť a piť a hlavne, že v tomto mesiaci sa má zvýšiť intenzita vykonávania náboženských úkonov, najmä modlenia a čítania Koránu. Príchod mesiaca pôstu ramadanu neznamená, že človek má zanechať všetky svoje práce a nevykonávať žiadnu činnosť z dôvodu, že sa postí. Neznamená to ani to, že muslim zmení svoju každodennú činnosť tak, že počas dňa spí a v noci je hore. Všetko má pokračovať ako obyčajne, lebo inak by pôst stratil svoj význam.

Počas dňa v mesiaci ramadan sa má muslim zdržať akéhokoľvek pitia, jedenia alebo sexuálnych pudov. Taktiež by sa mal zdržiavať klamstva a ohováraní, mal by mať väčšiu dávku trpezlivosti sám voči sebe i voči ostatným ľuďom. Nemal by sa s ľuďmi hádať a mal by im odpúšťať, pokiaľ je to len možné.

V momente, keď slnko zapadne, sa pôst končí. Končí sa však len obmedzenie týkajúce sa jedla, pitia a intímneho styku medzi

manželmi, ostatné mravné správanie, trpezlivosť a zbožnosť sa ani po západe slnka nekončí. Muslim sa toho musí držať neustále a ešte pred skončením samotného ramadanu by si mal na takéto správanie a trpezlivosť zvyknúť. Po západe slnka sa zvyčajne podáva prvé a hlavné jedlo. Ďalšie, v poradí druhé jedlo, by mal postiaci sa skonzumovať približne v rozmedzí hodiny až niekoľkých minút pred východom prvého svetelného lúča nad obzorom. Stáva sa však, že postiacemu sa nepodariť jesť tesne po západe slnka. V takom prípade, ako sa to traduje od proroka Muhammada, má muslim konzumovať čokoľvek, čo má po ruke (najlepšie jednu alebo dve datle) a napiť sa trochu vody, až kým sa mu nepodariť lepšie sa najesť. Ranné jedlo, teda jedlo pred východom svetla, je taktiež tradícia pochádzajúca od proroka Muhammada. Okrem toho, že muslim sa pri tomto rannom jedle naje a naberie silu na začatie svojho dňa, stihne i rannú modlitbu presne na začiatku určeného času pre jej vykonanie, za čo je väčšia odmena než pri jej neskoršom vykonaní.

Druh jedál, ktoré by mal muslim počas pôstu konzumovať, nie je obmedzený, iba ak zvyčajnými pravidlami konzumácie jedla. Ide napríklad o zákaz jedenia určitých druhov mäsa, o zásadu miernosti v jedení a pití a iné. Pokiaľ je to možné, jedlo by malo byť druhovo bohaté, t.j. malo by sa z každého druhu potravy konzumovať trochu - trochu zeleniny, trochu ovocia, mäsité jedlo atď., aby telo počas pôstu malo dostatok živín, vitamínov, minerálov a iných potrebných látok. Základná zásada však spočíva v tom, aby človek jedol mierne a neprejedol sa. Prorok Muhammad (P.) v už spomenuťom výroku povedal: "Žiadny človek nenaplní horšiu nádobu než svoje brucho. Postačí človeku zopár hltov, ktoré ho postavia na nohy. Ak by tak človek neurobil (ak by jedol viac než zopár hltov), nech si nechá tretinu miesta (v žalúdku) pre jedlo, tretinu pre tekutiny a tretinu pre dych (nech si miesto vo svojom žalúdku rozdelí na tri tretiny, tretinu pre jedlo, tretinu pre tekutiny a tretinu, aby mohol dýchať)."

Ranné jedlo, teda druhé v poradí, by malo byť už menšie, približne ako raňajky v iných dňoch.

Ako už bolo povedané, druh jedla alebo počet jedál nie je obmedzený, to znamená, že ak by si niekto potreboval svoju potravu rozdeliť hoci

i na desať menších porcií, nič mu v tom nebráni. Obvykle sa však dodržiavajú spomenuté dve jedlá.

Počas mesiaca pôstu by sa mali muslimovia viac starať o výkon náboženských úkonov. V tomto mesiaci by sa muslimovia mali modliť omnoho viac než v ostatných dňoch roka. Počet modlitieb alebo čas strávený modlením si každý muslim určuje podľa svojich možností. Počas tohto mesiaca sa intenzívnejšie číta Korán a velebí sa Boh najvyšší. Odmena za vykonané úkony je v tomto mesiaci totiž omnoho väčšia než v ostatných dňoch roka. Preto nezriedka vidíme muslimov, ako trávajú značnú časť noci modlením alebo čítaním Koránu. V mesiaci ramadan sa zatvárajú brány pekla a otvárajú sa brány raja. Mesiac ramadan sa nesie v duchu troch významov. Prvých desať dní ramadanu sa nesie v znamení milosti, kedy sa Boh najvyšší zmiluje nad každým muslimom, ktorý o to s úprimnosťou požiada. Druhá tretina ramadanu sa nesie v znamení odpustenia, kedy Boh milostivý odpúšťa hriechy tomu, kto Ho uctieva, a s úprimnosťou o to prosí a ak oľutuje zlé skutky, ktoré vykonal a vynaloží snahu, aby ich neopakoval. Posledná tretina ramadanu sa nesie v znamení oslobodenia od ohňa pekelného, kedy Boh najvyšší vypočuje prosby tých zbožných, ktorí Ho uctievať, aby ich oslobodil od ohňa pekelného. I keď sa mesiac ramadan nesie v znamení spomenutých troch významov, neznamená to, že milosť, odpustenie a oslobodenie od ohňa sa zaručene každému muslimovi dostane. Kto získa odpustenie, milosť a oslobodenie od ohňa, o tom rozhoduje Boh najvyšší podľa úmyslu a úprimnosti každého muslima.

Medzi Božie dary, ktoré neoddeliteľne patria k mesiacu ramadan, patrí noc Al-Qadr. Príchod tejto noci, opierajúc sa o výroky proroka Muhammada, vedci zaoberajúci sa islamskými vedami stanovili na poslednú tretinu mesiaca ramadan. I keď tu nie je medzi nimi úplná zhoda v tom, kedy počas poslednej tretiny ramadanu táto noc nastáva, názory sa nakoniec vykryštalizovali do troch záverov. Prvý hovorí, že noc Al-Qadr nastáva v noci z 26. na 27. ramadanu, druhý hovorí, že táto noc nastane v niektorej z nepárnych nocí počas poslednej tretiny ramadanu (to znamená v noci z 20. na 21.

alebo z 22. na 23. atď.), tretí záver hovorí, že noc Al-Qadr nastáva v niektorej noci v poslednej tretine ramadanu. To znamená, že i keď máme tri rôzne závery, noc Al-Qadr vo všeobecnosti možno očakávať v poslednej tretine mesiaca ramadan.

Veľký význam tejto noci spočíva v tom, že odmena v podobe dobrých skutkov za náboženské úkony, ako je napríklad modlenie vykonané počas dňa a noci, je hodnotnejšia, ako to uvádza Korán v kapitole 97, než odmena za podobné úkony vykonané počas tisíc mesiacov.

Noc Al-Qadr Boh najvyšší určil muslimom ešte počas života proroka Muhammada (P.), keď sa im zdal byť ich život priveľmi krátky na to, aby mohli dosiahnuť toľko dobrých skutkov, koľko dosahovali ľudia v minulosti, ktorí sa dožívali oveľa vyššieho veku.

5.4.4. Záver

Mesiac pôstu ramadan predstavuje obdobie, v ktorom má muslim príležitosť napraviť to, čo počas ostatných dní v roku nevykonával alebo čo zlé vykonal.

Mesiac ramadan vyvádza muslima z každodenného života, z rutiny, do ktorej by sa mohol vo svojom živote dostať. Občas človek na niektoré náboženské úkony zabúda, inokedy ich zasa z únavy či lenivosti zanedbáva, i keď vo svojom srdci zachováva pocit viery a oddanosti Bohu. V tomto ohľade možno hodnotiť prínos mesiaca ramadan ako mimoriadny, pretože vyvádza muslima z rutiny jeho života. Oživuje a osviežuje v človeku vieru a dodáva jej novú silu a energiu. Človek v tomto mesiaci znova nachádza ten pôvodný význam a silu viery ako v momente, keď ju prijal a uznal. Mesiac ramadan nie je iba mesiacom pôstu a hladovania, je to aj mesiac regenerácie duše, hodnôt, správania a skutkov. Neexistuje azda žiaden muslim, ktorý by nepocítil význam tohto mesiaca, iba ak by dospel k dokonalosti svojej viery (čo človek nikdy nemôže dosiahnuť), alebo ak by jeho viera nebola úprimná. Prorok Muhammad (P.) v tomto smere o niektorých pokrytcoch, ktorí sa postili, len aby sa pred ľuďmi pretvarovali, povedal:

"Existujú postiaci sa, ktorí majú zo svojho pôstu len hlad

a smäd (žiaden úžitok či dobrý skutok)".

Takíto ľudia za svoj pôst nezískajú Božiu spokojnosť, čo je hlavným cieľom pôstu, ale ani nepochopia hodnoty, ktoré sa pôst snaží v ľuďoch vypestovať a ani nepocítia žiadnu zmenu vo svojom živote.

Mesiace ramadan sa dotkne života muslima po všetkých jeho stránkach. Naučí ho ceniť si význam dobrodení, ktoré mu Boh dal, naučí ho súcitu s ostatnými ľuďmi, pestuje v ňom chvályhodné správanie a dodáva modlitbám i skutkom človeka väčší význam, pretože ich prínos je cennejší než v ostatných dňoch.

5.5. Púť do Mekky

5.5.1. Čo je púť

Púť predstavuje štvrtý základný náboženský úkon. Púť, tak ako ju chápe islam, znamená vydať sa na cestu do Mekky, vykonať určité presne stanovené rituály a po ich vykonaní Mekku opustiť.

Presnejšie možno povedať, že púť sa vykonáva do Mekky k posvätej mešite, v ktorej je umiestnená Ka'ba. Ka'ba je stavba kockovitého tvaru. Na jednej z jej stien sú dvere, cez ktoré sa vchádza do jej vnútra. Ka'ba, ako nám o tom hovorí Korán, je prvá stavba na zemi, ktorá bola vybudovaná výhradne ako miesto na uctievanie Boha. Korán o tom hovorí, že prvým Domom na modlenie, ktorý bol pre tento účel určený a vybudovaný, je ten, ktorý je v Mekke a v ktorom sú jasné znamenia. Korán ďalej opisuje v stručnosti príbeh jej vybudovania vo veršoch (2:125-127), (3:96-97), (14:35-37), (22:26). Verše opisujú, ako Boh vnukol prorokovi Abrahámovi, aby Ka'bu postavil a určil mu i miesto, na ktorom ju má postaviť. Abrahám tento príkaz poslušol a spolu so svojim synom Ismailom ju aj postavili na mieste, na ktorom dodnes stojí. Z tohto dôvodu sa púť ku Ka'be koná ako púť k prvému miestu, ktoré bolo vybudované na uctievanie Boha najvyššieho. Ka'ba okrem iného predstavuje symbol jednoty Boha, ktorý sám Seba v Koráne v kapitole 112 opísal, že **"je jediný, nesplodil, nebol splodený a nik sa mu nevyrovná."**

Mnohé z úkonov, ktoré sú dnes spojené s púťou, poznali Arabi ešte v predislamskom období. Tieto úkony totiž pôvodne pochádzajú od čias proroka Abraháma a zachovali sa u predislamských Arabov až do príchodu islamu. Predislamskí Arabi však postupom času, počnúc od čias Abraháma, na týchto úkonoch mnoho pozmenili, niektoré rituály z nich vypustili, iné zase popridávali. Ako príklad zvykov a rituálov, ktoré predislamskí Arabi zaviedli, možno uviesť: Za čias proroka Abraháma vo vnútri Ka'by a v jej okolí neboli žiadne modly, pretože prorok Abrahám vyzýval ľudí k uctievaniu jedného jediného Boha.

Postupom času, ako sa Arabi začali odkláňať od viery, ktorú mali po Abrahámovi a začali popri Bohu uctievať modly, Ka'ba i jej okolie sa naplnili veľkým množstvom modiel, takže Ka'ba už neslúžila na uctievanie jedného jediného Boha. Ako ďalší zvyk možno uviesť jav, keď Arabi v predislamskom období chodievali a krúžili vôkol Ka'by úplne nahí. Tento vymyslený rituál odôvodnili tým, že im neprislúcha chodiť vôkol Ka'by a popri nej v šatách, ktorými páchali hriechy. Pestovali sa aj iné zvyky, ktoré islam svojim príchodom obmedzil a zakázal.

Islam sa teda postavil k otázke púte asi tak, že zachoval staré pôvodné rituály, ktoré sa tradovali od proroka Abraháma a ktoré boli ľuďa zvyknutí vykonávať, odstránil však tie, ktoré sa k nim postupom času popridávali a pridal niektoré nové, ktoré sa zhodovali s účelom a dôstojnosťou tohto úkonu. V púti sa teda prejavujú staré i nové prvky, ktoré spájajú oboch prorokov, Abraháma a Muhammada, ktorí vyzývali ľudí k tomu istému cieľu a k tej istej viere.

Prínos púte pre muslima môžeme zhrnúť do niekoľkých bodov:

1. Púť je v prvom rade jedným zo základných náboženských úkonov a povinnosťou, ktorú musí muslim vykonať, pokiaľ má na to zdravie a prostriedky. To znamená, že výkonom púte muslim v podstate už docieľi výkon všetkých základných náboženských úkonov, ak sa pri tom pravidelne modlí, postí a dáva zakat. Z tohto pohľadu púť dáva muslimovi pocit, že už vykonal i ten posledný náboženský úkon, ktorý od neho Boh žiada.

2. Púť v podstate približuje muslima k Bohu a otvára mu nové obzory na lepšie vnímanie islamu. Keďže dostať sa do Mekky je pre muslima namáhavé, Boh najvyšší jeho úprimné úsilie odmenil tým, že z púte učinil udalosť, počas ktorej splní muslimovi prosby, s ktorými sa na Neho obracia, skôr než pri akejkoľvek inej udalosti alebo úkone, ktorý by muslim vykonal. Vykonanie púte však nie je ľahkou cestou ani dnes pri vyspelej technike, ktorú ľudia majú k dispozícii. V mnohých prípadoch je cesta do Mekky namáhavá, človek cestuje a chodí vo veľkých horúčavách, aké sú príznačné pre púšť, v mnohých prípadoch ho stretávajú i nemalé zdravotné ťažkosti. Jednoducho

povedané, podnebie a prírodné podmienky Mekky splňajú všetky predpoklady na to, aby si človek uvedomil, že sa nevyberá na oddych, ale na náročnú cestu.

3. Púť je nemenej dôležitá i z toho hľadiska, že muslim vidí na vlastné oči podmienky a miesta, v ktorých bol Korán prorokovi Muhammadovi zvestovaný a z ktorých sa islam začal šíriť. Vidí na vlastné oči Ka'bu, posvätnú mešitu v Mekke, prorokovu mešitu v Medine, ktorú prorok dal vybudovať a ktorá sa stala prvou mešitou na zemi v podobe, v akej poznáme mešity dnes a mnohé ďalšie miesta, ktoré muslimovi lepšie priblížia islam i z historického hľadiska. Možno povedať, že pohľad na Ka'bu v noci z posvätnéj mešity, modlenie sa a premýšľanie o Bohu a o stvorení všetkého, čo je okolo nás, vzbudí v človeku pocit, aký nepocíti pri ničom inom na svete. Pociť pokoj a duševnej rovnováhy, ktorú človek na tomto mieste pocíti, je najväčšou odmenou za cestu, ktorú k tomuto miestu zdolal.

4. Púť je i prostredím, kde sa muslimovia znova a znova učia, že islam nie je len zopár náboženských úkonov, ale že je to ucelený systém, ktorý učí ľudí spoločne žiť. Na púti sa totiž každoročne schádza v priemere až dva a pol milióna muslimov na jednom mieste v tom istom čase. Títo muslimovia pochádzajú z rôznych častí sveta, prichádzajú a prinášajú so sebou svoje zvyky, ktoré sú často protichodné podľa miesta a prostredia, z ktorého pochádzajú. Čo jedni považujú za bežnú vec, druhí možno odsudzujú. V tejto obrovskej mase ľudí sa musí každý snažiť tolerovať toho druhého, musí sa naučiť byť trpezlivý, znášať ostatných a byť voči nim odpúšťajúci i keď by to možno na inom mieste a v inom čase už nevydržal. Keby väčšina pútnikov netolerovala správanie ostatných, nebolo by možné v takej mase ľudí vykonať žiadne rituály a dopadlo by to asi tragicky. Okrem toho na púti každý vidí holú pravdu o podstate stvorenia človeka. Všetci pútnici bez rozdielu sú v rovnakom bielom oblečení. V posvätnéj mešite pri modlení vidíte stáť ľudí všetkých sociálnych vrstiev a farieb. Nedopočujete sa tam však, že by sa niekto cítil byť lepším než ten druhý, pretože je biely alebo čierny alebo preto, že je bohatší či chudobnejší. Kto príde na modlenie skôr, modlí sa vo vnútri mešity v chládku, kto príde neskôr, modlí sa na nádvorí na slnku.

Majetnosť či nemajetnosť sa môže prejavíť len na úrovni ubytovania v samotnej Mekke, čo je však dosť nepodstatné, pokiaľ človek do Mekky prichádza len na púť, pretože samotná púť trvá 5 alebo 6 dní. V rámci toho jeden z rituálov púte vyžaduje od pútnika prespať jednu noc v púšti na mieste zvanom Muzdelifa, a to pod holým nebom, kde pútnik môže použiť na spanie len obyčajnú rohož. Ďalšie dve (alebo tri) noci potom pútnici spia v stanoch na mieste zvanom Mina. Počas týchto troch nocí spia všetci v stanoch spolu, biely s čiernym, chudobný s bohatým a nikto si žiadne rozdiely medzi nimi nevšima. Nieкто si môže povedať, že to trvá len zopár dní a potom sa všetko vráti do starých koľají. Je však pravdou, že týchto zopár dní a nocí na mnohých ľudí tak zapôsobí, že sa z púte vracajú akoby vymenení. Výzorovo vypadajú takmer rovnako, ako keď odchádzali, ich správania a celkový pohľad na život sa však menia. Na púti totiž pochopili, že keď sa neberie ohľad na vonkajšie znaky, všetci sme si podobní. V tomto ohľade prorok Muhammad (P.) muslimom počas púte povedal: *"Ludia ! Váš Pán je jeden a váš otec (myslel tým Adama) je jeden. A žiaden Arab nemá prednosť pred žiadnym Nearabom, ani žiaden Nearab nemá prednosť pred Arabom, ani červený pred čiernym, ani čierny pred červeným, jedine ak v bohabojnosti. Oznamil som vám to ?"* Muslimovia odpovedali: *"Oznamil si nám to, posol Boží."*

5. Medzi ďalšie prednosti púte patrí i tá skutočnosť, že sa tu stretávajú muslimovia zo všetkých štátov, zoznamujú sa a vidia na vlastné oči spôsob a úroveň života tých ostatných.

6. Púť svojím spôsobom predstavuje aj určitý pohľad do budúcnosti. Je to miniaturizovaná ukážka toho, ako to asi bude vyzerat' v deň zmŕtvychstania. Ak k tomu prirátame tie ostatné miliardy ľudí, ktorí už umreli a ktorí ešte umrú a ak k tomu prirátame všetky prírodné živly a katastrofy, ktoré budú v ten deň činné, je možné sa len čudovať človeku, na ktorého by takýto pohľad nezapôsobil a neprimäl ho k tomu, aby sa lepšie nad sebou i nad svojím životom zamyslel.

Púť je svojím spôsobom určitým zážitkom, ktorý podnieti i veriaceho človeka zamyslieť sa nad svojím doterajším životom a nad cestou, po ktorej v ňom kráča. Na to, aby niekto dokázal pochopiť význam

púte a vnímal, čo všetko ona v sebe nesie, musí skutočne v Boha veriť, veriť v zásady, ktoré káže Korán a najmä svoje náboženstvo a jeho podstatu dobre chápať.

5.5.2. Podmienky vykonania púte

Púť sa začína ôsmym dňom mesiaca Zil hižža a končí sa dvanástym alebo trinástym dňom tohto mesiaca. Púť do Mekky sa kryje s mesiacmi podľa islamského kalendára, ktorý je lunárny a o desať dní kratší než slnečný. To znamená, že púť tak ako i pôst sa každoročne posúva, takže v priebehu niekoľkých rokov pripadne na všetky ročné obdobia. Niekomu sa podarí púť vykonať v lete, inému zasa počas zimy. Podľa historických prameňov sa púť stala jedným zo základných náboženských úkonov v roku 6 islamského letopočtu.

Výkon púte je povinnosťou každého muslima. Boh najvyšší v Koráne zoslal:

".. A Boh má voči ľuďom (právo žiadať), aby putovali do Domu (ku Ka'be v posvätej mešite v Mekke), voči tomu, kto sa na to zmôže (kto to zvládne zdravotne i finančne) ..". (3:97)

Každý muslim je povinný púť vykonať raz za života. Môže ju však vykonať i viackrát, pokiaľ by chcel, povinne ale len jedenkrát. Na to, aby sa stal výkon púte pre niekoho povinnosťou, musia byť splnené nasledovné podmienky:

1) aby bol muslimom, pretože púť do Mekky je spojená výlučne s islamským náboženstvom;

2) spôsobilý vek, ktorý sa u človeka začína vtedy, keď začne vnímať všetko vôkol seba, keď by teda dokázal vnímať púť i význam úkonov, ktoré počas nej koná. U každého človeka sa tento vek začína odlišne;

3) aby bol človek zdravý z duševného hľadiska, teda netrpel duševnou chorobou, ktorá by mu znemožnila chápať význam púte i jednotlivé úkony, ktoré sa s ňou spájajú;

4) aby mal reálnu možnosť na púť ísť. To znamená, aby dokázal zvládnuť púť tak finančne, ako i zdravotne.

Všeobecnou podmienkou konania púte je zdravie. Ak by muslim nebol zdravý, môže poveriť niekoho iného, aby zaň púť vykonal s tým, že ten chorý muslim ponesie všetky náklady spojené s púťou. Muslim ďalej musí byť finančne zabezpečený na celú cestu tam a späť. Zabezpečiť však musí v prvom rade svoju rodinu, ak nejakú živí, teda zaopatríť ich počas svojej neprítomnosti. Nie je ďalej prípustné, aby muslim predal napr. svoje obydlie, dielňu, ktorá zabezpečuje jemu i jeho rodine obživu, nástroje, ktorými sa živí alebo čokoľvek iné, čo k svojmu životu obvykle potrebuje preto, aby púť vykonal. Až keď bude mať finančné prostriedky nad rámec svojej potreby a potreby tých, ktorých živí, potom môže ísť na púť. Možno ešte dodať, že finančné prostriedky potrebné na vykonanie púte by nemali byť požičané, ale by mali byť majetkom pútnika. Ďalej pútnik nesmie mať žiadne dlhy alebo nesplnené záväzky; až keď dlhy splatí a záväzky splní, potom môže ísť na púť. Medzi ďalšie podmienky, ktoré sa musia brať do úvahy, je i to, aby cesta do Mekky i pobyt v nej boli bezpečné. Pútnikovi by teda po ceste nemalo hroziť nič, čo by jeho život, zdravie alebo majetok mohlo ohroziť, ako napr. veľmi nebezpečná cesta, choroba šíriaca sa na ceste do Mekky a podobne.

Všetky podmienky vykonania púte platia rovnako pre mužov ako aj pre ženy.

Ako vidíme, splnenie všetkých uvedených predpokladov na to, aby človek mohol púť vykonať, nie je také jednoduché. Preto, ak by sa niekomu naskytla príležitosť a možnosť vykonať púť, mal by sa jej chopiť a neodkladať ju, pretože nik nemôže vedieť, či takúto príležitosť bude ešte niekedy mať.

5.5.3. Ako sa púť vykonáva

Výkon púte zahŕňa niekoľko rituálov. Pri ich výklade budeme postupovať presne tak, ako by ich mal každý pútnik vykonať, jednotlivé kroky pritom budeme postupne číslovať.

1. Púť sa vždy musí začať z určitého miesta, ktoré je od Mekky vzdialené podľa toho, z akej svetovej strany do Mekky prichádzame. Tieto miesta sú označené a nazývajú sa **Míqát**. Takže prvý rituál púte

sa vlastne začína ešte pred vstupom do Mekky. Výnimku tu tvoria len obyvatelia Mekky, ktorí púť začínajú od svojich domov, teda priamo z Mekky. Púť sa začína 8. dňom mesiaca Zil hižža.

Keď sa pútník dostane na určené miesto, teda na Mígát, vyzlečie si svoje šaty, umyje si celé telo (takéto umývanie a postup pri ňom sa nazýva ichtisál), oblečie si pútnický odev, pomodlí sa krátku modlitbu a potom povie: "Lebbejka Hažžan", čo znamená: Uposlúchol som ťa (Bože) a prichádzam na púť.

Na určených miestach, teda na Mígátoch, sú v dnešnej dobe vybudované sprchy a prislúšenstvá, kde sa môžu pútnici vyzliecť, osprchovať a obliecť si pútnický odev. Odev pútnika, ktorý on nosí značnú časť púte, sa skladá z dvoch bielych kusov látky, asi takých veľkých, aby si ich pútník dokázal okolo seba omotať bez toho, aby presvitali alebo odokrývali nejakú časť tela, ktorá má byť zakrytá. Zvyčajne býva táto látka vyrobená z bavlny. Látka musí byť dostatočne veľká na to, aby pútnikovi siahala až pod kolená a nesmie byť ničím šitá alebo zdobená. Pútník si prvý kus látky omotá okolo pásu a zakryje ňou spodnú časť tela, pričom si látku okolo pásu pripevní opaskom, aby tak zabránil jej možnému pádu. Ak by sa pútnikovi zdalo, že sa mu spodná látka priveľmi otvára, môže ju zapnúť špendlíkom. Druhý kus látky si pútník omotá okolo hornej časti tela. I tento druhý kus si môže pútník špendlíkom prichytiť. Tieto dva kusy látky tvoria odev pútnika (na nohách pútnici zvyčajne nosia obuv prispôbujúcu teplotám vzduchu v Mekke). To však platí len pre mužov. V tomto ohľade sú ženy zvýhodnené, pretože i počas púte môžu nosiť akékoľvek šaty, ktoré nosia mimo púte, s podmienkou, aby boli vhodné na vykonanie rituálov púte. Najlepšie sú šaty bielej farby i u žien, aj keď to nie je absolútnou podmienkou.

Potom, ako pútník povie "Lebbejka Hažžan", odchádza do Mekky. Keď príde do Mekky, nasmeruje do posvätnej mešity, v ktorej sa nachádza Ka'ba. Potom smeruje ku Ka'be, konkrétne k čiernemu kameňu, ktorý sa nachádza blízko vchodu do nej. Od tohto miesta pútník začína vykonávať rituál zvaný **Tavaf**. Slovo **Tavaf** znamená krúžiť vôkol niečoho, v súvislosti s púťou sa tento výraz používa len na označenie krúženia vôkol Ka'by. **Tavaf** vôkol Ka'by znamená,

že pútník má urobiť okolo Ka'by sedem kôl. Každé kolo sa začína od čierneho kameňa. Keď pútník skončí posledné siedme kolo, postaví sa za Abrahámovu miesto alebo stanovisko (je to miesto, kde je odtlačok nohy, o ktorej sa predpokladá, že patrí prorokovi Abrahámovi z čias, keď so svojim synom Ismailom stavali Ka'bu) a pomodlí sa v smere Ka'by modlitbu, ktorá je čo do dĺžky podobná každodennej rannej modlitbe. Ak by tam bolo veľa ľudí, pútník sa môže pomodliť kdekoľvek v posvätnnej mešite smerom ku Ka'be.

Keď pútník skončí s modlením, smeruje k strane, kde sa nachádzajú hory **Safa** a **Marva** (dnes po rozšírení posvätnnej mešity sú tieto dve hory jej súčasťou). Vzdialenosť medzi týmito dvoma horami pútník prejde sedemkrát. Začína sa vždy pri hore **Safa**, od nej prejde pútník k hore **Marva** (ráta sa to, že absolvoval vzdialenosť jedenkrát), potom sa otočí a smeruje od hory **Marva** k hore **Safa** (to sa ráta, že absolvoval stanovenú vzdialenosť druhýkrát). To znamená, že pútník počas tohto rituálu prejde od hory **Safa** k hore **Marva** štyri razy a od hory **Marva** k hore **Safa** tri razy. Počas tohto rituálu pútník recituje Korán a prosí Boha o to, čo si želá. Tento rituál sa nazýva **Sa'i**. Pôvod tohto rituálu zrejme pochádza od čias proroka Abraháma. V tom čase, keď Abrahám nechal svoju manželku Házar s malým Ismailom v púšti a odišiel, Ismail bol ešte veľmi malý a plakal, pretože bol smädný. Házar od strachu a zúfalstva behala medzi horou Safa a Marva a prosila Boha o pomoc. Keď bežala siedmykrát, vyvrel zo zeme prameň vody, ktorý dodnes existuje v Mekke v areáli posvätnnej mešity. Tento prameň sa nazýva **Zamzam**.

Sa'i, t.j. rituál spojený s horami **Safa** a **Marva**, pútník v tomto štádiu môže vykonať, ale nemusí. Ak by ho vykonal, tak ho už nemusí vykonať neskôr. Ak ho nevykonal, t.j. vykonal len **Tavaf** (krúženie vôkol Ka'by), tak **Sa'i** musí vykonať neskôr (viď bod č. 8).

Po skončení **Sa'i** alebo po skončení **Tavafu** (ak pútník **Sa'i** nevykonal), pútník odchádza na miesto zvané **Mina**.

2. Keď pútník prichádza do **Miny** (je to oblasť vzdialená od Mekky približne 5-6 km), pomodlí sa všetkých päť každodenných povinných modlitieb. V **Mine** ostáva až do východu slnka nasledujúceho dňa, t.j. do 9. dňa mesiaca Zil hižža. Potom sa presunie na miesto zvané **Arafat**.

3. **Arafat** je oblasť, ktorá sa nachádza približne 20 km juhovýchodne od Mekky. V oblasti Arafat sa nachádza aj hora zvaná Žabal Al-Rahma, t.j. Hora milosti. Niektorí pútnici v domnienke, že vystúpenie na túto horu je jedným z rituálov púte, sa snažia na ňu dostať. Výstup na túto horu však k rituálom púte nepatrí a postačí ak pútnik ostane len v údolí, resp. v oblasti **Arafat**. V oblasti **Arafat** pútnik ostáva až do západu slnka toho istého dňa. Počas toho spomína na Boha, modlí sa a prosí Ho o rôzne veci. **Arafat** v tomto čase púte predstavuje to miesto, v ktorom Boh skôr než inde splní pútnikovi jeho prosby, ak sú úprimné a dobré. Po západe slnka sa pútnik presúva na miesto zvané **Muzdelifa**.

4. **Muzdelifa** je oblasť približne 8-9 km severne od **Arafatu**. V **Muzdelife** pútnik prenocuje. Po východe svetla 10. dňa mesiaca Zil hižža sa pútnici vydávajú smerom k severozápadu oblasti **Mina**, aby vykonali rituál hádzania kamienkov.

5. Na severozápade **Miny** sa nachádzajú tri menšie priestory, ktoré sú označené tromi stĺpmi. Každý priestor sa nazýva **Al-Aqaba**. Prvý priestor sa nazýva menšia **Aqaba**, druhý stredná **Aqaba** a tretí veľká **Aqaba**, pričom slovo **Aqaba** znamená prekážka. Na tomto mieste pútnici pozbierajú malé kamienky (dokopy 7 kamienkov) a postupujú smerom k veľkej **Aqabe** a do stĺpa, ktorý stojí uprostred, hodia sedem kamienkov, pričom pri každom hode povedia: Boh je najväčší. Rituál hádzania kamienkov symbolizuje zažehnanie satana a počas púte sa bude opakovať ešte raz (viď. bod 9).

6. Po východe slnka na desiaty deň sa okrem hádzanie kamienkov vykonáva aj obetovanie zvierat. Každý pútnik je povinný obetovať jedno jahňa alebo sedminu kravy (to znamená, že siedmi ľudia sa pozbierajú a obetujú jednu kravu) alebo sedminu ťavy.

Rituál obetovania taktiež súvisí s prorokom Abrahámom. Prorok Abrahám totiž videl vo sne, že mu Boh prikazuje zarezať svojho syna. Abrahám bol presvedčený o tom, že mu to prikazuje Boh, a preto vzal svojho syna (nebol to Izák, pretože podľa Koránu sa Izák narodil až po tejto udalosti a vedci zaoberajúci sa výkladom Koránu napísali, že šlo pravdepodobne o Abrahámovho syna Ismaila), povedal mu, čo videl vo sne a spýtal sa ho, čo si o tom myslí. Syn mu na to odpovedal,

že nech vykoná, čo mu bolo prikázané. A tak Abrahám vzal svojho syna a položil ho na zem, aby ho zarezal. Boh najvyšší týmto príkazom chcel Abrahámovi ukázať, do akej miery je mu Abrahám oddaný. Preto, keď už Abrahám svojho syna takmer zarezal, zastavil ho a poslal mu zviazať, aby ho obetoval miesto svojho syna. To je podstata rituálu obetovania, ktorého príbeh nájdeme v Koráne v kapitole 37:102-107.

Za čias proroka Muhammada sa mäso pochádzajúce z tohto obetovania rozdávalo chudobným v Mekke (tí ho zrejme potom sušili a mali na celý rok). V dnešnej dobe sú však v Saudskej Arábii vybudované veľké chladiace boxy, v ktorých sa mäso odkladá a posiela sa počas celého roka ako humanitárna pomoc do oblastí, kde ho ľudia potrebujú. Treba ešte podotknúť, že mäso pochádzajúce z rituálu obetovania sa rozdelí na tri časti - jedna tretina sa rozdá biednym a chudobným, druhú tretinu môže pútnik podarovať, komu chce a tretiu tretinu si môže ponechať pre seba. Môže však i celú obeť dať chudobným. Obetovanie sa môže vykonať od 10. do 13. dňa Zil hižža, avšak predtým než pútnik púť skončí.

7. Po rituáli hádzania kamienkov si pútnici dajú ostrihať vlasy (lepšie je dať sa ostrihať až dohola, čo však nie je nevyhnutnou podmienkou). To platí len pre mužov, ženy si iba symbolicky skrátiť vlasy, a to približne o jeden až dva centimetre zo zadných končekov vlasov. Tu si pútnik už vyzlečie pútnický úbor a je mu už dovolené všetko okrem intímneho styku. Po vyzlečení si pútnických šiat pútnik odchádza do Mekky.

8. Keď pútnik príde do Mekky, zamieri do posvätnej mešity, v ktorej sa nachádza Ka'ba. Potom ide ku Ka'be, k čiernemu kameňu, ktorý sa nachádza blízko jej vchodu. Od tohto miesta pútnik začína vykonávať znova rituál **tavafu**. Keď skončí posledné siedme kolo, postaví sa za Abrahámove miesto (pozri prvý bod) a pomodlí sa.

Keď pútnik skončí modlenie, vydá sa k strane, na ktorej sa nachádzajú hory **Safa** a **Marva**, aby vykonal **Sa'i** (to len v prípade ak **Sa'i** už nevykonával pri prvom vstupe do posvätnej mešity, ako sa o tom hovorí v bode 1). **Sa'i** vykoná pútnik tak, ako sme to opísali v prvom bode.

Po skončení **Sa'i**, t.j. rituálu spojeného s horami **Safa** a **Marva**, pútnik odchádza znova do oblasti **Mina**.

9. V **Mine** pútnici prespia a na druhý deň, t.j. 11. deň **Zil hižža**, po obednejšej modlitbe idú k miestu, kde sa nachádzajú **Aqaby** (pozri bod č. 5), aby tam znova hádzali kamienky. Tentokrát však budú hádzať pri všetkých troch **Aqabách** počnúc malou a končiac veľkou **Aqabou**.

Na tomto mieste pútnici pozbierajú malé kamienky (dohromady 21) a postupujú nasledovne. Najprv prichádzajú k malej **Aqabe** a do stĺpa, ktorý stojí uprostred, hodia sedem kamienkov, pričom pri každom hode povedia: Boh je najväčší. Po skončení požiadajú Boha, aby im splnil nejakú prosbu. Keď skončia s prosbou, idú k strednej **Aqabe**, kde zopakujú to isté ako pri malej **Aqabe**, to isté potom urobia aj pri veľkej **Aqabe**, pri ktorej však po hodení kamienkov už Boha o nič neprosia, už nevyslovujú žiadnu prosbu. V **Mine** pútnici ostávajú i naďalej a prespia tam až do nasledujúceho dňa.

10. V nasledujúci deň, t.j. 12. deň **Zil Hižža**, sa po obednejšej modlitbe opakuje rituál hádzania kamienkov ako v predchádzajúcom bode 9.

Pútnik sa môže poponáhľať a púť ukončiť dňa 12. **Zil Hižža**, alebo ostať na púti ešte jeden deň do 13. **Zil hižža**. Ak by sa chcel pútnik poponáhľať a púť ukončiť 12. **Zil hižža**, musí z **Miny** odísť pred západom slnka tohto dňa. Ak by chcel v púti pokračovať ešte deň, teda ostať až do 13. **Zil hižža**, opakuje postup uvedený v bode 9. Inak bez ohľadu na to, či končí púť dvanásteho alebo trinásteho, po ukončení rituálu hádzania kamienkov odchádza do **Mekky**, do posvätnnej mešity, kde vykoná už len **Tavaf** (sedemkrát krúži vôkol **Ka'by**) a hneď nato musí opustiť **Mekku** na znak ukončenia púte.

Jeden z najtypickejších znakov púte je **Tavaf**, t.j. krúženie vôkol **Ka'by**, kedy sa pútnici dotýkajú čierneho kameňa a steny **Ka'by**. Krúženie vôkol **Ka'by** a dotýkanie sa jej stien je však iba určitá symbolika. Muslim neuctieva samotnú stavbu alebo jej kamene, ale ctí si symboliku, ktorú táto stavba predstavuje. **Ka'ba** je symbolom jednosti Boha, symbolom jednoty viery a muslimov na celom svete

a prvým miestom na zemi, ktoré bolo vybudované na uctievanie Boha. Túto úctu ku Ka'be môžeme sčasti porovnať s úctou človeka k vlajke a hymne svojej krajiny. Keď človek vidí vlajku alebo počuje hymnu, nectí si látku, z ktorej je vlajka vyrobená, ani tóny hymny, ale ctí si hodnoty, ktoré preňho obe znamenajú. Takisto i muslimovia si ctia hodnoty a symbol, ktorý pre nich predstavuje Ka'ba.

Vyššie sme neuviedli všetky podrobnosti, ktoré má pútnik vykonať, ale len základné náležitosti, ktoré musí pútnik vykonať, ak má byť jeho púť správna a úplná. Ako vidno z predchádzajúceho opisu, púť je do určitej miery náročným úkonom a na to, aby ju pútnik dobre vykonal, musí poznať i miesta, ktoré sú s ňou spojené. I to je však neľahká úloha, pretože drvivá väčšina pútnikov chodí do Mekky len raz za život a tieto miesta vidí prvýkrát až vtedy, keď sa púť začína. Z tohto dôvodu pred vstupom na územie Saudskej Arábie si pútnik musí vybaviť špeciálne vízum (pútnické) a povinne si zaplatiť sprievodcu, ktorý ho bude sprevádzať počas vykonania púte (jeden sprievodca pre každú skupinu pútnikov).

5.5.4. Záver

Ak spoznáme rituály púte a správne pochopíme ich význam, zistíme, že púť okrem iného predstavuje pre pútnikov určitú zmenu v ich každodenných zvykoch a v správaní. Prejavuje sa to napríklad v tom, že pútnik si vyzlečie šaty, ktoré zvyčajne nosí a oblieka si pútnický odev. Ďalej v tom, že pútnik prespí jednu noc pod šírým nebom na jednoduchej rohoži v Muzdelife, že muži si ostrihajú vlasy dohola, čo by väčšina z nich asi vo svojom bežnom živote bez vážneho dôvodu neurobila a iné.

Je veľmi dobré, ak sa každý muslim aspoň raz za života na púť vyberie, pretože sa dostane blízko k miestu, kde sa začal islam, spozná miesta, ktoré zohrali dôležitú úlohu pri zosielaní posolstva prorokovi Muhammadovi, ale najmä preto, že navštíví miesto, návštevu ktorého mu Boh prikázal. Navštíví miesto, kde lepšie pochopí aj niektoré zásady islamu, kde možno nájde i hlbší zmysel hodnôt,

ktoré predtým vyznával. Po vykonaní púte si muslim uvedomí, že v podstate už vykonal posledný zo základných náboženských úkonov. Má z toho obrovskú radosť, zároveň sa ho však zmocní zvláštny pocit, pretože predtým neustále cítil, že mu niečo ešte chýba, čo má počas svojho života vykonať a po skončení púte sa tento pocit stráca. Zdá sa mu, že zo života získal už všetko, čo potreboval. V tomto momente sa začína nová etapa v živote niektorých muslimov, v ktorej už na islam pozerajú zo širšieho uhla, pozerajú naň už ako na niečo živé a ucelené, a nielen ako na púhe úkony a zásady.

Šiesta kapitola

**Život a smrť,
deň zmŕtvychvstania,
súdny deň, raj a peklo
podľa Koránu**

6. Život a smrť, deň zmŕtvychvstania, súdny deň, raj a peklo podľa Koránu

6.1. Život a smrť

Život a smrť sú azda pojmy, o ktorých človek od počiatku svojej existencie neustále premýšľal. I v Koráne nachádzame mnohé verše, ktoré o týchto dvoch pojmoch hovoria.

Vychádzajúc z toho, že Boh všetko stvoril a určil zákonitosti života a smrti, sa o živote a smrti z Koránu dozvedáme dve základné skutočnosti:

1. Prvá spočíva v tom, že Boh stvoril život a smrť, aby ľudí preskúšal, kto z nich bude mať lepšie skutky (Korán 67:2).

2. Druhá skutočnosť spočíva v tom, že Boh uisťuje ľudí, že ich len tak nadarmo nestvoril a že všetci tak, ako boli stvorení prvýkrát, budú zhromaždení a oživení druhýkrát (Korán 23:115).

To znamená, že Boh človeka stvoril za určitým konkrétnym účelom a jeho život rozdelil do dvoch etáp. Je to etapa života pozemského a etapa života nasledujúca po dni zmŕtvychvstania. Z Koránu vyplýva, že dĺžka druhej etapy je neporovnateľne dlhšia než prvá etapa, a to do takej miery, že v ľudskom ponímaní sa spája s večnosťou. Život po dni zmŕtvychvstania však môže mať dve podoby. Prvá podoba spočíva v pokojnom a nerušenom živote, v ktorom človeku nič nechýba a nič neprekáča. Táto podoba sa označuje ako raj alebo záhrada. Druhá podoba života po dni zmŕtvychvstania je opakom prvej podoby a predstavuje stav, v ktorom človeku všetko chýba a v ktorom nemá nikdy pokoj. Tento stav sa nazýva peklo alebo oheň.

Rozhodujúcim faktorom toho, či niekto bude ďalej žiť v raji alebo v pekle, je práve život, ktorý vedie na zemi, resp. v jeho pozemskej etape. Všetko, čo človek v pozemskom živote urobí, sa nakoniec zosumarizuje a zhodnotí. Ak je výsledok pozitívny, človek sa dostáva do raja. Ak je výsledok negatívny, človek pokračuje vo svojej ceste do pekla. To, či niekto pôjde do raja alebo do pekla, nie je nikdy jasné a jednoznačné, pretože pri hodnotení pozemskej etapy ľudského

života sa hodnotí veľmi veľa faktorov, ktoré ovplyvňovali jeho myslenie a správanie.

Otázku, prečo sme vlastne boli stvorení, si človek môže sám sebe položiť a snažiť sa nájsť na ňu odpoveď. Ako sme už spomenuli, z hľadiska islamu platí zásada, že nič nevzniklo samo od seba a že všetko, čo existuje, má dôvod pre svoju existenciu. Keď sa človek trochu zamyslí nad úžasnou presnosťou, podľa ktorej všetko v prírode a vo vesmíre funguje, ťažko by si túto otázku nemohol položiť. V tomto smere nachádzame v Koráne niekoľko zaujímavých veršov, ktoré hovoria o dôvode stvorenia človeka. Prvý z nich hovorí, že Boh stvoril žinnov (ďalší druh rozumných stvorení, ktorých nepoznáme) a ľudí, aby ho uctievali. To znamená, že zmyslom našej existencie je uctievanie Boha. V tomto verši sa však uctievaním nemyslí modlenie alebo velebenie Boha, ale toto slovo sa vykladá v tom najširšom zmysle. Boha totiž uctievať všetky tvory, ale i všetko existujúce, a to tým spôsobom, že sú podriadené zákonom a zákonitostiam, ktoré Boh v rámci nášho vesmíru stanovil. Slnko napríklad vychádza každý deň, pretože to tak bolo naprogramované. Takisto noc a deň, ročné obdobia atď. To isté platí i o človeku. Človek sa riadi tým, čo Boh ustanovil. Neexistuje človek, ktorý by žil večne, ľudia podliehajú zákonitosti, ktorá sa nazýva smrť. Neexistuje človek, ktorý by mohol existovať bez vody, pretože Boh stanovil, že človek má piť vodu, aby mohol žiť atď. To znamená, že keď žijeme náš život a snažíme sa vyvíjať a rozvíjať sami seba, tak naplňame úlohu, pre ktorú nás Boh stvoril. Túto úlohu však človek naplňuje, či chce, alebo nechce. Boh však od človeka vyžaduje i to, aby použil svoj rozum, slobodnú vôľu a aby o stvorení všetkého vôkol premýšľal, aby tak i sám bez akéhokoľvek nátlaku dospel k tomu, že Boh existuje a aby Ho sám od seba, svojou vlastnou a slobodnou vôľou aj uctieval.

A to je aj význam vety, ktorou islam ľuďom vysvetľuje osud, keď hovorí, že človek je riadený, ale v tom istom čase má na výber. V určitých záležitostiach je človek totiž riadený, inokedy má slobodu vybrať si. Preto sa osud jednotlivcov podľa islamu, ako už bolo spomenuté, nechápe len ako jednoznačná udalosť, ktorá sa mala stať, či by to človek chcel, alebo nie.

Zmyslom nášho života je budovať zem, na ktorej žijeme, rozvíjať našu myseľ i celý náš život k lepšiemu. Vtedy vlastne naplníme úlohu, pre ktorú sme na zemi vznikli. V rámci tejto našej úlohy by sme mali rozumom a srdcom vždy myslieť na Toho, kto tomu všetkému dal vzniknúť.

6.2. Deň zmŕtvychvstania a súdny deň

Neoddeliteľnou súčasťou života a smrti človeka je deň zmŕtvychvstania. Ide o časové obdobie, počas ktorého nastanú určité udalosti, súčasťou ktorých bude opätovné sformovanie ľudí a iných tvorov, ktoré predtým žili. V Koráne sú uvedené dva druhy udalostí, ktoré sa počas tohto obdobia odohrajú. Ide tu o udalosti spojené s určitými prírodnými a astronomickými pohybmi, ako aj o udalosti spojené so stavom ľudí v tento deň.

Verše týkajúce sa súdneho dňa a udalostí s ním spojených nájdeme rozmiestnené v celom Koráne. Obraz týchto udalostí nám najbližšie predstavujú niektoré z týchto veršov:

- Čo by sa im stalo, keby boli uverili v Boha a v posledný deň a rozdávali z toho, čo im Boh uštedril (čo by sa bolo stalo neveriacim, keby boli verili a z majetkov, ktoré im Boh uštedril, ľuďom pomáhali) ? A Boh o nich všetko pozná (a Boh vie všetko o týchto neveriacich). Boh neukrivdí (nikomu) ani za mak a ak by šlo o dobrý skutok, znásobí ho a dá (za takýto skutok) Sám od Seba odmenu obrovskú. Ako teda (budú títo neveriaci vyzerat'), keď prídeme z každého spoločenstva so svedkom (aby svedčil o tom, čo konali) a prídeme s tebou (Muhammad) na týchto (neveriacich) ako svedok (v deň súdovania príde každý prorok, aby svedčil, ako sa jeho ľudia voči jeho posolstvu zachovali a v tento deň príde i prorok Muhammad, aby svedčil, ako sa jeho ľudia voči posolstvu, ktoré im priniesol, zachovali). V ten deň (v súdny deň) si budú tí, ktorí neuverili a proroka neposlúchli, priať, aby sa nimi zrovnala zem; a pred Bohom nič nezataja. (4:39-42)

- A povedali (tí, ktorí súdny deň popierali): "Neexistuje nič než tento náš pozemský život a nebudeme vzkriesení.". A keby si videl (ten

pohľad), keď sa postavia pred svojím Pánom (v súdny deň). (Boh) povedal: "A či nie je toto pravda (a či nie je tento sľúbený deň skutočný) ?" Povedali (tí, ktorí existenciu tohto dňa popierali): "Áno, prisaháme na nášho Pána (že tento deň je skutočnosťou)." (Ich Pán nato povedal): "Tak okúste trest ohňa za to, že ste neverili.". Prehrali (všetko) tí, ktorí popreli, že sa s Bohom (v súdny deň) stretnú; ale až ich prekvapí hodina (súdu), znenazdania povedia: "Beda nám za to, že sme nedbali na ňu (na túto hodinu trestu)" A nesú svoje bremená (hriechy a zlé skutky) na svojich chrbtoch. Veru je zlé, aké bremená si nahromadili.". A život pozemský je len hraním a zábavou (oproti životu večnému); a príbytok (dobrý) v živote poslednom je lepší pre tých, ktorí sú bohabojní. A či nepremýšľate ?? (6:29-32)

- A ukázali sa Bohu všetci (všetci ľudia znova ožili v deň zmŕtvychvstania), (vtedy) slabí (tí, ktorí nasledovali svojich vládcov a popredných) povedali tým, ktorí sa povyšovali (ktorí týchto slabých viedli a ktorí sa povyšovali nad vieru v Boha a nad tým, čo zoslal): "My sme vás nasledovali (a verili tomu, čo ste nám hovorili), dokážete od nás teraz odvrátiť čokoľvek z trestu Božieho (keď ste nám tak tvrdili, že súdny deň nikdy nenastane) ?" Povedali (tí, ktorí sa povyšovali, sa vyhovorili): "Keby nás bol Boh uviedol na cestu správnu, boli by sme vás na ňu uviedli. Je jedno (už teraz) či sa strachovať budeme (o to, čo nás čaká) alebo vydržíme, aj tak nemáme kam utiecť. A satan povedal, keď už vec bola rozhodnutá (keď už bolo o všetkom rozhodnuté): "Boh vám sľúbil sľub pravdivý a ja som vám sľúbil (že žiaden súd nebude) a sľub svoj som nedodržel. A nemal som (satan pokračuje) proti vám žiadnu moc, jedine to, že som vás vyzval a vy ste ma poslúchli. Nevyčítajte mi to teda, ale vyčítajte to sebe. Ja vás nezachránim a ani vy mňa nezachránite. Ja sa odvraciam od toho, že ste ma pridružovali k Bohu predtým (nemám nič spoločné s tým, že ste ma k Bohu pridružovali, vyberali ste si to sami)." Krivdiacim veru patrí trest bolestivý. (14:21-22)

- V deň, keď bude zem zamenená za inú zem i nebesá (taktiež). A ukázali sa všetci Bohu jednému jedinému, mocnému (všetci ľudia v ten deň sa k životu vrátili a stáli pred Bohom). A uvidíš previnilcov v ten deň zviazaných v reťaziach. Ich odevy budú zo smoly a na ich

tváre bude oheň dopadať. (14:48-50)

- A Bohu náleží neznámo (Boh pozná všetko i to, čo nik iný nepozná) v nebesiach a (na) zemi. A príchod hodiny (dňa zmŕtvychvstania a súdneho dňa) je len ako mihnutie oka alebo ešte bližšie (ešte kratšie). A Boh je na všetko mocný. (16:77)

- A priblížil sa (čas, v ktorom má nastať) pravdivý sľub (súdny deň), hľa zraky tých, ktorí neverili, sú upreté (a hovoria): "Beda nám, boli sme nedbanliví voči tomuto (nedbali sme na žiadne varovania), ba nie, boli sme krivdiaci (vedeli sme, že to nastane, i napriek tomu sme krivdili sami sebe, že sme sa toho nevyvarovali). (21:97)

- V deň, keď uvidia anjelov, niet dobrej správy v ten deň pre previnilcov .. (25:22)

- V deň, keď mračná naplnia nebo trhlinami a anjeli budú zosielaní (z neba) zosielaním (prostredníctvom zosielania). Kráľovstvo v ten deň a pravda bude náležať Tomu, v moci ktorého je milosť (Bohu). A bude to veru pre neveriacich deň ťažký. V deň, keď krivdiaci bude hrýzť svoje ruky (od strachu a ľútosti), bude (tento krivdiaci) hovoriť: "Keby som bol šiel spolu s poslom po ceste rovnakej. Beda mi, keby som si nebol vzal toho a toho za blízkeho priateľa. On ma od pripomenutia (pripomenutia si Boha a súdneho dňa, ktorý príde) odviezol potom, ako ku mne (toto pripomenutie) prišlo. A veru satan je pre človeka zradným (priateľom)". (25:25-27)

- V deň (súdny deň), keď nepomôžu žiadne majetky či deti. Jedine (kto v tento deň uspeje je ten), kto prišiel k Bohu so zdravým (čistým a veriacim) srdcom. (26:88-89)

- A v deň, keď bude fúknuté na trúbu; zľakli sa všetci, kto bol v nebesiach a kto bol na zemi, okrem tých, koho Boh chcel (všetci sa naľakali s výnimkou tých, u ktorých Boh chcel, aby sa nezľakli). A všetci k nemu (k Bohu) prišli ponížene (so strachom a pokorou). A uvidíš hory, (o ktorých si) budeš si myslieť že sú nehybné, ale ony sa pohybujú pohybom mračien. Je to dielo Boha, ktorý dokonale všetko stvoril. A On (Boh) všetko vie o tom, čo konáte. (27:87-88)

- Každá duša okúsi smrť a potom k nám bude váš návrat. (29:57)

- A k Jeho znameniam (k Božím znameniam) patrí, že nebo a zem stoja (existujú v podobe, v akej sú) príkazom Jeho. A potom, keď vás

vyzve jednou výzvou zo zeme (aby ste boli vzkriesení), hľa (zo zeme) začnete vychádzať. (30:25)

- Ľudia sa ťa pýtajú (Muhammad) na hodinu (na súdny deň, kedy nastane). Povedz: "Poznanie o nej je u Boha (len Boh o nej všetko vie)." A čo ty vieš, možno je hodina už blízko (možno sa už priblížil čas, v ktorom súdny deň nastane). (33:63)

- A bolo fúknuté na trúbu, a bol zasiahnutý a usmrtený (zvukom každý), kto bol v nebesiach a kto bol na zemi, okrem tých, ktorých Boh chcel (aby zasiahnutí neboli). Potom bolo do nej fúknuté znova a hľa, oni vstávajú a pozerajú sa (prvýkrát bolo fúknuté a zomreli všetci okrem tých, ktorých Boh z toho vyňal. Potom bolo fúknuté znova a všetci ožili a pozerali, čo sa to stalo). A zem sa rozžiarila svetlom svojho Pána, bola položená Kniha (skončilo sa zapisovanie a začalo sa zúčtovanie) a boli privedení proroci a svedkovia (ktorí svedčili pre Ľudí alebo proti nim ohľadom toho, čo konali) a bolo medzi nimi (medzi stvorenými) rozsúdené v pravde a nebolo im v ničom ukrivdené (každému sa dostalo, čo mu patrilo). A každej duši bolo dané, čo vykonala a On lepšie vie o tom, čo konajú (Boh dobre vie, čo každý vykonal, ale i tak nechal knihy skutkov, aby každému dosvedčili, čo konal). A tí, ktorí neverili, budú vedení do pekla v skupinách a až tam prídu, otvoria sa jeho dvere (dvere pekla) a jeho strážcovia im povedia: "A či k vám neprišli poslovia z vás, ktorí vám prednášali znamenia Pána vášho a ktorí vás varovali pred stretnutím tohto vášho dňa (pred tým, že nastane tento deň, v ktorom sa teraz nachádzate)?" Povedali (tí, ktorí smerovali do pekla): "Áno prišli, ale slovo trestu (sľúbený trest, pred ktorým boli ľudia varovaní) sa právom uplatnilo nad neveriacimi (pretože boli na to upozornení)". A bude povedané: "Vojdite do brán pekla a ostaňte v ňom naveky. Zlé je veru obydlie povyšujúcich sa (tých, ktorí sa povyšovali nad poslúchaním výzvy poslov a prorokov). A tí, ktorí sa vyvarovali hnevu Pána svojho, budú vedení do raja v skupinách, a keď tam prídu a jeho dvere (dvere raja) sa otvoria, jeho strážcovia im povedia: "Mier s vami, očistení ste, tak doň vojdite naveky". A povedali (tí, ktorí do raja smerovali): "Vďaka Bohu, že nám splnil Svoj sľub a nechal nás zdediť zem, môžeme sa usadiť v raji, kde chceme. A je to veru

výborná odmena pre konajúcich (ktorí konajú, ako im Boh uložil). (39:68-74)

- Veru hodina príde, niet pochýb o tom, ale väčšina ľudí neverí. (40:59)

- Poslúchnite vášho Pána predtým, než príde od Boha deň, ktorý sa nedá zadržať (pred ktorým Boh varoval a o ktorom rozhodol, že nastane). V ten deň nebudete mať žiaden úkryt a nebudete mať nikoho, kto by zapieral (že tento deň skutočne nastal a nebudete môcť zapierať už nič z toho, čo ste predtým konali). (42:47)

- A čakaj, až nebo príde so zjavným dymom. Ktorý zahalí ľudí; to je (prišiel už) trest bolestivý. (Vtedy neveriaci skriknú:) "Pane náš, zbav nás trestu, už budeme veriaci.". Kdeže im teraz pomôže pripomenutie, keď predtým k nim prišiel posol zjavný (prorok Muhammad sa pripomenutím). A oni sa od neho odvrátili a povedali: "Bláznivý učiteľ!". Ak by sme vás trochu zbavili trestu (odložili ho, aby ste sa napravili, i tak to nepomôže), vy sa vrátite (k neviere, v ktorej ste boli). V deň, keď mocne udrieme veľkým mocným úderom, vtedy sa pomstíme (na neveriacich za všetko zlo, ktoré konali). (44:10-16)

- Veru trest tvojho Pána nastane. Niet toho, kto by ho odvrátil. V deň, keď sa nebo rozbúri. A hory sa budú pohýnať pohybom (plynulým). (52:7-10)

- Priblížila sa hodina (hodina súdu - súdny deň) a Mesiac sa roztrhol. (54:1)

- Keď sa nebo roztrhne a ostane ružové (alebo červené) ako náter (55:37)

- Nechá (všetko) klesať a zdvíhať sa (všetko sa začne zrejme vlniť). Keď sa zem silno otrasie. A hory budú rozdrtené. A stanú sa prachom rozptýleným. (56:3-6)

- Až bude fúknuté do obrovskej trúby jedno fúknutie. A zem a hory budú zdvihnuté a budú rozdrvené a zrovnané jedným vrzom. V ten deň nastane Al-Váqí'a (meno z viacerých mien súdneho dňa). A nebo sa roztrhne a ostane v ten deň veľmi slabé (ako keď strecha domu veľmi zoslabne). A anjeli budú na jej okrajoch a Boží trón nad nimi ponesú ôsmi. (69:13-17)

- V deň, keď bude nebo ako rozžeravený Muhl (slovo Muhl má

v arabskom jazyku viac významov: roztavená meď, roztavené olovo, vreľý olej). A hory sa stanú roztrúseným prachom (budú rozdrvené). (70:8-9)

- V deň, keď sa zem a hory otrasú a hory ostanú ako pohyblivý piesok (73:14)

- Pýta sa (človek), kedy bude súdny deň ?. Keď ostane zrak (človeka) prekvapený a zmätený. A zmizne svetlo mesiaca. A budú zhromaždené (alebo spojené) slnko a mesiac (vtedy nastane súdny deň). (75:6-9)

- To, čo je vám sľubované, sa stane. Keď sa svetlo hviezd stratí. A keď sa nebo otvorí. A keď budú hory vyhodené (do vzduchu). A keď nastane čas poslov. Pre ktorý deň boli títo poslovia odložení ?. Pre deň rozsúdenia (deň rozsúdenia je ďalšie z mien súdneho dňa). (77:7-13)

- Deň rozsúdenia má svoj stanovený čas. V deň, keď bude fúknuté do (veľkej) trúby a vy (ľudia) budete prichádzať v zástupoch. A nebo bude otvorené a stane sa bránami. A hory budú uvedené do chodu a budú ako fotomorgána. (78:17-20)

- V deň, keď otras (všetkým) otrasie (má prísť otras - zemetrasenie, ktoré všetkým otrasie), po ktorom bude nasledovať následný otras (príde prvý otras a nato bude nasledovaný ďalším). (79:6-7)

- Pýtajú sa ťa (Muhammad) na hodinu, kedy bude pristavená (kedy nastane). Kdeže im ty môžeš o nej niečo povedať (viac o nej len toľko, koľko ti Boh zošle). K tvojmu Pánovi speje jej koniec. Ty si len varovateľ pre toho, kto sa jej (hodiny) obáva. Akoby (bude sa im zdať) - v deň, keď ju uvidia - neostali (v živote pozemskom) viac než (jeden) večer alebo (jedno) ráno. (79:42-46)

- Až príde ohlušujúci výkrik (v súdny deň). V ten deň bude každý utekať od svojho brata. Od svojej matky a otca. Od svojej manželky a svojich detí. Každý z nich bude mať v ten deň starosti, ktoré ho odpútajú (od ostatných). Tváre (niektoré) budú v ten deň rozjasnené. Usmiate a radostné. A na tváre (iné) bude v ten deň prach (tváre budú prachom pokryté). Bude ich sužovať prach (prach, ktorý bude všade stúpať). To sú tí neveriaci, hriešnici. (80: 33-42)

- Až bude slnko zvinuté. A až sa hviezdy rozptýlia (1) . A až hory budú do pohybu uvedené. A až ťarchavé ťavy potratia (zo strachu od toho, čo sa deje). A až divá zver bude zhromaždená.

A až moria budú naplnené. A až duše budú spojené (so svojím telom). A až zaživa pochovaného novorodeniatka sa opýtajú, za aký hriech (či zločin) bolo zabité. A až knihy (skutkov) budú roztvorené. A až nebo bude odstránené (odraté ako koža z tela, odstránené). A až peklo (jeho oheň) vzbĺkne. A až raj sa priblíži (k tým, ktorí doň majú vstúpiť). Každá duša (vtedy) spozná, čo si priniesla (vtedy sa presne dozvie, aké skutky si v živote pozemskom nahromadila a priniesla so sebou pre tento deň). (81:1-14)

(1): Rozptýlia sa, rozhádzu, zrýchlia a vrhnú sa na niečo. To všetko vyjadruje slovo Inqadarat, ktoré sme preložili ako slovo rozptýlia. Prorok Muhammad v jednom zo svojich výrokov povedal: "Neostane v nebi v ten deň hviezda, ktorá by nepadla na zem, až sa vystrašia obyvatelia siedmej zemi z toho, čo ju postihlo (čo postihlo našu zem)."

- Až sa nebo rozštiepi. A až sa hviezdy rozptýlia (pohnú sa, opustia svoje miesta a roztrúsia sa). A až moria vytrysknú (zmiešajú sa a všetka voda splynie do jedného celku). A až sa hroby poprevracajú. Každá duša (vtedy) spozná, čo vykonala (v živote pozemskom) a čo si pripravila (aké skutky pre súdny deň a budúci život). (82:1-5)

- Keď sa nebo roztrhne. A vypočuje (a poslúchne) Pána svojho, čo je povinná (urobiť). A keď bude zem rozprestretá. A vyvrhne, čo má v sebe a opustí. A vypočuje (a poslúchne) Pána svojho, čo je povinná. (84:1-5)

- Až sa zem zatrasie (silnými s ničivými) otrasmi. A až zem svoje bremená vyvrhne. A až človek (s údivom a strachom) povie: "Čo sa to s ňou deje?". V ten deň jej správy budú hovoriť (naznačovať), že Pán tvoj jej vnukol (aby sa s ňou stalo, čo sa deje). V ten deň sa budú ľudia vracat' v roztrieštených skupinách, aby im bolo ukázané, čo konali. (99:1-6)

- Al-Qári'a (2). Čo je to Al-Qári'a ?. A či vieš, čo je Al-Qári'a ?. V deň, keď ľudia budú ako rozptýlené mole. A hory budú ako rozčesaná vlna (to je Al-Qári'a). (101:1-5)

(2): Slovo Al-Qári'a znamená veľmi silný úder. Arabský jazyk používa tento výraz, keď niekoho postihne strašná udalosť. V Koráne sa týmto slovom označuje súdny deň.

Ako vidíme, veršov, ktoré upozorňujú ľudí na súdny deň, je mnoho, i keď sme ich úplne nevyčerpali a všetky sme neuviedli. Sú dostatočným varovaním pre každého človeka. Nehovoria už len o spravodlivosti, ktorá má nastať, ale dávajú nám obraz toho, ako táto časová etapa bude vyzeráť. Hovoria už konkrétne o udalostiach, ktoré súdnemu dňu predídu a to opisom, ktorý naznačuje, že kto tieto verše zoslal, musel dobre poznať mechanizmus, podľa ktorého naša zem existuje a zotrváva. Tieto a iné verše otvárajú pred nami ďalšie obzory na zamyslenie sa nad pravdivosťou Koránu a posolstva proroka Muhammada.

6.3. Raj a peklo

Raj a peklo sú miesta, ktoré sa v Koráne spájajú so súdnym dňom. Nevieme presne, či tieto dve miesta už niekde vo vesmíre existujú, alebo či sa v súdny deň zmení celková štruktúra zeme, aby sa na nej tieto dve miesta vytvorili. Vieme o nich však toľko, že budú dostatočne veľké na to, aby obsiahli všetkých ľudí i tvorstvo, ktoré má do nich vojsť. Raj a peklo sú v Koráne spomenuté v mnohých veršoch. Raj sa opisuje ako miesto, kde je všetkého dostatok, kde neexistujú žiadne choroby, žiadne spory, žiadna chudoba, teda nič z negatívnych stránok nášho pozemského života. O pekle zasa platí opak. Je to miesto, kde je obrovská horúčava, kde človek vôkol seba nenájde nič pekné či dobré. Jednoducho povedané, v pekle nájdeme všetky negatíva nášho pozemského života znásobené niekoľkonásobne popri ďalších neznesiteľných podmienkach, o ktorých sa môžeme dočítať vo veršoch Koránu.

Ako raj, tak i peklo sa delí na niekoľko úrovní. Prvá úroveň raja sa rovná najväčšiemu úžitku a blahobytu, aký človek v živote pozemskom dokáže dosiahnuť. Pri ďalších stupňoch sa už postupne zvyšujú pocity spokojnosti a blahodarnosti a objavujú sa i nové veci a prostriedky, ktoré ľudia v živote pozemskom nikdy nepoznali. S peklom to vyzerá tak isto. Začína sa od určitej úrovne a postupne klesá z jednej na druhú, pričom pri každom stupni sa zväčšuje pocit rôznych druhov utrpenia a bolesti.

Podľa stupňa viery či neviery sa každý človek dostáva do určitého stupňa raja alebo pekla. Pri určovaní tohto stupňa však popri viere zohráva veľmi dôležitú úlohu celkový spôsob života človeka v živote pozemskom. To znamená, či dodržiaval základné náboženské úkony a zásady stanovené v Koráne a prorokom Muhammadom, aký život viedol, či sa správal k ľuďom a živým tvorom dobre, alebo či im ubližoval, či viedol správny a zásadový život, alebo si robil, čo chcel a svoje ciele si určoval len podľa svojej ľubovôle atď. To všetko zohráva dôležitú úlohu pri stanovení miesta smerovania ďalšieho života človeka. Môže sa stať, že i veriaci človek pôjde do pekla za hriechy, ktorých sa dopustil, avšak na rozdiel od neveriaceho človeka v takomto pekle neostáva navždy alebo naveky, ako to označuje Korán.

V mnohých prípadoch, keď sa v Koráne spomínajú dni, je jasné, že sa nimi nemyslia dni, resp. časové úseky v takej dĺžke, v akej ich ľudia poznajú. V jednom z veršov Koránu sa hovorí, že dĺžka jedného dňa u Boha predstavuje tisíc rokov - ľudských rokov. To znamená, že ak sa povie, že niekto pôjde na tri dni alebo štyri dni do pekla, môžeme si to vopred vynásobiť. Spomína sa to preto, aby si ľudia nezľahčovali význam takéhoto trestu.

Osud neveriacich v súdny deň bude rôzny od jedného človeka k druhému. Zrejme bude vo veľkej miere záležať i na tom, či sa posolstvo islamu k určitému človeku dostalo, alebo nie. U tých, ktorí o islame počuli a o jeho posolstve a výzve k uctievaniu jedného jediného Boha sa dočítali, to bude zrejme jasnejšie. V Koráne totiž existuje verš, ktorý hovorí:

"Boh neodpustí to, ak by bolo k Nemu niečo pridružené; a okrem toho, odpustí čokoľvek, komu chce. A kto by k Bohu (niekoho alebo niečo) pridružil, ten sa dopúšťa hriechu obrovského." (4:48)

Záverom treba dodať, že žiadnemu človeku na tomto svete, či už ide o muslima alebo nie, neprislúcha určovať a hodnotiť, či niektorý veriaci alebo neveriaci pôjde do raja, alebo do pekla. Hodnotenie takejto záležitosti náleží len Bohu. Boh si vyhradil túto právomoc len Sám pre Seba a určenie, kam niekto bude smerovať po súdnom dni, sa každý dozvie až vtedy.

Siedma kapitola

Vzt'ah muslimov a nemuslimov

7. Vzťah muslimov a nemuslimov

7.1. Ako islam chápe nemuslimov

Nemuslimov (ľudí, ktorí si islam neosvojili za svoje náboženstvo) delí islam, resp. Korán, do troch skupín:

- 1) na ľudí Knihy, t.j. na židov a kresťanov
- 2) na ľudí, ktorí veria len v Boha
- 3) na ľudí, ktorí k Bohu pridružujú niekoho alebo niečo alebo ktorí v Boha vôbec neveria.

7.1.1. Židia a kresťania

O židoch a kresťanoch nájdeme v Koráne niekoľko desiatok veršov. Väčšia časť týchto veršov ale hovorí o židoch. Vyplýva to predovšetkým z faktu, že v Medine sa muslimovia stretávali so židovskými kmeňmi, ktoré tam žili. Prorok Muhammad sa ich snažil mnohokrát presvedčiť o tom, aby si osvojili islam a prijali ho za svoje náboženstvo, pričom im priniesol mnoho dôkazov, na základe ktorých sa mali uistiť, že on je prorok, ktorého príchod židia už dlhší čas ohlasovali. Tieto dôkazy mu Boh zosielal v podobe správ o mnohých udalostiach, ktoré sa stali v minulosti a na ktoré sa židia proroka Muhammada pýtali, aby ho preskúšali a na ktoré im prorok dal odpovede v podobe veršov Koránu, ktoré mu boli zoslané. K prorokovi Muhammadovi prišli i mnohí kresťanskí duchovní z kresťanov, ktorí žili na Arabskom polostrove a polemizovali s ním (pozri publikáciu Abdulwahab Al-Sbenaty, Korán o Márii a Ježišovi, vyd. ALJA, s.r.o., Bratislava 2000).

Korán uznáva židov a kresťanov ako nositeľov nebeských Kníh, teda že k nim v minulosti boli zoslané posolstvá od Boha najvyššieho. Uvádza však i to, že v obsahu týchto posolstiev po smrti každého z prorokov došlo k mnohým zmenám a zásahom. Stanovisko islamu k obsahu dnešného Starého a Nového zákona je preto asi také, že muslimovia sa k ich obsahu nevyjadrujú, teda majú k nemu určitý rešpekt, ale zároveň ho nepovažujú za bezosporný. Ak však ide o otázku,

ktorú Korán upravuje a ktorá bola upravená i v Starom a Novom zákone, východiskom je vždy Korán. Ide najmä o odlišné chápanie viery v Boha a podoby Boha. Vychádza to zo skutočnosti, že Korán je v podstate posolstvom, ktoré prichádza od Boha k ľuďom najmä preto, aby napravilo chápanie tých podstatných záležitostí, ktoré boli v oboch náboženstvách pozmenené a neskôr i mylne interpretované. Viac sa o týchto otázkach môžeme dočítať v Koráne.

Je dôležité vedieť, že islam vo vzťahu k židom a kresťanom povolil muslimom dve výnimky, ktoré nepripustil voči ostatným ľuďom. Korán povolil mužom ženiť sa so ženami kresťanského alebo židovského náboženstva a muslimom povolil jesť z mäsa zvierat, ktoré zarezali židia alebo kresťania. To znamená, že im priznáva vo vzťahu k muslimom určité špecifické postavenie.

Vo všeobecnosti však Korán jasne hovorí, že v podobe, v akej kresťania a židia dnes vnímajú Boha, je jasné pridružovanie k Bohu. Konkrétne, keď kresťanstvo hovorí o Svätej trojici alebo že Ježiš je Bohom alebo Synom Božím. Vo vzťahu k židom za pridružovanie sa považuje to, že Bohu sa pripisujú ľudské vlastnosti a že ho prorok Dávid premohol, čo sa priči akejkolvek predstave o všemohúcnosti Boha, keď ho dokáže človek, ktorého On stvoril, premôcť. Okrem toho židia veria v to, že oni sú u Boha vyvolený druh ľudí, a preto nebudú ani zodpovední a trestaní za veci a hriechy, za ktoré sa iní ľudia budú zodpovedať.

Korán jasne hovorí, že Boh je jeden jediný, ktorý nesplodil, nebol splodený a ktorému sa nik ani nič nevyrovná a ktorý je Bohom a Pánom všetkých ľudí a tvorstva bez rozdielu. To sa stotožňuje aj s predstavou, že Ten, kto niečo stvoril, by mal byť mocnejší než to, čo stvoril. V Koráne o tom hovorí verš, ktorý židom a kresťanom odkazuje:

"Povedz (Muhammad): 'Ľudia Knihy (židia a kresťania) ! Poďte k spravodlivému slovu medzi nami a vami, že nebudeme uctievať nikoho okrem Boha a že nebudeme k Nemu nič pridružovať a že nikto z nás si neučiní z druhých pánov popri Bohu.' Ak by sa odvrátili, povedzte (muslimovia): 'Buďte svedkami toho, že sme Bohu oddaní.' (3:64)

Boh tu vyzýva kresťanov a židov, aby neuctievali nič ani nikoho okrem Boha. Ďalšia požiadavka spočíva v bezprostrednosti vzťahu človeka k Bohu, teda že ľudia nepotrebujú žiadnych sprostredkovateľov, ktorí by ich prosby k Nemu doručovali a o všetkých záležitostiach, o odpustení, milosti, spásy a iných rozhoduje výlučne len On sám. Tretia požiadavka je, aby nik žiadnemu človeku či stvoreniu neprisoval takú moc, aká môže náležať len Bohu, teda aby ľudia neboli viazaní na žiaden predmet či človeka, ktorý ak by im povedal, že Boh im odpúšťa, tak odpustenie dostanú. Jedinými ľuďmi, ktorým Boh dával určité osobné právomoci, boli proroci a tieto právomoci sa skončili ich smrťou a nik ich po nich nezdedil.

7.1.2. Ľudia, ktorí veria len v Boha

Ide tu o ľudí, ktorí veria len v Boha, a to v podobe, v akej Boh sám seba v Koráne opísal. Túto kategóriu ľudí nájdeme v nasledujúcich veršoch:

"Boh neodpustí to, ak by bolo k Nemu niečo pridružené, a okrem toho, odpustí čokoľvek, komu chce. A kto by k Bohu pridružil, ten sa dopúšťa hriechu obrovského." (4:48)

Ďalší verš v tej istej kapitole opakovane deklaruje:

"Boh neodpustí to, ak by bolo k Nemu niečo pridružené, a okrem toho odpustí čokoľvek, komu chce. A kto by k Bohu (niekoho alebo niečo) pridružil, ten zblúdil ďaleko v blude (dostal sa vo svojom blúdení veľmi ďaleko)." (4:116)

Vieru v Boha tak, ako ju spomína Korán, už poznáme a poznáme i to, čo sa myslí pod nevierou. Ak to spojíme s uvedenými dvoma veršami, dospejeme k nasledujúcemu záveru: Prorok Muhammad bol posledným poslom a prorokom, ktorý bol poverený oznámením Božieho posolstva ľuďom a jeho posolstvo bolo ukončením a dovŕšením všetkých nebeských posolstiev zoslaných predtým od Boha ľuďom. Až do príchodu súdneho dňa už nebude zoslané žiadne ďalšie nebeské posolstvo. To znamená, že islam je tá najsprávnejšia cesta v tomto

živote, ktorú Boh odporúča všetkým ľuďom (hovoríme odporúča, pretože je ponechané na slobodnej vôli každého človeka, či si ho osvojí za svoje náboženstvo, alebo nie). Veriacim, ktorí úprimne a so zbožnosťou dodržiavajú Božie ustanovenia uvedené v Koráne, Boh sľúbil raj, odpustenie, milosť a obrovskú odmenu. Okrem toho Boh najvyšší jasne v Koráne zoslal, že neveriaci budú smerovať priamo do pekla. V oboch predchádzajúcich veršoch však Boh jasne naznačil, že ak by niekto v Neho veril v podobe, ako to Korán ustanovuje (uveril by len v ten základný a prvý článok viery), je tu daná možnosť, že mu Boh nakoniec všetko odpustí. Takýto človek má nárok na to, aby Boha žiadal o odpustenie a milosť, ale odpustenie nemá od Boha priamo prisľúbené. Takéto delenie je v súlade aj s ďalším veršom Koránu, v ktorom sa hovorí, že v deň súdu okrem tých, ktorí budú smerovať do raja alebo do pekla, bude existovať tretia skupina, ktorá bude na rozhraní medzi rajom a peklom, o ktorých Boh ešte nerozhodol, či pôjdu tam, alebo onam.

Z doterajšieho štúdia veršov Koránu sa javí, že okrem hore uvedených veršov existujú ešte ďalšie dva verše, ktoré zakladajú určitý medzistupeň v otázke viery. Tieto verše hovoria:

"Tí, ktorí uverili a židia a Sabijovci a kresťania, kto z nich uveril v Boha a v súdny deň a konal dobro, o tých niet strachu a ani nebudú zarmútení." (5:69)

(69): Sábijovci je názov určitej skupiny ľudí. Niektorí muslimskí vedci, ktorí tento verš objasnili, hovoria, že Sábijovci sú určitá skupina kresťanov, iní zase hovoria, že sú to ľudia, ktorí nemali žiadne náboženstvo, ale verili v Boha, tretí zase, že sú to ľudia, ktorí zanechali svoje náboženstvo a prijali iné (a preto Arabi hovorili tým židom a kresťanom, ktorí prijali islam, že sú Sábijovci). Takže slovo Sábijovci na tomto mieste môže mať viacero významov, avšak vždy sa jedná o ľudí, ktorí uctievali jedného jediného Boha.

"Tí, ktorí uverili a židia a kresťania a Sábijovci, tí z nich, ktorí uverili v Boha a v súdny deň a konali dobro, majú svoju odmenu u Pána svojho a nie je o nich strach a ani nebudú zarmútení." (2:62)

Ako už vieme, Boh v Koráne zoslal, že jedinú skutočnosť, ktorú nikomu neodpustí, je nevier a pridružovanie k Bohu. Okrem tohto odpustí čokoľvek, komu chce. Táto skutočnosť zakladá prvú kategóriu viery, teda minimálnu mieru viery v Boha pre každého človeka, pri ktorej už Boh pripúšťa, že takémuto človeku môže odpustiť jeho hriechy. Druhú kategóriu nám zakladajú spomenuté dva verše (5:69) a (2:62). Tretiu kategóriu veršov tvoria rozsiahle verše, ktoré hovoria o raji, odpustení a spokojnosti s veriacimi, ktorí dodržia všetky články viery a zásady islamu v podobe, v akej sa uvádzajú v tejto publikácii. Máme teda minimálnu mieru viery podľa prvej kategórie a máme maximálnu mieru viery podľa tretej kategórie. Spomenuté verše druhej kategórie však nezapadajú ani do prvej a ani do druhej kategórie, preto sa domnievame, že zakladajú určitý medzistupeň medzi minimálnou a maximálnou mierou viery. Pritom si všimnime, že pri maximálnej miere viery sa v prítomnom čase uvádzajú vždy len veriaci. Pri minimálnej miere viery sa nekonkretizuje žiadna osoba, ale je to adresované všeobecne a pri oboch spomenutých veršoch (druhá kategória) sa spomínajú okrem veriacich (v maximálnej miere viery) aj židia, kresťania a Sábijovci, ktorí veria v Boha v podobe, v akej sám Seba v Koráne opísal.

Podľa toho by sme potom samotnú vieru mohli rozdeliť do troch skupín:

- 1) minimálna miera viery, t.j. viera len v Boha tak, ako je v Koráne uvedená;*
- 2) stredná miera viery - ešte neúplná viera, t.j. viera v Boha tak, ako Boh sám Seba v Koráne opisuje, viera v súdny deň a v konanie dobra. Tu sme už dosť blízko k úplnej viere, pričom sa stále pohybujeme v rozmedzí, že sem môžu patriť i židia, kresťania a sábijovci, ktorí veria v Boha v podobe, v akej sám Seba v Koráne opísal;*
- 3) maximálna miera viery, teda už úplná, t.j. viera v Boha, tak ako Boh sám Seba v Koráne opísal, viera v Jeho anjelov, v Jeho zoslané Knihy, ktoré boli dovŕšené Koránom, v Jeho poslov, ktorí boli dovŕšení prorokom Muhammadom a viera v súdny deň. Pod maximálnu mieru viery už spadá Korán ako posledná nebeská Kniha a prorok Muhammad ako posledný a záverečný posol Boží. To znamená, že tu už nie je možné hovoriť o veriacom človekovi v plnom slova zmysle bez toho, aby takýto človek prijal islam i jeho zásady.*

Z uvedeného môžeme dospieť k záveru, že viera v Boha, v súdny deň a v konanie dobra je určitý krok k úplnej viere so všetkými jej článkami. Takže ak by sa niekto z akéhokoľvek dôvodu necítil na to, že by mohol zodpovedne prijať a plniť vieru v jej úplnom význame, mal by prijať aspoň tú strednú mieru viery, pokiaľ sa nedostane k úplnému stupňu viery, čo môže trvať kratší alebo dlhší čas.

Uviedli sme tu osobný záver, ku ktorému sme dospeli doterajším štúdiom veršov Koránu. S týmto záverom ostatní muslimovia môžu súhlasiť, alebo nesúhlasiť. Cieľom tohto výkladu je ešte lepšie priblížiť ľuďom význam viery v islame a dať im určitý návod na to, ako môžu k úplnej viere postupne dospieť (aby sa zvýraznil fakt, že ide o osobný záver autora, oba verše i celý výklad je napísaný nakloneným písmom.)

7.1.3. Ľudia, ktorí k Bohu pridružujú niekoho alebo niečo alebo ktorí v Boha vôbec neveria

Vychádzajúc z veršov (4:48 a 116) i z mnohých ďalších veršov, môžeme povedať, že Boh upozorňuje každého, kto k Nemu niečo alebo niekoho pridružuje alebo v Neho neverí, že jeho budúci život bude v pekle. Je prirodzené, že takéto konštatovanie môže v neveriacich ľuďoch vyvolať rôzne pocity a domnienky. Faktom však ostáva, že Boh dal každému človeku slobodu voľby v otázke viery a náboženstva. Zoslal ľuďom v podobe islamského náboženstva presný návod, akým smerom majú túto slobodu usmerniť. Dal im teda možnosť slobodnej voľby, ale pritom ich upozornil, aké následky sa viažu na ich rozhodnutia. Takže máme pred sebou jasne stanovený návod a je nám jasne povedané, aké následky sa viažu na dodržanie, alebo nedodržanie tohto návodu. To znamená, že každý, kto sa o islame dopočuje alebo si o ňom niečo prečíta a spozná ho, stojí už pred určitou voľbou a závisí od neho samého, čo si vyberie.

7.2. Vzťah muslimov k nemuslimom

Otázka, či niekto verí, alebo nie, či je jeho viera úplná, alebo nie, je osobnou záležitosťou každého človeka. To znamená, že prístup muslima

k nemuslimovi by sa nemal hodnotiť podľa jeho viery či neviery. Potvrdzuje to i jeden z veršov Koránu, v ktorom Boh najvyšší svojmu prorokovi Muhammadovi, ktorý sa trápil, že neveriaci nechcú veriť v jeho posolstvo, odkazuje:

"Nie je na tebe ich viesť na správnu cestu (ty, Muhammad, neveriacim len oznám to, čím ťa Boh poveril a vyzvi ich k viere. To je tvoja úloha); to Boh uvedie na správnu cestu, koho chce (na správnu cestu a k viere Boh uvedie tých, ktorí premýšľajú a snažia sa dospieť k pravde)..." (2:272)

Pre vzťah muslima k nemuslimovi je rozhodujúce správanie a prístup nemuslima k islamskému náboženstvu, vystupuje proti nemu, je neutrálny, sympatizuje s muslimami atď., ako aj morálne správanie a zásady nemuslima.

Ak by bol takýto človek, nemuslim, voči islamu minimálne neutrálny (nevyslovuje sa voči islamu ani v dobrom ani v zlom) a má aspoň minimálnu mieru morálnych zásad, nič nebráni tomu, aby boli vzťahy medzi ním a muslimom normálne. V Koráne v kapitole (60:8) je zoslané:

"Boh vám nezakazuje, aby ste boli voči tým, ktorí proti vám nebojovali kvôli náboženstvu a nevyhnali vás z vašich domovov, úctivými a aby ste sa k nim spravodlivo správali. Ved' Boh má rád tých, ktorí sú spravodliví."

I pri takomto vzťahu k nemuslimovi je však muslim viazaný zásadami islamu, tak ako keby šlo o vzťah s muslimom. To znamená, že ak muslim nesmie klamať vo svojom vzťahu k muslimovi, nesmie klamať ani vo vzťahu k nemuslimovi, ak je poctivý vo vzťahu k muslimovi, mal by byť poctivý i vo vzťahu k nemuslimovi atď. To isté platí i čo sa týka obmedzení. Ak islamské náboženstvo nepovoľuje muslimovi pitie alkoholu, tak by takéto obmedzenie mal dodržať i v prítomnosti nemuslima.

Vzťah muslima k nemuslimovi sa teda riadi zásadou normálnych a dobrých medziľudských vzťahov bez ohľadu na vieru alebo náboženstvo nemuslima. Ako sa takéto vzťahy muslima (podčiar-

kujeme znova, takého, ktorý dodržiava zásady náboženstva) k nemuslimom potom rozvíjajú, závisí od mnohých faktorov. V prvom rade ide o otázku, do akej miery budú takéto vzťahy do náboženského života muslima zasahovať, resp. či muslim bude musieť pre ne porušovať zásady svojho náboženstva a do akej miery.

Ôsma kapitola

Niektoré základné informácie súvisiace s islamom

8. Niektoré základné informácie súvisiace s islamom

KORÁN: Slovo Korán (v arabskom jazyku sa vyslovuje "Qur'án") v spojitosti s islamským náboženstvom vyjadruje určitý súbor poznatkov, poznanie zoslané od Boha najvyššieho ľudom. Zväčša sa však slovom Korán označuje Kniha, v ktorej je toto poznanie písomne zapísané.

Korán je hlavným prameňom a základným kameňom islamského náboženstva. Je pre muslimov hlavným zdrojom poznatkov o stvorení sveta, v ktorom žijeme, o stvorení ľudstva, ale predovšetkým o Tom, kto to všetko stvoril.

Korán bol zvestovaný prorokovi Muhammadovi (P.) od Boha najvyššieho prostredníctvom anjela Gabriela, prostredníctvom ktorého boli prorokom oznámené i predchádzajúce posolstvá.

Anjel Gabriel sa prorokovi Muhammadovi prvýkrát zjavil približne desať rokov predtým, než sa začal datovať islamský letopočet Hižry. Vtedy mal Muhammad štyridsať rokov. Od tej doby sa začalo zvestovanie Koránu prostredníctvom anjela Gabriela a prorok začal vyzývať ľudí k viere v Boha a k novému náboženstvu. Korán nebol zvestovaný naraz, ale postupne počas niekoľkých rokov.

Zvestovanie Koránu pokračovalo až do času tesne pred smrťou proroka, kedy Boh najvyšší oznámil muslimom, že ich náboženstvo je už úplné. Onedlho nato prorok ochorel a zomrel.

Počas zvestovania Koránu prorok dbal na to, aby sa ho muslimovia v prvom rade učili naspamäť, pretože negramotnosť medzi Arabmi bola v tom čase dosť veľká. Pritom však prorok dbal i na to, aby sa vždy to, čo mu bolo zoslané, písomne zapisovalo a Korán v písomnej forme bol uložený v prorokovom dome. V tých časoch sa papier ešte nepoužíval, a preto sa písalo na čokoľvek, čo bolo k dispozícii. Prvá písomná kópia Koránu bola zaznamenaná na koži zvierat, na upravených palmových listoch, na dreve a na vyhladených kostiach.

Po smrti proroka Muhammada, za čias prvého kalifa Abú Bakra, vládcu, ktorý bol zvolený v užšom okruhu muslimov a potvrdený ostatnými muslimami, sa napísaný Korán, ktorý bol uložený v dome

proroka Muhammada, prepísal do jednej Knihy. To sa dialo tak, že i správnosť originálu rukopisu Koránu pochádzajúceho z prorokovho domu museli dosvedčiť pri každom verši niektorí z prorokových spoločníkov, ktorí Korán ovládali naspamäť. Kniha, v ktorej bol Korán napísaný, sa uložila v dome kalifa Abú Bakra. Po smrti Abú Bakra je zvolený Omar Bin Al-Chattáb. Za jeho čias ostal Korán strážený v jeho dome a nič sa s ním nerobilo. Keď Omar zomrel, je zvolený tretí kalif Osmán Bin Affán, ktorý sa ujíma vedenia štátu približne dvanásť rokov po prorokovej smrti. V tomto období v dôsledku smrti väčšieho počtu prorokových spoločníkov, ktorí Korán ovládali naspamäť, sa pristupuje k prepísaniu originálu Koránu (vyhotoveného za čias Abú Bakra) do piatich Kníh a to po tom, ako bola správnosť každého verša znova potvrdená prorokovými spoločníkmi. Jeden Korán sa poslal do Mekky, druhý ostal v Medine u kalifa Osmána a ostatné tri boli poslané do hlavných oblastí islamského štátu. Z týchto piatich vyhotovení Koránu sa robili ďalšie a ďalšie kópie. Neskôr sa priradili do textu Koránu dve pomôcky, ktoré nezasiahli do jeho textu priamo, ale prostredníctvom čiarok a bodiek sa uľahčilo jeho čítanie ľuďom, ktorí arabský jazyk dobre neovládali. Neskôr sa už nič podstatného na Koráne nemenilo, iba ak to, že sa jeho kapitoly rozdelili do tridsiatich rovnomerných častí, aby sa ho dalo ľahšie učiť naspamäť. Postupom času sa začal Korán vyhotovovať v rôznych vydaniach, malých, veľkých, pozlátených, farebne zdobených atď. Podstatné je, že k nám sa dostal bez zmien a jeho pôvodný obsah ostal zachovaný.

PROROKOVE VÝROKY A PROROKOVA TRADÍCIA: Výroky proroka Muhammada a tradície, ktoré po ňom ostali, tvoria ďalší prameň islamského náboženstva. Výroky proroka Muhammada a jeho tradície sú niečím úplne odlišným od Koránu. Odlišujú sa svojou štruktúrou, skladbou a poznatkami, ktoré sú v nich obsiahnuté. Prorokove výroky a tradície nájdeme v osobitných knihách alebo zbierkach výrokov. Medzi takéto najznámejšie patrí zbierka výrokov zvaná Sahíh Al-Buchári.

KA'BA A POSVÄTNÁ MEŠITA (V SAUDSKEJ ARÁBII): Ka'ba sa u muslimov považuje za prvé z troch svätých miest (druhým je prorokova mešita v Medine a tretím je al-Haram al-Šerif v Jeruzaleme). Ka'ba je symbolom jednoty muslimov, pretože muslimovia z celého sveta sa v jej smere modlia a k nej putujú. Ka'ba s mešitou sa nachádzajú v Mekke v Saudskej Arábii. Podľa Koránu je Ka'ba (nazvaná tiež Dom, Starý dom alebo Posvätný dom) prvou stavbou, ktorá bola vybudovaná na zemi na uctievanie Boha. Vybudoval ju prorok Abrahám spolu so svojím synom Ismailom z rodu ktorého Arabi pochádzajú.

Ka'ba má kockovitý tvar a je pokrytá krásnym plášťom, ručne tkaným a zlatými niťami vyšívaným. Nachádza sa uprostred veľkej mešity. Celý komplex (Ka'ba i mešita) sa nazývajú Al-Haram Al-Mekky Al-Šerif. Mešita bola počas islamskej histórie niekoľkokrát zrekonštruovaná a rozšírená.

MEŠITA: Prvá mešita, ktorá bola v dejinách islamu vybudovaná, je prorokova mešita v Medine. Slovo mešita v arabskom jazyku Mesžed znamená miesto, kde sa koná sužúd, t.j. poklona v pozícii, kedy sa čelo a nos spoja so zemou. V islamskom ponímaní je to miesto, kde sa ľudia modlia a klaňajú Bohu.

MEKKA: Je to mesto, ktoré sa nachádza v južnej polovici dnešnej Saudskej Arábie. Je rodiskom proroka Muhammada a miestom, kde sa prvýkrát prorokovi Muhammadovi zjavil anjel Gabriel s posolstvom. Prorok Muhammad začal so šírením posolstva najprv potajomky medzi svojimi blízkymi. To trvalo približne tri roky, až mu Boh najvyšší prikázal oznámiť ľuďom toto posolstvo verejne. Od tej chvíle sa začína cesta proroka Muhammada šírením posolstva v Mekke, až kým mu nebolo prikázané i s muslimami emigrovať do Mediny.

MEDINA: Je to mesto, ktoré je od Mekky vzdialené viac než štyristo kilometrov. Po emigrácii proroka Muhammada z Mekky do Mediny sa stala Medina hlavným mestom islamského štátu. Mekka ostala

hlavným duchovným mestom a Medina sa stala administratívnym centrom štátu. V Medine prorok zakladá prvú mešitu zvanú Prorokova mešita. Medina prežila spolu s prorokom Muhammadom a prvými muslimami všetky udalosti, výhry a prehry, radosť i smútok, dobré i zlé správy, ba i mnohé zrady. Z Mediny sa začal islam šíriť do rôznych kútov sveta.

AL-HARAM AL-QUDSI AL-ŠERÍF (V JERUZALEME):

Al-Haram Al-Qudsi Al-Šeríf v Jeruzaleme je komplex, ktorý sa skladá z troch mešít: mešita Qubbet Al-Sachra, Omarova mešita a mešita Al-Aqsa.

Omarova mešita je jednoduchá mešita, ktorá sa nachádza na východnej strane komplexu, na mieste, v ktorom sa pomodlil kalif Omar Bin Al-Chattáb, keď prišiel do Jeruzalema, aby prevzal kľúče od mesta z rúk jeho patriarchu.

Mešita Al-Aqsa je hlavnou mešitou komplexu. Je vybudovaná západne od Omarovej mešity a na jej úrovni. Mešita bola vybudovaná v čase kalifa Al-Valida v roku 707. Mešita bola počas svojej existencie mnohokrát zničená, ale bola vždy zrenovovaná. Z tohto dôvodu sa pôvodné obrysy mešity zmenili. Azda jediná časť, ktorá poukazuje na pôvodnú stavbu mešity, je hala, ktorá vedie k mihrábu (výklenok v stene naznačujúci smer Ka'by).

Mešita Qubbet Al-Sachra je jedným z unikátov islamskej architektúry. Bola vybudovaná v rokoch 680-692 v období kalifátu Abdulmeleka Bin Marvána. Mešita predstavuje menšiu stavbu v tvare osemuholníka, v strede ktorého je veľká zlatá kopula. Mešita je vybudovaná nad skalou, z ktorej prorok Muhammad vystúpil do neba počas udalosti známej z Koránu ako Mi'ráž. Abdulmelek sa preto rozhodol, že nad touto skalou vybuduje výnimočnú mešitu, ktorá zdôrazní jej veľký náboženský význam u muslimov. Okolo skaly bola vybudovaná stavba okrúhleho tvaru, okolo ktorej je okrúhla chodba. Nad chodbou bola zdvihnutá kopula, ktorá stojí na šestnástich oblúkoch postavených na štyroch veľkých stĺpoch a dvanástich menších. Za chodbou potom boli postavené ďalšie stĺpy, usporiadané v tvare osemuholníka. Za týmito stĺpmi bolo vybudovaných osem stien, výška každej z nich je deväť metrov. Z toho nakoniec zvonka vznikol pekný

osemuholník. Štýl tejto mešity ostal i v ďalšom období dejín islamskej architektúry jedinečný. Mešita je ozdobená znútra mnohými kresbami z farebného mramoru, kaligrafickými kresbami a vyrezávaným drevom. Mešita má štyri dvere, z ktorých najväčšie sú južné dvere.

PROROKOVA MEŠITA V MEDINE (V SAUDSKEJ ARÁBII):

Prorokova mešita v Medine je prvou mešitou, vybudovanou v islame. Dal ju vybudovať prorok Muhammad (P.) po svojom príchode z Mekky do Mediny v roku 622. Prorokovi spoločníci spomínali, že sám prorok Muhammad pomáhal vlastnými rukami pri jej výstavbe. Neskôr, keď prorok zomrel, bol v nej pochovaný a dodnes tam stojí jeho hrob.

Prorokova mešita v Medine bola stavba štvorcovitého tvaru. Jej steny boli vybudované z tehál a kameňov. Strecha mešity, ktorá sa skladala z palmových listov a konárov, stála na palmových kmeňoch. Za čias proroka Muhammada bol v mešite postavený Minbar (schody so stanovišťom), aby na ňom prorok stál, keď ľuďom kázal.

Počas Umejiovského kalifa Al-Valida (rok 707) bola mešita zväčšená a bola ozdobená mramorom a pozláteným sklom. Prorokova mešita bola niekoľkokrát zrekonštruovaná a ozdoby, ktoré ju zdobili, vymenené za iné. Rekonštrukcia mešity sa uskutočnila v obdobiach Abbasovského kalifátu, v období vládnutia Mamlúkov a v období Osmanského kalifátu. Poslednú rekonštrukciu a zmeny na nej sa uskutočnili pod patronátom saudskoarabského kráľa Fahda Bin Abdulazíza.

V dnešnej dobe má prorokova mešita päť minaretov a veľkú zelenú kopulu. Architektonický štýl prorokovej mešity sa stal základným modelom pre budovanie mešít v období Umejiovského kalifátu.

Polohy, ktoré sa striedajú počas modlenia

Poloha v stoji
Vuquf

Poloha v predklone
Ru'kú

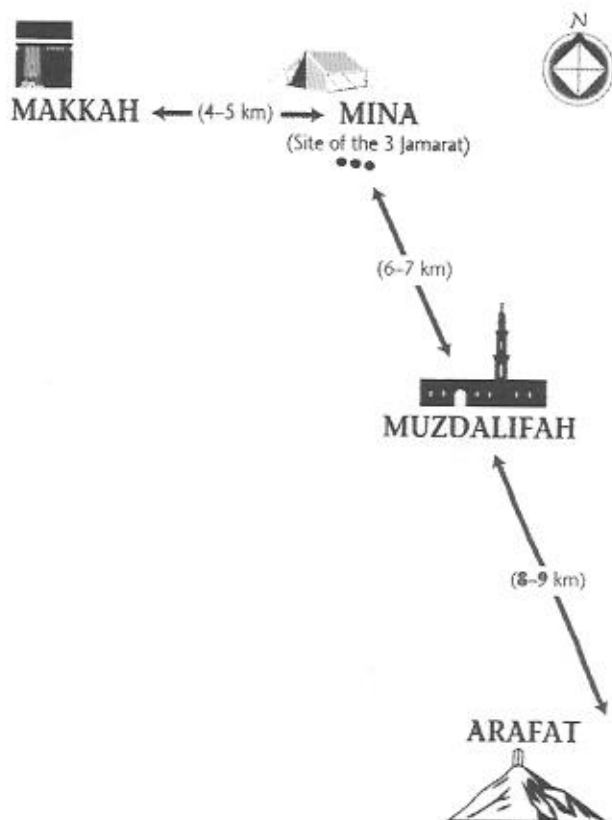

Poloha poklony
Sužúd

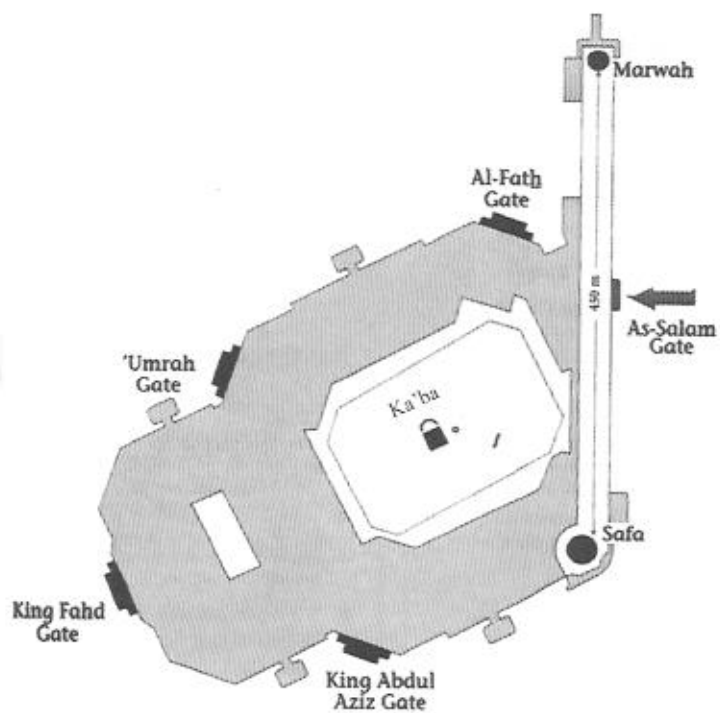

Poloha v sede
Qu'úd

Přibližná schéma púte

Pôdoris Posvätnej mešity v Mekke

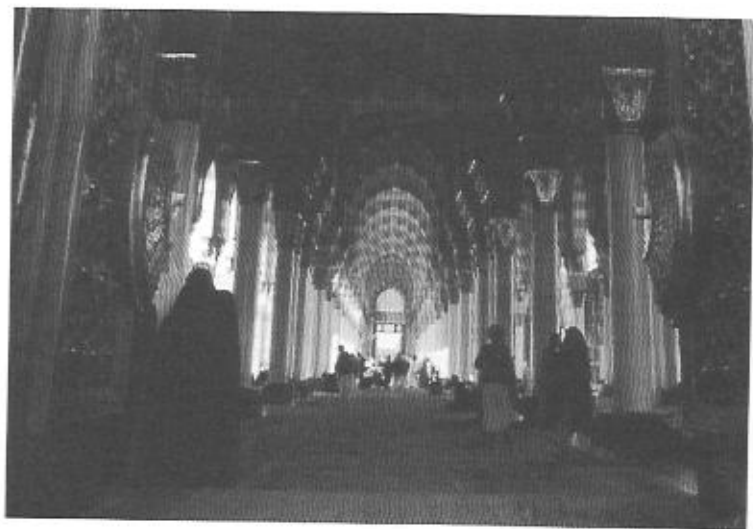

Posvätná mešita,
uprostred ktorej
sa nachádza Ka'ba

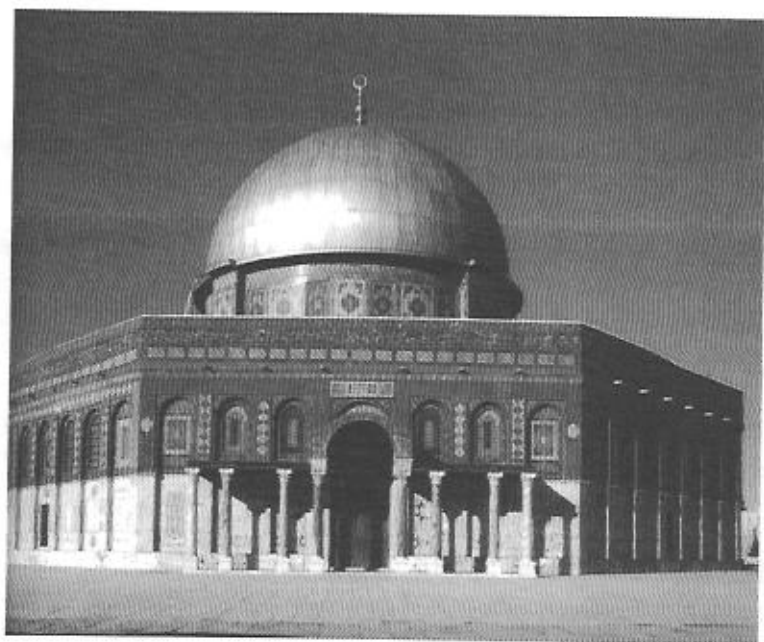

Prorokova mešita v Medine
Hore: pohľad zhora - Dole: interiér mešity

Mešita Qubbet Al-Sachra: Nachádza
sa v komplexe mešít zvanom Al-Haram
Al-Qudsi Al-Šeríf v Jeruzaleme

Použitá literatúra

- 1) Dr. Júsef Al-Qardávi, Uctievanie v islame, vydalo vydavateľstvo Al-Risála v Bejrúte v Libanone, dvadsiate štvrté vydanie 1993 (1413 podľa islamského letopočtu), vydané v arabskom jazyku.
- 2) Al-Sejjed Sábeq, Fiqh Al-Sunna, vydalo vydavateľstvo Dár Al-Rajján lilturás v Káhire v Egyptskej Arabskej republike, druhé vydanie 1990 (1411 podľa islamského letopočtu), vydané v arabskom jazyku.
- 3) Dr. M. A. Al-Sábuny, Safwat Al-Tafásir (výklad Koránu v arabskom jazyku), vydalo vydavateľstvo Dár Al-Qur'án Al-Kerim, Libanon, Bejrut 1981 (1402 podľa islamského letopočtu), vydané v arabskom jazyku.
- 4) Dr. A. A. Al-Maudúdy, Základy islamu, vydalo vydavateľstvo Al-Dár Al-Suúdiyya, Saudska Arábia 1982 (1402 podľa islamského letopočtu), vydané v arabskom jazyku.
- 5) Mamdouh N. Mohamed, Hajj & Umrah from A to Z (Pút' a Umra od A po Z), vydalo vydavateľstvo Dar Eshbelia for Pub. & Dist., Riyadh - Kingdom of Saudi Arabia, prvé vydanie 1999 (1419 podľa islamského letopočtu), vydané v anglickom jazyku.
- 6) Henri Stierlin, Taschen's World Architecture - ISLAM volume I, Benedikt Taschen Verlag GmbH, Hohenzollerning 53, D-50672 Köln 1996, vydané v anglickom jazyku.
- 7) Hammudah Abdalati, Zaostrenie na islam, El Ittihad el Islami, Ústredie muslimských náboženských obcí v Československu, vydané v českom jazyku.

Islam - viera a náboženstvo

Autor:

Abdulwahab Al-Sbenaty

Recenzent:

Ing.: Zouheir Kotroch

Jazyková úprava:

Doc. PhDr. Antónia Minárová, CSc.

PodĎakovanie

Moja vďaka patrí každému, kto sa podieľal na vydaní tejto publikácie.

الحمد لله الذي أعانني على إتمام هذا الكتاب. له الحمد و له الشكر وهو المستعان على كل شيء.

أود أن أشكر كل من ساعد في إصدار و تمويل هذا الكتاب من الاخوة المسلمين. أدعو الله تعالى أن يجزيهم خير الجزاء و أن يجعل عونهم هذا في ميزان أعمالهم الصالحة يوم الحساب.

Publikácie, ktoré si môžete u nás objednať

1. Abdulwahab Al-Sbenaty, Kor'án, tridsiata časť s vysvetlivkami v slovenskom jazyku.

Prvé vydanie v roku 1997, rozsah: 80 strán vrátane obalu.

2. Abdulwahab Al-Sbenaty, Manželstvo v islame

Prvé vydanie v roku 1998, rozsah: 116 strán vrátane obalu.

3. Abdulwahab Al-Sbenaty, Korán o Márii a Ježišovi

Prvé vydanie v roku 2000, rozsah: 91 strán.

4. Abdulwahab Al-Sbenaty, Korán z pohľadu vedy o Koráne

Prvé vydanie v roku 2001, rozsah: 76 strán

5. Abdulwahab Al-Sbenaty, Islam - viera a náboženstvo

Prvé vydanie v roku 2001, rozsah: 160 strán

Vaše objednávky a otázky môžete zasielať na adresu:

Abdulwahab Al-Sbenaty

P.O.Box: 140

850 00 Bratislava 5

E-mail: ippublic@pobox.sk *alebo* ippublic@hotmail.com

Poznámka: Pokiaľ by ste od nás do troch týždňov od odoslania listu alebo mailu neobdržali odpoveď, prosíme vás o jeho opätovné zaslanie pre prípad, že by sme ho neobdržali.

